

T.C.

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNE ETKİ EDEN DEMOGRAFİK
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: MALATYA TURGUT ÖZAL
ÜNİVERSİTESİ PERSONELİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Şeyma SALMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İŞLETME ANABİLİM DALI

TEMMUZ 2025

MALATYA

T.C.
MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNE ETKİ EDEN DEMOGRAFİK
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: MALATYA TURGUT ÖZAL
ÜNİVERSİTESİ PERSONELİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Şeyma SALMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI

TEMMUZ 2025

MALATYA

Onur Sözü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etki Eden Demografik Faktörlerin Belirlenmesi: Malatya Turgut Özal Üniversitesi Personeli Üzerine Bir Araştırma*” başlıklı çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün kaynakların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Şeyma SALMAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNE ETKİ EDEN DEMOGRAFİK
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
PERSONELİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Şeyma SALMAN

Malatya Turgut Özal Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İşletme Ana Bilim Dalı

99+xi sayfa

2025

Danışman: Prof. Dr. Süleyman Serdar KARACA

Bu çalışma ile Malatya Turgut Özal Üniversitesi personelinin finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik özellikler belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada Malatya Turgut Özal Üniversitesi'nde görev yapan 280 akademik ve idari personel örneklem olarak belirlenmiştir. Anket yapılan kişi sayısı 280'den 320'ye çıkarılmıştır. Elde edilen veriler Bağımsız Örneklem T-testi ve Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testine tabi tutulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda finansal okuryazarlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, yaş ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık anlamlı bir farklılık olmadığı, cinsiyet ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık olduğu, kadro türü ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık olduğu, gelir durumu ile finansal davranış arasında anlamlı bir farklılık olduğu, medeni durum ile finansal davranış arasında anlamlı bir farklılık olduğu, görülmüştür.

ANAHTAR KELİMELELER: Finansal Okuryazarlık, Finansal Bilgi, Finansal Tutum, Finansal Davranış, Demografik Faktörler.

ABSTRACT

Master's Thesis

**DETERMINATION OF DEMOGRAPHIC FACTORS AFFECTING FINANCIAL
LITERACY LEVEL: A STUDY ON MALATYA TURGUT ÖZAL UNIVERSITY
PERSONNEL**

Şeyma SALMAN

Malatya Turgut Özal University

Graduate Education Institute

Business Administration Department

99+xi page

2025

Advisor: Prof. Dr. Süleyman Serdar KARACA

This study aimed to determine the demographic factors affecting the financial literacy levels of Malatya Turgut Özal University personnel. The study sampled 280 academic and administrative staff at Malatya Turgut Özal University. The number of survey participants was increased from 280 to 320. The resulting data were subjected to the Independent Samples T-test, Kruskal Wallis, and Mann Whitney U tests.

The analyses revealed no significant difference between financial literacy and gender. There were no significant differences between age and financial knowledge, financial behavior, financial attitude, or financial literacy. There were also no significant differences between gender and financial knowledge, financial behavior, financial attitude, or financial literacy. Furthermore, there were significant differences between education level and financial literacy, between job type and financial literacy, between income status and financial behavior, and between marital status and financial behavior.

KEYWORDS: Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Attitude, Financial Behavior, Demographic Factors.

TEŞEKKÜR

Beni büyüten, bugünlere getiren, maddi-manevi yanımda olan başımın tacı annem Hatun SALMAN ve babam Aslan SALMAN'a, çok sevdiğim, gözümden sakındığım biricik evlatlarım Ömer Eymen ve Beyza'ya,

Yüksek lisans eğitimim boyunca her daim destekçim olan, sabırla, özveriyle, anlayışla bana rehberlik eden, engin bilgi ve birikimlerinden yararlandığım, çalışmaktan onur duyduğum saygıdeğer hocam Prof. Dr. Süleyman Serdar KARACA'ya,

Tezimin analiz aşamasında yol göstericim olan, desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocalarım Prof. Dr. Eşref Savaş BAŞÇI, Doç. Dr. Oktay KIZILKAYA, Doç. Dr. Fatma KIZILKAYA'ya

Tezimin anket sürecinin hızlı bir şekilde ilerlemesinde bana yardımcı olan değerli hocalarım Prof. Dr. Hıdır PEKMEZ ve Doç. Dr. Seyhan ÇITLIK SARITAŞ'a,

Kaynak kitap konusunda yardımcı olan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Emine KAYA ve Dr. Öğr. Üyesi Eda FENDOĞLU'na,

Bu zorlu ve uzun yolda beni yalnız bırakmayan değerli birim amirlerim Doç. Dr. Varol TUTAL, Doç. Dr. Osman UYSAL, Doç. Dr. Metin KETBOĞA, Ömer GÜZEL'e, beni her daim çalışmaya teşvik eden, pes ettiğimde yüreklendiren mesai arkadaşlarım başta Betül ALACA olmak üzere, Yasin TANIR, Alperen Yavuz KOÇ, Murat AYMAK, Çetin YILDIZ ve Soner DALLI'ya,

Eğitim hayatım boyunca bana inanan, beni yalnız bırakmayan canım arkadaşlarım Tülay ÖZCAN ve Berivan TAŞ'a,

Anketimize katılarak yüksek lisans tez çalışmama katkıda bulunan Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personeline teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
Onur Sözü.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. 1. Finansal Okuryazarlık	3
2.1.1 Finansal Okuryazarlığın Tanımı.....	3
2.1.2. Finansal Bilgi	6
2.1.3. Finansal Tutum.....	7
2.1.4. Finansal Davranış	8
2.2. Finansal Okuryazarlığın Tarihsel Gelişimi	9
2.3. Finansal Okuryazarlığın Önemi	10
2.4. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri	12
3. 1. TÜRKİYEDE VE DÜNYADA FİNANSAL OKURYAZARLIKLARLA İLGİLİ FAALİYETLER VE FİNANSAL OKURYAZARLIK ENDEKSİ.....	15
3.1.1. Türkiye’de Finansal Okuryazarlık İle İlgili Faaliyetler	15
3.1.2. Dünyada Finansal Okuryazarlık İle İlgili Faaliyetler	17
3.2. Finansal Okuryazarlık Endeksi.....	22
3.3. Finansal Okuryazarlık İle İlgili Kavramlar	24
3.3.1. Finans Kavramı	24
3.3.2. Finansal Farkındalık Kavramı	24
3.3.3. Finansal Yetenek Kavramı	25
3.3.4. Finansal Erişim Kavramı.....	26
3.3.5. Davranışsal Finans Kavramı	26
3.3.6. Sürü Davranışı Kavramı	27
3.4. Finansal Okuryazarlığın Bireyler Ve Finansal Sistem İçin Önemi	28
3.4.1. Finansal Okuryazarlığın Bireyler İçin Önemi	28
3.4.2. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem İçin Önemi.....	30
3.5. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler Ve Finansal Okuryazarlığı Arttırmanın Yolları.....	31
3.5.1. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler	31

3.5.2. Finansal Okuryazarlığı Arttırmanın Yolları	33
3.6. Finansal Eğitim.....	34
4.1. LİTERATÜR TARAMASI.....	41
4.1.1. Araştırmanın Literatürü	41
5.1. FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNE ETKİ EDEN DEMOGRAFİK FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ PERSONELİ ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMA VE ELDE EDİLEN BULGULAR	51
5.1.1. Araştırmanın Amacı	51
5.1.2. Araştırmanın Önemi	51
5.1.3. Araştırmanın Varsayımları Ve Sınırlılıkları	51
5.1.4. Araştırmanın Yöntemi	52
5.1.4.1. Araştırmanın Evreni Ve Örneklemi.....	52
5.1.4.2. Verileri Toplama Teknikleri.....	52
5.1.4.3. Bulgular	52
5.1.4.3.1.Tanımlayıcı İstatistikler (Demografik Özellikler).....	53
5.1.4.3.1.1. Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum İstatistikleri	53
5.1.4.3.1.2. Gelir Durumu ve Aylık Harcama İstatistikleri	54
5.1.4.3.1.3. Eğitim Durumu, Kadro, Unvan ve Görev Yapılan Birimin İstatistikleri	54
5.1.4.3.1.4. Çocuk Sayısı ve Ailedeki Çalışan Sayısı İstatistikleri	56
5.1.4.3.1.5. Konut Durumu ve Araç Sayısı İstatistikleri	57
5.1.4.3.2. Güvenirlik Analizi	58
5.1.4.3.3. Normallik Testi.....	59
5.1.4.3.4. Mann-Whitney U Testi.....	61
5.1.4.3.5. Kruskal-Wallis Testi	61
5.1.4.4. Hipotezler	62
5.1.4.5. Hipotezlerin Test Edilmesi	63
6. SONUÇ	74
7. KAYNAKLAR	77
EK-1: ANKET	86
EK:2 FİNANSAL OKURYAZARLIK ENDEKS DEĞERLERİ İLE FİNANSAL BİLGİ, FİNANSAL TUTUM VE FİNANSAL DAVRANIŞ SKORLARI	90
EK- 3 HİPOTEZ 2’NİN KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ ve TEST SIRALAMALARI.....	91
EK- 4 HİPOTEZ 3’ÜN MANN-WHİTNEY U TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ ve TEST SIRALAMALARI.....	94

EK- 5 HİPOTEZ 4'ÜN KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ ve TEST SIRALAMALARI.....	97
EK- 6 HİPOTEZ 6'NIN KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ ve TEST SIRALAMALARI.....	98

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.2.1 Finansal Okuryazarlık Endeksi	23
Çizelge 3.2.2. Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Skorları	23
Çizelge 5.1.4.3.1.1. Anketi Cevaplayanların Cinsiyeti	53
Çizelge 5.1.4.3.1.2. Anketi Cevaplayanların Yaşı	53
Çizelge 5.1.4.3.1.3. Anketi Cevaplayanların Medeni Durumu	53
Çizelge 5.1.4.3.1.4. Anketi Cevaplayanların Gelir Durumu	54
Çizelge 5.1.4.3.1.5. Anketi Cevaplayanların Aylık Harcaması	54
Çizelge 5.1.4.3.1.6. Anketi Cevaplayanların Eğitim Durumu	55
Çizelge 5.1.4.3.1.7. Anketi Cevaplayanların Kadrosu	55
Çizelge 5.1.4.3.1.8. Anketi Cevaplayanların Kadrosunun Bulunduğu Unvan	55
Çizelge 5.1.4.3.1.9. Anketi Cevaplayanların Görev Yaptığı Birim	56
Çizelge 5.1.4.3.1.10. Anketi Cevaplayanların Çocuk Sayısı	57
Çizelge 5.1.4.3.1.11. Anketi Cevaplayanların Ailedeki Çalışan Sayısı	57
Çizelge 5.1.4.3.1.12. Anketi Cevaplayanların Konut Durumu	57
Çizelge 5.1.4.3.1.13. Anketi Cevaplayanların Aracı.....	58
Çizelge 5.1.4.3.1.14. Güvenirlilik Analizi Sonucu	58
Çizelge 5.1.4.3.1.15. Normallik Test Sonucu	60
Çizelge 5.1.4.3.1.16. Mann-Whitney U Testi Test Sıralamaları.....	63
Çizelge 5.1.4.3.1.17. Mann-Whitney U Testi Test İstatistikleri	66
Çizelge 5.1.4.3.1.18. Kruskal-Wallis Testi Test İstatistikleri	67
Çizelge 5.1.4.3.1.19. Kruskall Wallis Testi Sıralamaları.....	68
Çizelge 5.1.4.3.1.20. Mann-Whitney U Testi Test İstatistikleri	69
Çizelge 5.1.4.3.1.21. Mann-Whitney U Testi Test Sıralamaları.....	69
Çizelge 5.1.4.3.1.22. Kruskall Wallis Testi Test İstatistikleri	70
Çizelge 5.1.4.3.1.23. Kruskall Wallis Testi Sıralamaları.....	70
Çizelge 5.1.4.3.1.24. Kruskall-Wallis Testi Test İstatistikleri	71
Çizelge 5.1.4.3.1.25. Kruskall Wallis Testi Sıralamaları.....	71
Çizelge 5.1.4.3.1.26. Kruskall-Wallis Testi Test İstatistikleri	72
Çizelge 5.1.4.3.1.27. Kruskall Wallis Testi Sıralamaları.....	72
Çizelge 5.1.4.3.1.28. Mann Whitney U Testi Test İstatistikleri	73
Çizelge 5.1.4.3.1.29 Mann Whitney U Testi Test İstatistikleri.....	73

KISALTMALAR DİZİNİ

BVMT	: Tunus Borsası
CFPB	: Tüketici Finansal Koruma Bürosu
CHFS	: Çin Hane Halkı Mali Araştırması
CYFI	: Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansı
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
FODER	: Finansal Okuryazarlık Derneği
FOE	: Finansal Okuryazarlık ve Erişimi
FSA	: Finansal Hizmetler Ofisi
IMF	: Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu
JUMSTART	: Kişisel Finansal Okuryazarlık Koalisyonu
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NCREL	: North Central Regional Educational Laboratory
OECD	: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
PSX	: Pakistan Menkul Kıymetler Borsası
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında, serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaşmasıyla, finansal okuryazarlığın önemi giderek büyümektedir. Küresel bazda yaşanan teknolojik gelişmeler, artan finansal çeşitlilik, demografik özelliklerdeki değişiklik, finansal bilgilere erişimin kolaylaşması vb. faktörler finansal okuryazarlığın önemini arttırmıştır. Ekonomik olayları ve bu olayların sonuçlarını analiz etme kabiliyeti olarak tanımlanan finansal okuryazarlık, bulunduğumuz dünyayı daha iyi anlamamıza yardımcı olmakta, bireyleri hem akılcıca davranmaya hem de aktif olmaya teşvik etmekte ve ekonomik politikaları daha iyi kavrayabilmemize olanak tanımaktadır (Yücel ve Çiftçi, 2018).

Finansal okuryazar olunması için gerekli olan üç temel ölçüt vardır. Bunlar; finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranıştır. Yeterli düzeyde finansal bilgiye sahip olmak, yatırımın doğru finansal ürüne yapılmasına, parayı harcarken daha bilinçli bir şekilde davranılmasına, günlük hayatta sıkça karşılaşılan dolandırıcılık ile mücadele edilmesine, kısacası doğru kararlar alınmasına sebep olmaktadır. Finansal bilgiye sahip olmak, finansal bir tutum geliştirilmesine neden olacak, finansal tutum ise finansal davranışa yansıyacaktır.

Finansal okuryazarlık; bireylere günlük alım-satım, tasarruf, birikim yapma, borçlanma ve bankacılık gibi işlemlerinde kolaylık sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık yalnızca bireyler için değil, aynı zamanda finansal sistem açısından da son derece kritik öneme sahiptir. Finansal ürünlerdeki çeşitliliğin artması, dünya genelinde yaşanan savaşlar ve doğal afetler finansal piyasaları büyük ölçüde etkilemekte, bilinçli doğru yatırımcıya ihtiyaç duyulmaktadır. Para yönetimini iyi yapan, yerinde ve zamanında mali kararlar alabilen bireyler, finansal sistem içerisinde dahil olduklarında piyasa daha verimli ve etkin bir şekilde işleyecektir.

Finansal okuryazarlığı etkileyen birtakım faktörler söz konusudur. Aile, eğitim, demografik ve psikolojik faktörler bunlardan sadece birkaçıdır. İlk eğitimin aileden geldiği, ebeveynlerin eğitim seviyelerinin ve finansal durumlarının bireylere doğrudan geçtiği düşünülürse aile bu anlamda ilk sırada yer almaktadır. Bunun yanında finansal okuryazarlık için eğitim durumu, yaş, ailede çalışan sayısı, sahip olunan gelir, çocuk sayısı ve psikolojik faktörler de finansal okuryazarlığı doğrudan

etkilemektedir. Karar alırken çevreden ne derece etkilenildiği, bireyin sürü davranışı gösterip göstermediği kişisel özellikler ise psikolojik faktörler arasında yer almaktadır.

Finansal okuryazar olabilmek için finansal eğitim alınması şarttır. Bu bağlamda okul öncesi dönemden başlayarak üniversite öğrencilerini kapsayan, hatta hane halkını da içine alan çeşitli eğitimler düzenlenmektedir. Uygulanan finansal eğitim programları bireylerin ve kurumların finansal okuryazarlığını arttırmayı hedeflemektedir. Dünyada ve ülkemizde bu konuda çeşitli çalışmalar mevcuttur. Dünya genelinde farklı ülkelerde OECD, PISA, Jumstart, Tüketici Finansal Koruma Bürosu ve Finansal Tüketici Ajansı, Türkiye’de ise FODER, Borsa İstanbul, Sermaye Piyasası Kurulu, TEB, Milli Eğitim Bakanlığı, ING Türkiye, Habitat Derneği gibi çeşitli kurum ve kuruluşlar finansal okuryazarlığın gelişmesi için çalışmalar yapmakta ve eğitimler yürütmektedir.

Çalışmanın amacı Malatya Turgut Özal Üniversitesi personelinin finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik faktörleri belirlemek ve alan yazınına katkıda bulunmaktır. Örneklem olarak Malatya Turgut Özal Üniversitesi’nde görev yapan akademik ve idari personel seçilmiştir. Çalışmada sonuçlar normal dağılmadığı için Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testlerine yer verilmiştir.

Çalışma beş kısma ayrılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde finansal okuryazarlık ile ilgili finansal okuryazarlık ile ilgili genel bilgiler ikinci bölümünde finansal okuryazarlığın tanımı ve kapsamı, finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranışın tanımı, finansal okuryazarlığın tarihsel gelişimi, finansal okuryazarlığın önemi, finansal okuryazarlığın özellikleri, Türkiye’de ve dünyada finansal okuryazarlık ile ilgili faaliyetler ve finansal okuryazarlık endeksinden bahsedilmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde finansal okuryazarlıkla ilgili kavramlara, finansal okuryazarlığın bireyler ve finansal sistem için önemine, finansal okuryazarlığı etkileyen faktörler ile, finansal okuryazarlığı arttırmanın yollarına, finansal eğitime yer verilmiştir. Dördüncü bölümde çalışmanın literatürüne, beşinci ve çalışmanın son bölümünde tez çalışmasında kullanılan anketin analizi yapılmış, elde edilen veriler yorumlanmış, sonuç ve öneriler açıklanmıştır.

2. BİRİNCİ BÖLÜM

2. 1. Finansal Okuryazarlık

Günümüzde sıklıkla karşımıza çıkan kavramlardan biri finansal okuryazarlıktır. Piyasaların giderek karmaşık bir hale gelmesi, emeklilik, bireylerin parayı yönetebilme, varlıkları ile ilgili karar verme, tasarrufu doğru şekilde yapabilme ve bilinçli yatırım yapabilme ihtiyacı finansal okuryazar olma ihtiyacını doğurmuştur. Bu bağlamda bu başlık altında; finansal okuryazarlık, finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranışın tanımı ile finansal okuryazarlığın tarihsel gelişimi açıklanacaktır.

2.1.1 Finansal Okuryazarlığın Tanımı

İlk bakışta okuryazarlık terimi geniş/temel okuma becerisini vurgulamaktadır. Konu ile ilgili çoğu insanın aklına okuma, yazma (sözlükteki ilk anlamı) ve işaret yeteneği gelmektedir. Aslında birçok insan için bu konunun önemi, temel okuma ve yazma becerilerinden daha azdır. Farklı geçmişlere sahip birçok insan için okuryazarlığın kavramsal sınırlamaları dar bir perspektiften kaynaklanmaktadır. Öte yandan yıllar içerisinde yaşanan genel değişimler nedeniyle teknoloji ve uygulamaların gelişmesiyle birlikte okuryazarlıktan beklenen bilgi ve çeşitli okuryazarlık proje verileri de artmıştır. Bilgide beklenen artışın bir örneği, sadece bir şeyi bilmek değil aynı zamanda bilineni kullanmak olduğu ve okuryazar olmanın kısa süreli bir durum olmadığı, yaşam boyu üzerine eklenerek devam etmesi gerektiğidir (Albayrak, 2023).

Okuryazarlık, dünya çapında insanların geliştirdiği bir dizi bilgi, beceri ve stratejidir, sabit bir yapı değildir ve birikmiş bilgilerin tekrarını içerir. Bilişsel ve pratik becerilerin yanı sıra tutumlar, motivasyonlar ve değerler gibi diğer kaynakların kullanımını içeren kavramlardır (Çelikten, 2020).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), dünya çapında okuryazarlık oranlarını yükseltmek amacıyla 1946 yılından bu yana çeşitli çalışmalar yürütmektedir. "Okuryazarlığı Teşvik Etmenin 50 Yılı" adlı raporda, okuryazarlık çabalarının bir simgesi olarak 2000-2015 yılları arasında önemli ilerlemeler kaydeden 50 ülkeden biri olarak Türkiye'ye de yer verilmiştir. Daha yakın bir dönemde ise, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından düzenli olarak gerçekleştirilen Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA)

2022 Raporu'nda, son yıllarda hem Türkiye'de hem de dünya genelinde okuma becerileri puan ortalamasının düştüğü görülmüştür. Türkiye'nin 2012-2022 uzun dönem ve 2018-2022 kısa dönem okuma becerileri puan ortalamaları azalma göstermiştir. Türkiye, okuma becerileri puan ortalaması itibarıyla 37 OECD ülkesi arasında 30. sırada, uygulamaya katılan 81 ülke arasında ise 36. sırada yer almaktadır (Serdaroğlu ve Bekir, 2024).

Bilgiye ulaşmanın kolay olduğu, bilgi dolaşımının bu kadar hızlı olduğu bir ortamda, gün içerisinde hemen herkes ekonomi ya da finansla ilgili haberlere, bilgilere ya da rakamlara ulaşmaktadır. Yatırımlarımızın durumunu kontrol etmek için gönüllü olarak bazen finansal sözcüklerle, bazen de tesadüfen internet, gazete, televizyon gibi medya araçlarıyla karşılaşmaktayız. İşte finansal okuryazarlık, karşılaştığımız bu finansal sözcüklerin temel anlamlarını anlama ve algılama yeteneğidir (Kocabıyık ve Teker, 2018).

Literatürde finansal eğitim, finansal bilgi ve finansal okuryazarlık, terimleri birbirinin yerine kullanılmaktadır. Literatürden elde edilen bulgulardan biri de finansal okuryazarlığın (Akande vd., 2023);

- a. Belirli bir bilgi türü,
- b. Bu bilgiyi kullanma kapasitesi ve yeteneği,
- c. Algılanan bilgi,
- d. İyi finansal davranış ve finansal tecrübeler olduğu yönündedir.

Finansal okuryazarlık; bireyin bilinçli kararlar alarak finansal durumunu yönetebilme yeteneği olarak ifade edilebilir. Finansal açıdan bilinçli insanlar daha dikkatli ürün satın alır ve tasarruf, yatırım ile borç alma konusunda daha iyi kararlar verir (Alkaya ve Yağlı, 2015).

Finansal Okuryazarlık Derneği (FODER)'ne göre finansal okuryazarlık; bireyin parayı nasıl kullanacağı, yöneteceği hakkında bilgiye dayalı değerlendirmeler yapabilmesi ve etkili seçimler gerçekleştirebilme becerisidir. Başka bir ifadeyle finansal okuryazarlık, bireyin gelirini, tasarruflarını ve yatırımlarını akıllıca değerlendirebilme ve bütçesini doğru yönetebilme becerisini ifade etmektedir.

Finansal okuryazarlık; finansal piyasaları anlama, birikim ile harcamayı dengede tutma ve mali riskler ile çeşitli fırsatlar arasında uygun tercihler yapabilme

becerisi olarak ifade edilebilir. Finansal okuryazarlık bireylere kredi kartı, emeklilik planı, ev ve bireysel kredi kullanmanın ne zaman faydalı olduğunu, sigorta gibi faaliyetlerin bireylerin çıkarlarına nasıl en iyi şekilde hizmet ettiğini gösterir. Finansal okuryazarlık seviyesi, insanların finansal piyasaları kavramlarına ve risk ile getiriye dengelemelerine katkı sağlar (Durmuşkaya ve Kavas, 2018).

Finansal işlemler hakkında sahip olunan bilgi, tutum ve davranışların, kişilerin finansal karar verme süreçlerine olan etkisi göz önünde bulundurulduğunda finansal okuryazarlık; mali konulardaki bilgilerin bireylerin finansal tutumlarına nasıl yansıtacağı ve bu tutumların zamanla finansal davranışa nasıl dönüşebileceği durumlarını incelemektedir. Dolayısıyla finansal okuryazarlığın temeli finansal bilginin güncelliği ve algılanışıyla yakından ilgilidir (Kaya ve Kılıç, 2021).

Finansal okuryazarlık, matematiksel beceriler, finansal araçlar ve finansal teori bilgisi ve bilgiyi etkili bir şekilde uygulama yeteneği de dahil olmak üzere kişisel finansla ilgili bilgi ve becerileri içeren bir insan sermayesi biçimidir (Finke vd., 2017).

Türkiye Bankalar Birliği'ne (TBB) göre ise finansal okuryazarlığın üç temel unsuru bulunmaktadır (Kavas ve Kesebir, 2023):

a) Finansal Bilgi: Bireylerin, bütçe, tasarruf, yatırım, basit ve bileşik faiz, enflasyon, risk, getiri, varlık ve borç gibi finansal kavramlara dair bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Ayrıca, dört işlem yapabilme yeteneği, satın alma gücü ile enflasyon arasındaki bağlantıyı anlayabilme, basit ve bileşik faiz hesabı yapabilme, risk ve getiri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme ve riskin dağıtımının faydalarını da kapsar.

b) Finansal Tutum: Bireylerin, paralarını dikkatli kullanarak, gelecek için birikim yaparak ve tüketim konusunda önceki deneyimlerini göz önünde bulundurarak finansal bir tutum sergilemeleri önemlidir. Uzun vadeli tasarrufları tercih etmek, idareli harcama yapmak ve paranın sadece bir saklama aracı olduğuna inanç beslemek gibi davranışlar da bu tutumun içinde yer alır.

c) Finansal Davranış: Bireyler, bütçelerini takip etmeli, dikkatli harcama yapmalı, tasarruf ve yatırımlarını etkili bir şekilde yönetebilmelidirler. Ayrıca, kısa ve uzun vadeli yatırımlarını değerlendirmek, satın almadan önce düşünmek, borçlarını zamanında ödemek, bütçe oluşturmak ve gelir yetersiz kaldığında borç almak gibi davranışları da içermektedir.

Finansal okuryazarlık yalnızca kredi kartı borcunu yönetmek, fiyatları karşılaştırmak ve farklı faiz oranları arasında tercih yapmak demek değildir. Aynı zamanda tasarruflarını etkin ve verimli bir şekilde değerlendirmek ve harcama alışkanlıklarını yönlendirmek için en uygun finansal araçları seçerek geleceğe yönelik planlar yapar (Yılmaz ve Tuncel, 2017). Finansal okuryazarlık işletmelerin finansal ürünlerin kullanımını ve yönetimini yeterli finansal bilgi ile değerlendirmesine ve finansal araç seçiminde etkili ve doğru kararlar almasına olanak tanıyan bir yeterlilik düzeyi olarak ifade edilmektedir. Başka bir ifadeyle ekonomik varlıkların gelirlerini, tasarruflarını ve yatırımlarını rasyonel olarak analiz edip yönetebilme yeteneğidir. Ekonomik krizlerin sürekli yaşanması, dünya nüfusunun sürekli artması ve kaynakların yeterli olmaması sebebiyle finansal okuryazarlık her geçen gün daha da önemli hale gelmektedir. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), küresel finansal okuryazarlık için üç tane ölçüt belirlemiştir. Bu ölçütler; finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranıştır. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü'ne göre bu ölçütleri karşılayan finansal kuruluşlar finansal açıdan okuryazar kabul edilmektedir (Münyas, 2021).

2.1.2. Finansal Bilgi

Sözlük anlamıyla bilgi; eğitim, inceleme ve gözlem aracılığıyla elde edilen her türlü olgu, gerçekler ve veriler anlamında kullanılır. Bilgi farklı şekillerde tanımlanır. Bilgi kanıtlanmış inanç, önceden belirlenmiş bir dizi sistematik kuraldır. Meydana gelen eylem ve olayları anlamamıza yardımcı olan sinyaller ve kodlamalar, kişilerin ve kuruluşların etkin bir şekilde çalışabilmesi için sahip olması gereken becerilerdir (Canbulut, 2008).

Bireyler hayatları boyunca sürekli olarak finansal karar alma gibi birçok yönü kapsayan kararlar alırlar. İnsanlar akılcıca finansal kararlar alabilmek için finanslarını iyi idare edebilecek bilgi ve becerilere sahip olmalıdır. Bir bireyin başarı derecesi büyük ölçüde akılcıca finansal kararlar alabilme becerisine göre belirlenir (Khan vd., 2024).

Günümüzde parası olan bir kişi, paranın neleri satın alabileceği konusunda küçük veya büyük kararlar verebilir. Alınan kararların bilinçli olması ve sonuçlarının bireye, topluma ve ekonomik refaha faydalı olması önemlidir. Öte yandan ekonomik refaha katılabilmek için bireylerin tasarruflarını arttırmaları ve karşılaştıkları riskleri

etkin bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir. Bu nedenle toplum genelinde finansal bilgi düzeyinin artırılması gerekmektedir (Coşkun, 2016).

Finansal bilginin eksikliğinden kaynaklanan para yönetimi tüketicileri ciddi mali krizlere karşı savunmasız hale getiren davranış kalıplarına yol açar. Mali yanlışlar bireylerin refahını etkilediği gibi olumsuzlukların ortaya çıkmasına da neden olur. Finansal bilgi olmadan olumsuz kararlar alınabilir ve bu kararlar olumsuz sonuçlar doğurabilir. Tüketicilerin doğru karar alabilmeleri için finansal bilgiye sahip olmaları gerekir (Ergün, 2017).

Finans konusundaki bilgi eksikliği yanlış finansal kararlara yol açabilir. Bu durum bireylerin veya ailelerin günlük para yönetiminden tasarruf, harcama kontrolü ve borçlanmaya kadar tüm finansal davranışlarını etkilemektedir (Yazgan ve Yıldırım, 2022).

Türkiye Bankalar Birliği (TBB)'ne göre finansal bilgi; insanların bütçeleme, sigorta, tasarruf, yatırım, kredi, basit ve bileşik faiz, enflasyon, risk, getiri, vade, varlık ve borç gibi temel finansal kavramları bilmesidir.

Bireyler gelirlerinin tamamını harcamazlar, dolayısıyla finansal okuryazarlık bilgileri yoluyla tüketim ve tasarruf, finansal riskler ve alternatifler arasında doğru seçim yapabilirler. Finansal okuryazarlık bilgisine sahip olan bireyler, kredi kartı kullanmanın ne zaman ve hangi finans kuruluşundan almanın daha avantajlı olduğunu belirleyebilir, emeklilik planları yapabilir, ihtiyaç kredisi ve diğer kredileri kullanabilir. Finansal bilgi düzeyi yüksek olan kişilerin, mali konulardaki risklerle daha az karşılaştıkları belirtilebilir. Çünkü sahip oldukları finansal bilgilerle daha bilinçli kararlar verebilirler (Sönmez ve Kılıç, 2020).

Finansal okuryazarlık bir kişinin finansal kaynaklarını etkin bir şekilde yönetebilecek finansal bilgi ve beceriye sahip olması anlamına gelir. Bireylerin finansal konularda etkin ve doğru kararlar verebilmeleri için finans ile ilgili temel kavram bilgilerine sahip olmaları gerekir. Çünkü insanlar sahip oldukları finansal bilgilere göre piyasa fırsatlarından yararlanarak finansal kaynaklarını doğru şekilde kullanırlar ve böylece piyasa daha verimli çalışır (Ay ve Ebdülrazzade, 2021).

2.1.3. Finansal Tutum

Tutum; bireyin mali konularla ilgili kişisel duygularını ifade eder ve bu ifadelerle veya görüşlere verilen yanıtlarla ölçülür (Herdjiono ve Damanik, 2016).

Finansal okuryazarlıkta tutum ve tercihlerin önemli olduğu düşünülmektedir. Örneğin bireyler geleceğe yönelik birikim yapma konusunda olumsuz bir bakış açısına sahipse, bu şekilde hareket etme ihtimalleri azalacaktır. Ayrıca kısa vadeli ihtiyaçlarını karşılamak istiyorlarsa acil tasarrufları bir kenara bırakıp uzun vadeli bir finansal plan hazırlayabilirler (Atkinson ve Messy, 2012) Finansal tutum; finans, finansla ilgili bir ruh hali, bir görüş ve yargı olarak tanımlanır (Arifin, 2018).

Finansal tutumlar bireylerin harcama, tasarruf, birikim ve para harcama şekillerini, gecikmiş ödemeleri ve yetersiz ödemeleri etkiler (Siswanti ve Halida, 2020).

Bir kişinin finansal tutumu, finansal yönetim davranışlarını şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Bireyin finansal tutumu ne kadar olumlu olursa, para yönetimi davranışı da o kadar iyi olur. Finansal tutum, bireyin kendi finansal sorunlarına ilişkin bir finansal tabloya veya bakış açısına gösterdiği tepkidir. Dolayısıyla finansal tutum, bireyin para meseleleriyle uğraşırken yaşadığı zihinsel durum olarak nitelendirilebilir. Finansal tutum terimi, finansal kararların alınması ve değerlendirilmesi için finansal ilkelerin fiziksel bir düzenlemesini ifade eder (Banthia ve Kumar Dey, 2021).

Karar verme ve risk algıları, bireyin geçmiş tecrübelerine, finansal beceri seviyesine ve psikolojik düzeyine dayanan davranışlardır. Finansal tutum birikim yapmak ve gelecekteki ihtiyaçlar için tasarruf etmektir. Finansal muhakeme finansal eğitimin en önemli yönlerinden biridir. Bir kişi geleceğe yönelik nasıl para biriktireceğini öğrenene kadar para biriktirme konusundaki tutumunu anlamak çok zordur (Yüksel, 2022).

Finansal tutum, finansal yönetim davranışının kontrol edilme şeklini ve finansal yönetime yönelik karar alma sürecini ifade etmektedir. Finansal tutumda hayal gücü ne kadar iyi kullanılırsa kişinin değerleri de o kadar iyi olur ve bu olumlu değerlendirme finansal yönetimi etkileyebilir (Pramedi ve Asandimitra, 2021).

2.1.4. Finansal Davranış

Bireyler günlük yaşamlarında yiyecek ve giyecek gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için alışveriş yapmak ve finansal kararlar almak zorundadır. Dolayısıyla bu finansal kararlar veya finansal davranışlar bireylerin finansal durumlarını da

etkilemektedir. Finansal durumu etkileyen tek faktör finansal davranış olmasa da, finansal davranış elbette en önemli faktörlerden biridir (Erişen ve Yılmaz, 2021). Finansal davranış, bireylerin parasal kaynaklarını yönetme biçimleri, harcama alışkanlıkları, tasarruf etme, yatırım yapma ve borçlanma gibi finansal kararlarını içerir. Bu davranışlar, bireylerin finansal refahlarını ve hedeflerine ulaşmalarını etkileyen temel unsurlardır (Çetinkaya, 2024).

Çoğu insan finansal yönetim sürecinde deneme yanılma yoluyla finansal davranış geliştirir. Ayrıca sosyal öğrenme (sosyalleşme) teorisine uygun olarak ekonomik davranış ve tüketim eğilimlerinin aileden öğrenilerek çocukluk ve gençlik dönemlerinde de sürdüğü belirtilmektedir. Çocukluk döneminde kazanılan bu deneyimler yetişkinlikte finansal davranış şekillerini oluşturulmaktadır (Gönen ve Özmete, 2007).

Finansal davranış, insanların kendisine sunulan finansal kaynakları nasıl ele aldığı, yönettiği ve kullandığı ile ilgilidir. Sorumlu bir finansal davranışa sahip bireyler, bütçe yapmak, para biriktirmek ve harcamaları kontrol etmek, yatırım yapmak ve yükümlülükleri zamanında ödemek gibi parayı kullanmada etkili olma eğilimindedir. Finansal davranışı göstermek için, birey bilginin kendisi için önemli ve alakalı olduğunu ve elde edilecek sonuçlarda fark yaratmasını sağladığını hissetmelidir. Bireyler yalnızca bilgiye ve finansal kaynaklara güvenmemeli, aynı zamanda müreffeh olmak için finansları yönetmede dışsal bir itici güçten gelen güçlü bir inanca da sahip olmalıdırlar (Dwiastanti, 2015).

Bireylerin finansal okuryazar olabilmesi için sahip olmaları gereken temel davranışsal beceriler şunlardır (Tuncel ve Polat, 2022):

- Kârlı bir hesap yönetmek,
- Borç yönetmek,
- Yatırımları ve tasarrufları doğru planlamak,
- Riskleri yönetebilmek,
- Finansal ürünleri ve temel yapılarını anlamak ve fonları karşılaştırmak.

2.2. Finansal Okuryazarlığın Tarihsel Gelişimi

Finansal okuryazarlığın tarihinin 20. yüzyılın başlarına kadar uzandığı görülmektedir. Finansal okuryazarlık terimi, 1787 yılında John Adams'ın Thomas

Jefferson'a yazdığı mektupta ilk kez ortaya çıkmıştır. Adams, o dönemde Amerika'da kredi, para birimleri ve madeni paranın kapasitesi hakkında kişinin cehaletinin, ekonomik gelişmelere ve karışıklıklara yol açtığını belirtmiş ve finansal okuryazarlığın bu yolda ilerlemesi için gerekli olduğunu vurgulamıştır (Garg ve Singh, 2016).

1904'ün başlarında kamu kütüphaneleri ayrı iş kolları ve departmanları geliştirmeye başlamıştır. Ancak bir terim olarak finansal okuryazarlık, kütüphane bilimi literatüründe nispeten yeni bir kavramdır ve bu konuda çeşitli tartışmalar mevcuttur. Diğer birçok okuryazarlık türünden farklı olarak, finansal okuryazarlığın tarihi ve kamusal anlayıştaki gelişimi, kütüphane bilimi literatüründen önceye dayanmaktadır. Kütüphanelerin genellikle çeşitli çoklu okuryazarlık sektörüne öncülük ettikleri fakat finansal okuryazarlık söz konusu olduğunda terim olarak 1990'ların sonlarına doğru eğitim dergilerinde ve popüler finansal kişisel gelişim kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Robert T. Kiyosaki ve S. L. Lechter'in (1998) "Rich Dad Poor Dad" kitabı bunun ilk örneklerinden biri olarak kabul edilir (Faulkner, 2015).

Finansal okuryazarlık özellikle 2008 yılında meydana gelen küresel kriz sonrası uluslararası alanda tanınmaya başlayan bir terimdir. Bu terim yaşanan gelişmeler neticesinde finansal güvenliği tehdit altında olan günümüz insanları için oldukça kritik bir öneme sahiptir (Er vd., 2014).

2.3. Finansal Okuryazarlığın Önemi

Finansal okuryazarlık (finansal bilgileri işleme ve kişisel finansla ilgili bilinçli kararlar verme yeteneği), hane halkı refahının önemli bir belirleyicisi olarak gelişmiş ülkelerde ve son zamanlarda gelişmekte olan ülkelerde giderek artan bir ilgi görmektedir (Cole ve Fernando, 2008).

2008 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana gelen ve tüm dünyayı etkileyen mortgage krizi, her inşaat şirketinin birinci elden finansal bilgi edinme ihtiyacını doğurdu. Aslında ekonomik konularda bilgisiz insanlardan oluşan bir toplum, ekonomik ve finansal gelişmelere gerektiği gibi cevap veremez, hem yurt içinde hem de yurt dışında olası krizlere karşı kendini koruyamaz. İnsanların ekonomik gelişmelere ilişkin vizyonu ve bu potansiyel krizlere nasıl tepki vereceklerine ilişkin

farkındalıkları genellikle finansal okuryazarlık olarak adlandırılmaktadır (Gümüş ve Pailer, 2019).

Her birey hayatta kalabilmek için finansal kararlar vermek zorundadır. Basit mutfak alışverişinden gayrimenkule, emeklilik planlamalarından yatırım kararlarına kadar hayatın her aşamasında finansal seçimler yapmak zorundadır. Finansal okuryazar olan bir birey bu konularda daha doğru kararlar verir ve bütçesini daha hassas bir şekilde yöneterek ülke ekonomisine etki eder (Yücel ve Çiftçi, 2018). Tasarruf sahipleri bütçeleme veya kısa vadeli para yönetiminde risk, getiri ve maliyetler gibi değişkenleri dikkate alarak fonlarını doğru yatırım araçlarına yönlendirebilir ve bilinçli yatırım kararları alabilirler. Finansal okuryazarlık, bireylerin sahip olduğu bilgiyle orantılı olarak doğru seçimler yapmalarını sağlamayı hedefler ve sınırlı kaynakları en verimli şekilde kullanmak için önemli bir unsurdur. Finansal okuryazarlık, insanların günlük yaşamda sıklıkla karşılaştıkları finansal araçların ve karar alma sistemlerinin kullanımı konusunda rasyonel seçimler yapmalarını sağlayan bilgi anlamına gelmektedir (Çetiner ve Çilingirtürk, 2019).

Finansal sistemdeki değişimlere bağlı olarak finansal araçların ve uygulamaların çeşitlenmesi dünya çapında birçok ülkede finansal okuryazarlığın önem kazanmasına neden olmuştur. Finansal okuryazarlık, sınırlı finansal kaynakların etkin kullanımı konusunda hayatın her kesiminden insanları ilgilendirmektedir. Ayrıca bireylerin finansal ürün ve hizmetleri (örneğin kredi kartları, tüketici kartları ve bireysel emeklilik planları) etkin ve doğru bir şekilde kullanabilmeleri, bu ürün ve hizmetlerle ilgili yeterli bilgi edinmeleri ve bunları uzun dönemler boyunca kullanabilmeleri gerekmektedir (Güler ve Tunahan, 2017).

Finansal okuryazarlık kavramı ülkemizde son yıllarda üzerinde sıklıkla çalışılan bir kavramdır. Ekonomik belirsizlik ve finansal sistemin karmaşıklığı büyük değişiklikleri beraberinde getirmiştir. İnsanların uyum sağlamakta güçlük çektiği bu değişimler finansal bilginin ve finansal bilgiyi etkin kullanmanın önemini ortaya koymuştur. Bu açıdan finansal okuryazarlık kavramı insanlara yardımcı olabilecek önemli bir kavramdır (Güngör Karyağdı, 2018).

Finansal okuryazarlık sayesinde insanlar finansal sistemi öğrenir ve finansal riskleri daha iyi yönetmeyi başarır. Ekonomik sistemden bireye aktarılan finansal riskler nedeniyle bireylerin aldıkları risklerin bilincinde olmaları ve bunu başarılı bir

şekilde yönetmeleri gerekli hale gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında toplumun her kesiminin finansal okuryazar olması gerektiği ortaya çıkmaktadır (Er ve Taylan, 2017).

2.4. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri

İyi bir finansal okuryazar aşağıda belirtilen özelliklere sahiptir (Diri ve Arı, 2020):

- Yetenekli ve bilgili,
- Para ve sermaye yönetimi konusunda başarılı,
- Bankacılık, finansa, yatırım, kredi, varlık yönetimi, sigorta ve vergilendirme konularında başarılı,
- Sahip olduğu bilgiyle iyi planlama yapan ve finansal kararları başarıyla uygulayan,
- Parayı iyi bir şekilde yönetebilen
- Finansal sistemi anlayabilen,
- Finansal plan yapabilen
- Kaliteli iletişim kurabilen'dir.

Amerika'da finansal okuryazarlık konusunda belirlenen aşağıdaki kriterler, bireylerin mali durumlarını daha iyi yönetebilmeleri, finansal kararlar alırken bilinçli olmaları ve çeşitli finansal risklerle başa çıkabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kapsayan önemli başlıklar sunmaktadır (Saraç, 2014):

- a) **Sermaye Piyasa Sistemi ve Finansal Kurumlar:** Bireylerin finansal piyasaların işleyişini ve bu piyasaların nasıl fon sağladığını anlaması önemlidir. Ayrıca, bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik fonları gibi finansal kurumların işlevlerini bilmek de kritiktir.
- b) **Nakit Akış Durumu ve Nakit Akışını Olumlu Hale Getirmek:** Kişisel mali yönetimde nakit akışını izlemek ve pozitif tutmak, harcamaların gelirle dengelenmesi gerekliliğini vurgular. Bu, bireylerin finansal zorunluluklarla başa çıkabilmesi için önemli bir beceridir.
- c) **Harcama Planı Geliştirmek:** Gelir ve harcamaların dengede tutulabilmesi için tutarlı bir bütçe ve harcama planı oluşturulması, bireylerin mali disiplin

kazanmasına yardımcı olur. Bunu yaparken kaynaklar ve öncelikler göz önünde bulundurulmalıdır.

- d) **Acil Durum Fonu Kurma:** Beklenmedik finansal zorluklarla karşılaşıldığında kullanılabilecek bir acil durum fonu oluşturmak, bireylerin finansal güvenliğini sağlamlaştırır.
- e) **Risk Yönetimi ve Karar Verme:** Hangi risklerin alınacağına karar verirken bilinçli seçimler yapmak ve riskleri yönetebilecek stratejiler geliştirmek önemlidir. Bu, bireylerin uzun vadeli finansal hedeflere ulaşmasını sağlar.
- f) **Finansal Sahtekârlık ve Kimlik Hırsızlığına Karşı Korunma:** Bireylerin finansal güvenliklerini sağlamak için kimlik hırsızlığı ve dolandırıcılığa karşı korunma yöntemlerini bilmesi gereklidir. Bu konuda doğru stratejiler ve önlemler almak çok önemlidir.
- g) **Yatırım Ürünleri ve Risk-Getiri İlişkisi:** Farklı yatırım araçlarının özelliklerini anlamak, risk ve getiri ilişkisini doğru bir biçimde analiz edebilmek, doğru zamanda doğru yatırım kararlarını almayı sağlar.
- h) **Sosyal Haklar ve Vergi Avantajlarını Değerlendirme:** Çalışanlar, sosyal güvenlik hakları, emeklilik planları, tasarruf hesapları ve vergi avantajlarını nasıl kullanacaklarını bilmelidir. Bu bilgilerin bilinmesi, bireylerin mali durumlarını iyileştirmelerine yardımcı olur.
- i) **Emeklilik Planlaması:** Güvenli bir emeklilik için bireylerin uzun vadeli bir finansal strateji geliştirmeleri gerekmektedir. Bu strateji tasarruf yapmayı ve yatırım yapmayı içermelidir.
- j) **Beklenmedik Durumlara Karşı Planlama ve Sigorta:** Ölüm, sakatlık gibi beklenmedik durumlar karşısında finansal güvenliğini sağlamak için sigorta ürünlerinden yararlanmak ve bu konuda planlama yapmak gerekir.

Bu başlıklar, bireylerin finansal durumlarını sağlam bir temel üzerine inşa edebilmeleri için gereken bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Kişisel finansın tüm alanlarını kapsayan bu kapsamlı anlayış, bireylerin mali bağımsızlıklarını kazanabilmeleri ve finansal zorluklarla başa çıkabilmeleri için kritik bir rol oynamaktadır (Saraç, 2014).

NCREL (North Central Regional Educational Laboratory)'ye göre finansal okuryazar bir kişi aşağıdaki yeteneklere sahip olmalıdır (Boz, 2019):

- a) **Kâr ve Maliyet Analizi:** Üreticiler, tüketiciler, tasarruf sahipleri, halk ve yatırımcılar olarak, kazanç ve maliyetleri değerlendirerek daha bilinçli seçimler yapabilirler.
- b) **Maliyet ve Kazanç Kıyaslaması:** Her bir finansal yöntemin kâr ve zararını analiz ederek, ürünler ve hizmetler arasındaki maliyetleri ve kazançları karşılaştırabilirler.
- c) **Finansal Dürtülerin Etkisi:** Bireylerin davranışlarını etkileyen finansal dürtüleri tanımlayarak, bu dürtülerin karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini anlayabilirler.
- d) **Piyasa Dinamikleri:** Rekabet, ticari engeller, kıtlık ve fazlalık gibi faktörlerin üretici ile tüketici arasındaki etkileşimleri ve bu etkileşimlerin fiyatları nasıl etkilediğini kavrayabilirler.
- e) **Kamu ve Özel Sektör Roller:** Kamu ve özel sektör kuruluşlarının (Merkez Bankası dahil) ekonomik sistemdeki rollerini tanımlayabilirler.
- f) **Gelir ve Ekonomik Temel Prensipler:** Gelirin dağılımı, risk, yatırım, işsizlik, enflasyon ve faiz oranları gibi temel ekonomik kavramları anlayabilirler.
- g) **Politika Değerlendirmesi:** Alternatif kamu politikalarının faydalarını ve zararlarını değerlendirerek, bu politikaların etkilediği grupları tanımlayabilirler.
- h) **Girişimcilik ve Ekonomi:** Girişimcilik ruhunun önemini ve ekonomideki hem küçük hem de büyük işletmelerin işlevlerini kavrarlar.

3. İKİNCİ BÖLÜM

3. 1. TÜRKİYEDE VE DÜNYADA FİNANSAL OKURYAZARLIKLIL İLGİLİ FAALİYETLER VE FİNANSAL OKURYAZARLIK ENDEKSİ

Türkiye’de ve dünyada gerek bireylerin gerekse ekonomik sistemlerin bir parçası haline gelen finansal okuryazarlık faaliyetleri her geçen gün artmaktadır. Ülkeler bu alanda daha fazla çalışma yapmakta, daha fazla bütçe ayırmakta ve eğitim sisteminin her alanına yaymaya özen göstermektedir. Bu minvalde Türkiye’de ve dünyada yapılan faaliyetler aşağıdaki başlıklar altında incelenecektir.

3.1.1. Türkiye’de Finansal Okuryazarlık İle İlgili Faaliyetler

Bir ülkede geliştirilen finansal okuryazarlık düzeyini, o ülkedeki devlet yetkililerinin politikaları ve ekonomik faaliyetlerinin başarısından tasarrufların artmasına, bireysel mutluluktan finansal kurumların sunduğu hizmete kadar etkileyen birçok faktör vardır. Bu önemi nedeniyle finansal okuryazarlık ve işletme eğitimi birçok ülkede devlet kurumları ve özel kuruluşlar tarafından tercih edilmektedir. Türkiye’de finansal okuryazarlık artık sadece bir sivil toplum projesi ve özel sektörün pazarlama hizmeti aracı değil, devlet politikalarının bir yatırım aracı olmaya başlamıştır. Türkiye’de finansal okuryazarlıkla ilgili yapılmış olan faaliyetler şunlardır (Bayram, 2014):

-2014 yılında Başbakanlık tarafından ‘‘Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları’’ başlıklı genelge Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

-Özlem Denizmen tarafından 2012 yılında Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) kurulmuştur.

-T.C. Kalkınma Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Visa Europe ve Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği, gençler arasında finansal bilincin arttırılması ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak amacıyla "Paramı Yönetilebiliyorum Projesi"ni hazırlamıştır.

-T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İSMEK ortaklığında ve Doğuş Grubu'nun sponsorluğunda "İstanbul Finans Merkezi Yolunda Hedef 20.000 Kadın" projesi, 2011 yılında ilk etapta önemli bir başarı elde etmiştir. Bu proje, Türkiye'deki kadınlara yönelik finansal okuryazarlık

amacıyla bir ilk olarak öne çıkmıştır ve "Para Durumu" platformu aracılığıyla yaklaşık 10 bin kadına ulaşılmıştır.

-Anadolu Üniversitesi ile Borsa İstanbul arasında bir protokol imzalanmıştır. İmzalanan protokol, borsa ve sermaye piyasalarına ilişkin bilginin artırılması ve finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması amacıyla çeşitli programlar ve eğitimlerin düzenlenmesini hedeflemektedir.

-Bir özel ticaret bankası, Kültür yayınlarının satışının yapıldığı kütüphanede gençlere yönelik ücretsiz finansal okuryazarlık eğitimleri düzenlenmektedir. Bu eğitimler, gençlerin finansal farkındalığını artırmayı, bütçeleme, tasarruf yapma ve yatırım gibi açık bilgi sahibi olmalarını sağlamayı hedeflemektedir.

- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER), Türkiye’de finansal okuryazarlık konusunda farkındalık ve ortak gündem oluşturmak amacıyla okuryazarlık ve erişim konulu ilk konferansını 22 Ekim 2013’te, ikinci konferansını ise 27 Ekim 2014’te Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’nın katılımıyla gerçekleştirmiştir.

- Mart 2014’te Sermaye Piyasası Kurulu ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü arasında finansal eğitim alanında işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu çerçevede, 6-18 yaş aralığındaki çocuk ve gençlerin yanı sıra öğretmenlerin de finansal konulardaki temel bilgilerini geliştirmelerine ve bu bilgileri uygulamalarına yardımcı olacak içerikler, çeşitli görsel ve işitsel multimedya öğeleriyle zenginleştirilmiş dijital eğitim materyalleri, Fatih Projesi kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve EBA Market’te yayınlanmıştır. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı tüm okullardaki öğretmenler ve öğrencilerin bu içeriklerden ücretsiz olarak yararlanabileceği kararı alınmıştır. Çocuklar ve gençler için finansal farkındalığı artırmayı amaçlayan CYFI (Child and Youth Finance International) tarafından düzenlenen II. CYFI Zirvesi ve Ödül Töreni, İstanbul Hilton’da 7-9 Mayıs 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. İlk CYFI zirvesi ise 2012 yılında Amsterdam’da, 83 ülkeden 364 kamu ve özel sektör temsilcisi ile 40 ülkeden 70 çocuk ve gencin katılımıyla "Finansal Erişim" ve "Çocuklar ve Gençler için Finansal Eğitim" konularında gerçekleştirilmiştir (Özdemir, 2022).

-Toplumsal yatırımlar alanında finansal yetenekleri geliştirmeyi amaçlayan ING Türkiye, FODER (Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği) ile işbirliği

içerisinde başlattığı Turuncu Damla projesi sayesinde son on yılda yaklaşık 60 öğrenciye ulaşmıştır. Bu tasarruf odaklı finansal okuryazarlık eğitim programı, 2013 yılından beri devlet ilkokullarının 3. ve 4. sınıf öğrencilerine 8 hafta süresince finansal bilgileri aktarmayı hedeflemektedir. Projenin amacı, çocuklarda erken yaşta tasarruf bilinci oluşturarak, davranış değişikliği sağlamaktır. Ulusal ve uluslararası düzeyde birçok ödül kazanmış olan Turuncu Damla projesi, sabır, azim, sebat, özgüven ve liderlik gibi temel özelliklere odaklanarak bir dizi başarılı sonuç elde etmiştir. Toplam 8 hafta boyunca gerçekleştirilen eğitimlerde, çocuklara ‘gelecek odaklı davranış’, ‘kısıtlı kaynaklar’, ‘alışverişte dayanıklılık’, ‘istek ile ihtiyaç arasındaki farkı anlama’, ‘bütçeleme’, ‘sabırlı olma’, ‘zor kararlar verebilme’ ve ‘grup kararları alabilme’ gibi konularda bilgilerle onların bakış açılarını genişletmeyi amaçlamaktadır (İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalınma Derneği, 2025).

-Habitat Derneği, finansal okuryazarlığın geliştirilmesine katkıda bulunan önemli bir kuruluştur. Dijitalleşen dünyaya uyum sağlama ve sürdürülebilir kalkınmayı hedefleme misyonuyla hareket eden bu sivil toplum kuruluşu, güçlü ortaklıklar kurarak toplumsal kapasiteyi artırıcı ve sosyal etki odaklı projeler üretmektedir. 1997 yılında, 1995 Kopenhag Sosyal Kalkınma Zirvesi ve 1996 Birleşmiş Milletler Habitat II Zirvesi için bir araya gelen gençler tarafından kurulmuştur. Habitat’ın ilk misyonu, dünya gençliği ile Türkiye gençliği arasında güçlü bir iletişim ağı oluşturmaktır. Türkiye’de 81 ilde faaliyet gösteren Habitat, binlerce gönüllüsüyle birlikte din, dil, ırk, siyasi görüş, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımı yapmadan topluma hizmet etmektedir. Dezavantajlı grupların, çağın gerektirdiği dijital becerilerle donanmasını sağlamak, sosyal ve ekonomik kaynaklara eşit erişim imkânı sunmak, karar alma süreçlerine katılımlarını desteklemek, çevresel ve toplumsal duyarlılığı artırmak amacıyla çeşitli projeler yürütmektedir. Böylece, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’na katkıda bulunmaktadır (Habitat Derneği, 2025).

Ayrıca 17 Mayıs 2025 tarihli ve 2025/9 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile 22 Mayıs tarihi ‘‘Finansal Okuryazarlık Yılı’’ olarak kutlanacaktır.

3.1.2. Dünyada Finansal Okuryazarlık İle İlgili Faaliyetler

2020 yılında kabul edilen OECD Finansal Okuryazarlık Konsey Tavsiyesi, finansal refahı finansal okuryazarlığın ana hedefi olarak belirlemiştir. Bu önemli hedefe rağmen, finansal okuryazarlık düzeyleri, gelişmiş finansal piyasalara sahip ve

bireylerin bu piyasalara aktif katılım gösterdiği ülkelerde bile oldukça düşük seviyelerde kalmaktadır. En son OECD yetişkin finansal okuryazarlık anketine göre, G7 ve G20 ülkelerinin çoğunda finansal okuryazarlık seviyesi yetersizdir. Bu durum, dünya genelinde yapılan bir anketin verileriyle de paralellik göstermektedir. Finansal okuryazarlık, sadece genel nüfus içinde değil, aynı zamanda kadınlar ile düşük gelirli ve eğitim düzeyi düşük bireyler gibi finansal açıdan savunmasız demografik gruplar arasında özellikle kritik bir önem taşımaktadır (Lusardi ve Messy, 2023).

Küresel düzeyde finansal okuryazarlık seviyeleri büyük farklılıklar göstermektedir. Gelişmiş ülkeler, finansal okuryazarlık ve eğitim konusunda genellikle daha sistematik yaklaşımlar benimsemişken, gelişmekte olan ülkelere hâlâ birçok zorluk bulunmaktadır. Bu farkların ardında birkaç temel faktör yer alır (Choi ve Kim, 2023):

- **Eğitim Sisteminin Rolü:** Gelişmiş ülkelerde finansal okuryazarlık, eğitim müfredatına dâhil edilmiş ve genellikle okuldan erken yaşlarda öğrencilere finansal bilgi kazandırılmaktadır. Örneğin, ABD, Kanada ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde finansal okuryazarlık, kişilerin finansal kararlarını daha bilinçli bir şekilde verebilmelerini sağlayacak şekilde sistematik bir biçimde öğretilmektedir. Bu ülkelerde okuryazarlık programları, bireylerin tasarruf yapmayı, borçlanmayı, yatırım yapmayı ve bütçeleme yapmayı öğrenmelerine yardımcı olacak bilgi ve beceriler geliştirmeye yöneliktir.

- **Gelir ve Sosyoekonomik Farklılıklar:** Gelir düzeyleri, yaş, cinsiyet, etnik köken ve eğitim gibi demografik faktörler finansal okuryazarlık üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Düşük gelirli bireyler ve düşük eğitim seviyesine sahip kişiler genellikle finansal araçlar ve hizmetler hakkında daha az bilgi sahibidir. Bu durum, finansal okuryazarlık programlarının eşitsizliklere yol açmadan genişletilmesi gerektiğini gösterir.

- **Teknoloji ve Dijitalleşme:** Dijitalleşme ve finansal teknolojiler (fintech) ile birlikte, finansal ürünler ve hizmetler daha erişilebilir hale gelmiştir. Ancak, dijital beceriler ve internet erişimi olmayan düşük gelirli ve kırsal bölgelerde yaşayan bireyler, bu hizmetlerden yeterince yararlanamayabilir. Dijital finansal okuryazarlık, finansal okuryazarlık programlarının temel bir bileşeni olmalı, böylece teknolojinin sunduğu avantajlardan herkes eşit şekilde faydalanabilir.

-Gelişmekte Olan Ülkelerde Durum: Gelişmekte olan ekonomilerde finansal okuryazarlık genellikle daha düşük seviyededir. Bu ülkelerde, finansal okuryazarlığı artırmak için hem eğitim sisteminde hem de toplumda daha kapsamlı stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle düşük gelirli bölgelerde, bireylerin finansal hizmetlere erişimi sınırlıdır ve bu hizmetlerin nasıl kullanılacağını anlamak daha zor olabilir. Gelişmekte olan ülkelerde finansal eğitim, genellikle kırsal alanlarda yaşayan ve finansal hizmetlere erişimi olmayan bireylerin bilgi seviyelerini artırmaya yönelik odaklanmaktadır.

- Küresel Girişimler ve İnisiyatifler: Birçok uluslararası kuruluş, finansal okuryazarlık seviyelerinin artırılmasını desteklemek amacıyla projeler yürütmektedir. Örneğin, OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) ve IMF (Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu) geliştirmekte olan ülkelerde finansal okuryazarlığı artırmak için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Bu girişimler genellikle topluluk temelli eğitim, dijital platformlar aracılığıyla bilinçlendirme ve yerel finansal hizmet sağlayıcıları ile işbirliği yoluyla gerçekleştirilmektedir

PISA gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit edebilmek için önemli bir girişimdir (PISA, 2012). İlk etapta PISA'ya 65 ülke katılmış ve başlangıçta 18 ülkede finansal okuryazarlık anketinin yapılması öngörülmüştür. Bu ülkelerde, çeşitli ekonomik ve sosyal koşulları temsil ederek, finansal okuryazarlığın farklı bağlamlarda anlaşılmasında yardımcı olmuştur. Anketin yapılmasının öngörüldüğü ülkeler şunlardır: ABD, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Çin (Şangay), Hırvatistan, Fransa, Estonya, İspanya, İsrail, Letonya, İtalya, Kolombiya, Polonya, Slovenya, Slovakya, Rusya ve Yeni Zelanda (Bozçelik, 2020).

Kanada'da bir kamu kurumu olan Finansal Tüketici Ajansı, 2001 yılında kurulmuş ve finansal okuryazarlık programını 2007 yılında başlatmıştır. Program 2007-2009 yılları arasında, Kanada gençliğini hedeflemiştir. İngiltere'de FSA, "Personal Finance Education Group" adlı girişimin yürüttüğü "Learning Money Matters" projesini finanse etmektedir. Bu girişim İngiltere'deki her düzeyde öğrenci ve öğretmene bireysel finans eğitimi açısından çok çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Örneğin; ders kitapları ve alıştırma kitapları, bankacılık, tasarruf, krediler, bütçeleme, kredi kartları, faiz, ipotekler, tasarruflar, vergiler, genel ekonomi ile ilgili oyunlar, matematik, vatandaşlık, girişimcilik vb. derslerle bütünleştirilmiştir. Bir web sitesi (www.mymoneyonline.org) ve elektronik materyaller oluşturulmuştur. Endonezya'da

2013, 2017 ve 2021 yıllarında açıklanan Ulusal Finansal Eğitim Stratejisi doğrultusunda Endonezya Finansal Hizmetler Otoritesi ve finans sektörü temsilcilerinden oluşan bir çalışma grubu, belirlenen hedef gruba yönelik bir finansal eğitim stratejisi geliştirmiştir (Çetin, 2024).

Amerika Birleşik Devletleri'nde finansal okuryazarlığın geliştirilmesi için finansal eğitime olan ilgi 1990'lardan bu güne artmıştır. Özellikle 1998 yılından 2009'a kadar bir dizi değişiklik meydana gelmiştir. Okullarda kişisel finans eğitimi için belirlenmiş içerik standartlarına ait eyaletlerin sayısı yirmi birden kırk dörde yükselmiştir. Bu standartların uygulanmasını gerektiren eyalet sayısı on dörtten otuz dörde çıkmıştır. 1995'te kurulan JumStart Kişisel Finansal Okuryazarlık Koalisyonu, 1998'te ilk ulusal içerik standartlarını yayınlamıştır. Ayrıca kuruluş lise öğrencilerinin ulusal düzeyde test edilmesine sponsor olmuş ve gençlerin finansal konulardaki eksikliklerine dikkat çekmiştir. 1990'lı yıllardan bu yana ekonomik koşullardaki değişiklikler yetişkinlerin hayatını etkilemiş ve yetişkinlerin kişisel finansal sorunlarına yönelik daha fazla çalışma yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır (Walstad vd., 2010).

Amerika Birleşik Devletleri'nde piyasalardaki zayıf finansal karar alma ve tüketici korumalarıyla ilgili endişeler, Başkan Obama tarafından 21 Temmuz 2010'da yasalaştırılan Dodd-Frank Wall Street Reformu ve Tüketici Koruma Yasası'nın bir parçası olarak Tüketici Finansal Koruma Bürosu'nun (CFPB) kurulmasına zemin hazırlamıştır. Bu yasa CFPB'ye çek ve tasarruf hesapları, maaş günü kredileri, kredi kartları ve ipotekler dahil olmak üzere çeşitli piyasalardaki tüketici finansal ürünleri üzerinde denetim yetkisi vermiştir (Hastings vd., 2013).

Tunus'ta Nisan 2015'te finansal eğitim odaklı bir sempozyum gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikte araştırmacılar, politika yapıcılar, merkez bankası yetkilileri, finansal hizmet sağlayıcıları ve sivil toplum temsilcileri kadınlar ve gençler dahil olmak üzere herkes için finansal katılımı ve ekonomik kalkınmayı desteklemek amacıyla bölgede finansal okuryazarlığın nasıl arttırılacağını tartışmışlardır. Sempozyum özellikle kadınların ve gençlerin finansal hizmetlere ve finansal eğitime erişim sağlama ihtiyacını kabul etmiştir. Tunus Borsası (BVMT), 12 Mayıs 2015 tarihinde "Investia Akademisi" olarak kurulmuştur. Bu sayede Tunus, ulusal finansal okuryazarlık programında yüksek kaliteli eğlenceli eğitim içeriği sunarak geniş nüfusu arasında finansal farkındalık, okuryazarlık ve beceriler geliştirmek için iyi bir

konumdadır. Bu program ayrıca, finansal bilgi ve becerileri geliştirmeyi, finansal konularda farkındalığı arttırmayı ve finansal katılımı iyileştirmeyi amaçlamaktadır (Mouna ve Anis, 2017).

Endonezya'da gelişmekte olan e-cüzdan pazarının yaygın olarak kullanımı, devlet destekli finansal eğitim çabalarının risk anlayışına odaklanmasının bir sonucu olarak hızla artmaktadır. Bu programlar, bireyleri güvenli bir şekilde e-cüzdan kullanmaya, dolandırıcılıklardan korumaya ve işlem ücretlerini anlamaya yönlendirmeyi hedeflemektedir (El Suveydi ve Mertzanis, 2024).

Hollanda'da MoneyWise, finansal eğitim odaklı iki önemli etkinlik düzenlemektedir: Ulusal Para Haftası ve Pension3Day. Ulusal Para Haftası, ilkokul çocuklarına ve ebeveynlerine yönelik bir programdır. Bu etkinlik, yüzden fazla ortak kuruluşun işbirliğiyle temel finansal yeterlilikler üzerine sınıf içi eğitimler sunmaktadır. Okul materyalleri ve medya etkinlikleriyle desteklenen bu eğitimlere, son edisyonda Hollanda'daki okulların yaklaşık yarısı katılmıştır.

Pension3Day ise işverenler, çalışanlar ve KOBİ'leri hedef alarak emeklilik sorunları konusunda farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır ve bu bağlamda 250'den fazla ortak kuruluşu bir araya getirmektedir. Portekiz'de ise, Ulusal Finansal Denetçiler Konseyi ve diğer paydaşlar, her yıl 31 Ekim'de genel nüfusu ve öğrencileri hedefleyen bir Finansal Okuryazarlık Günü düzenlemektedir. Bu etkinlik, paydaşlar ve finansal denetçiler tarafından gerçekleştirilen konferanslar, atölye çalışmaları, tartışmalar, oyunlar ve halkla etkileşimi artıran diğer eğlenceli aktiviteleri içermektedir (OECD 2016).

Uluslararası finansal okuryazarlık araştırmaları, finansal okuryazarlığın emeklilik planlamasıyla olan ilişkisini de incelemektedir. İncelenen ülkelerin çoğunda, finansal okuryazarlığı daha yüksek olan bireylerin, çeşitli ekonomik özellikler ve koşullar dikkate alındığında bile emeklilik planlaması yapma olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Çoğu ülkede emeklilik planlamasının en temel unsurları arasında faiz oranı bilgisi ve özellikle risk çeşitlendirmesi anlayışı bulunmaktadır. Bunun nedeni, emeklilik için ne kadar tasarruf yapılacağını hesaplamak üzere gerekli olan temel aritmetik bilgilerinin önemli bir gereklilik olmasıdır. Ayrıca, risk çeşitlendirmesi anlayışının, finansal açıdan daha bilinçli bireylerle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bazıları finansal okuryazarlığı doğrudan bir tercih değişkeni olarak

nitelendirerek, bu nedenle finansal okuryazarlık ile emeklilik planlaması arasındaki ilişkinin nedensel olmayabileceğini ileri sürebilir. Gerçekten de, Rusya ve İtalya gibi ülkelerde yetişkin eğitim programlarının yetersizliği göz önüne alındığında, bireylerin isteseler bile finansal bilgilerini nasıl geliştirebilecekleri belirsizlik taşımaktadır. Daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olanlar, daha çok finansal plan yapmaya yönelerek emekliliklerinde finansal olarak güvenli hissetmeyi amaçlamaktadırlar (Lusardi ve Mitchell, 2011).

3.2. Finansal Okuryazarlık Endeksi

OECD, finansal okuryazarlık kavramını bilgi, tutum ve davranış olmak üzere üç ayrı çatı altında ele almıştır. Bu üç kavramı harmanlayarak bir finansal okuryazarlık endeksi oluşturulmuş ve bu endeks, her birey için uygulandığında, bireyin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek adına bir ölçüt haline gelmiştir. Yani, endeksin değeri ne kadar yüksekse, bireyin finansal açıdan o kadar okuryazar olduğu ifade edilebilir. Dünya genelinde finansal okuryazarlığı ölçmek amacıyla OECD, 2005 yılında bilgi seviyesini doğru bir şekilde değerlendirip ölçebilen, bir anket tasarlamıştır. Yapılan birçok ampirik çalışma, OECD'nin bu anketini temel almış; farklı ülkeler ve demografik gruplar için bazı değişikliklerle araştırmalar gerçekleştirilmiştir. OECD'nin 2005 yılında gerçekleştirdiği finansal okuryazarlık anketi, demografik kriterler ve konuya ilişkin farklı sorulardan oluşmaktadır. Toplamda 26 sorudan oluşan bu ankette, bireylerin basit ve birleşik faiz gibi finansal konulardaki bilgileri değerlendirilmiştir. Anket, insanların mali konulardaki bilgi düzeylerini, ekonomik kontrollerini ne derecede iyi gerçekleştirdiklerini, gelecek planlarını nasıl şekillendirdiklerini ve finansal ürünleri seçim süreçlerini anlamaya yönelik bir dizi soru içermektedir (Karakuş ve Doğukanlı, 2021).

Her yıl Boğaziçi Üniversitesi Analitik ve İçgörü Araştırma Merkezi, Türk Ekonomi Bankası desteği ile Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ve Erişimi (FOE) ölçmek için anket çalışması yapmaktadır. Uzman bir panel tarafından hazırlanan Finansal Okuryazarlık ve Erişim anketine 2022 yılında Türkiye genelinde toplam 1506 tüketici katılmıştır. Her bir tüketici için Finansal Okuryazarlık Skoru hesaplanmış olup, Türkiye’nin ortalama Finansal Okuryazarlık Endeksi 62.1 olarak belirlenmiştir. Önceki yıllara ait Finansal Okuryazarlık Endeks değerlerini dikkate aldığımızda, ülke olarak finansal okuryazarlık alanında belirgin bir yükseliş yaşadığımız söylenebilir (TEB,2022).

Çizelge 3.2.1 Finansal Okuryazarlık Endeksi

Yıl	Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri				
	Katılımcı Sayısı	Ortalama	Meydan	Minimum	Maksimum
2013	1230	59,00	61,00	11,00	100,00
2014	1638	59,40	59,00	17,00	94,00
2015	1507	60,00	61,00	11,00	100,00
2016	1526	60,10	61,00	17,00	94,00
2017	1510	60,80	62,00	18,00	95,00
2018	1524	61,50	62,00	17,00	95,00
2020	1506	60,80	62,00	18,00	97,00
2022	1506	61,10	64,00	18,00	100,00

Kaynak: (TEB, 2022)

Tüketicilerin Finansal Okuryazarlık Skoru hesaplanırken, her bireyin Finansal Bilgi Skoru, Finansal Tutum/Tavır Skoru ve Finansal Davranış Skoru'nun toplamı dikkate alınmıştır. Finansal Bilgi Skoru, bireylerin bölme, paranın zaman değeri, ödenen faizler, basit ve bileşik faizler, risk ve getiri, enflasyon ile çeşitlendirme gibi temel finansal kavramlar hakkında ne derece bilgi sahibi olduklarını tespit etmek amacıyla tasarlanmıştır. 2022 yılı verilerine göre ülkemizin Finansal Bilgi Skoru 21. 1 olarak belirlenmiştir. Finansal Tutum/Tavır Skoru, tüketicilerin kısa vadeli istekleri ile uzun vadeli finansal planları arasındaki tutum ve davranışlarını değerlendirmektedir. 2022 yılı itibarıyla bu skor 14. 0 olarak tespit edilmiştir. Finansal Davranış Skoru ise, satın alımlardan önce düşünme, faturaları zamanında ödeme, bütçeleme ve hedeflere ulaşmak için tasarruf etme ve harcama gibi olumlu davranışları incelemeyi hedeflemektedir. 2022 için hesaplanan Finansal Davranış Skoru 27. 1'dir. 2020 yılı verileriyle karşılaştırıldığında, 2022 yılı itibarıyla Finansal Okuryazarlık skoru alt bileşenlerinde belirgin bir yükseliş gözlemlenmektedir (TEB,2022).

Çizelge 3.2.2. Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Skorları

Yıl	Finansal Bilgi Skoru			Finansal Tutum Skoru			Finansal Davranış Skoru		
	Ort.	Med.	Std. Sap.	Ort.	Med.	Std. Sap.	Ort.	Med.	Std. Sap.
2013	22,80	23,00	8,60	15,50	15,00	4,40	21,60	23,00	9,40
2014	19,90	23,00	9,10	14,10	14,00	4,00	25,40	27,00	8,10
2015	21,20	23,00	7,70	15,00	15,00	4,20	24,00	23,00	8,90
2016	20,60	23,00	8,60	14,60	15,00	3,80	25,10	27,00	8,80
2017	21,00	23,00	7,70	14,20	14,00	3,60	25,70	27,00	8,30
2018	21,20	23,00	8,00	15,00	15,00	3,80	25,50	27,00	8,70
2020	21,20	23,00	8,60	13,40	14,00	3,90	26,40	27,00	9,30
2022	21,10	23,00	8,20	14,00	14,00	3,90	27,10	27,00	8,60

Kaynak: (TEB, 2022)

3.3. Finansal Okuryazarlık İle İlgili Kavramlar

Finansal okuryazarlığın kapsamının daha iyi kavranması, sınırlarının daha iyi çizilmesi için öncelikle finans, finansal farkındalık, finansal yetenek, finansal erişim, davranışsal finans ve sürü davranışı kavramlarının açıklanması gerekmektedir.

3.3.1. Finans Kavramı

Para konusu günlük hayatımızda birçok kez karşımıza çıkmaktadır. Finans terimi ile ilgili tanımlara bakıldığında Türk Dil Kurumu (2013) finansı ‘Kişi ve şirketlere para ve sermaye sağlamaya yönelik ticari faaliyetler’ olarak tanımlamaktadır. (Kaya, 2019). Finans kelimesi ‘para, mal, mali işler’ anlamlarına gelmektedir. Günlük yaşamda ise genel olarak finans, işletmelerin ihtiyaç duyduğu kaynakları en uygun şartlarla temin edebilmesi ve bu kaynakları en etkili şekilde kullanabilmesi olarak tanımlanabilir (Alkan, 2019).

Finans teriminin kökeni Fransızcadır. İngilizce konuşan toplumlar aracılığıyla 18. Yüzyılda, paranın yönetimi anlamında kullanılması için adapte edilmiştir. Ayrıca, finansın yerine geçebilecek başka bir kelime de “değişim”dir. Sonuç olarak finans, mevcut kaynakların değişiminden ibaret bir süreçtir. Ancak finans, yalnızca paranın yönetimi ve değişimi ile sınırlı kalmaz. Bu yüzden finansı, para, varlık, yatırım, menkul kıymetler ve benzeri pek çok kaynağın yönetim sanatı olarak tanımlayabiliriz (İstanbul İşletme Enstitüsü, 2025).

3.3.2. Finansal Farkındalık Kavramı

Finansal farkındalık, çeşitli finansal ürünler ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmayı ifade etmektedir. Bu farkındalığın eksikliği, mevcut finansal ürün ve hizmetlerin etkin bir şekilde kullanılmasını engelleyebilir. Resmi finansal ürün ve hizmetlerin avantajlarından haberdar olmayan bireyler, bu olanakları yeterince kullanamayacaklardır. Benzer şekilde, finansal ürün ve hizmetlerin yeterince etkin bir şekilde kullanılmaması, resmi kurumlar tarafından sunulan hizmetlere ve bunları nasıl değerlendirebileceklerine dair bilgi eksikliği yaşayan kişiler için de geçerlidir. Bu nedenle, finansal farkındalık eksikliği, birçok toplum ve ülkede finansal katılım hedeflerine ulaşmada karşılaşılan en büyük zorluklardan biri haline gelmektedir. Bu durumu aşmak için uluslararası örgütler, ulusal ve yerel hükümetler, düzenleyiciler ve finans kuruluşları ile bankalar gibi çeşitli paydaşlar, bireyler arasında finansal farkındalığı artırma yönünde önemli çabalar göstermektedir (Kumar ve Pathak, 2022).

Finansal farkındalık; günümüzdeki rekabetçi piyasalarda finansal kaynaklara ulaşım, bunları kullanma şekilleri ve yatırım bilgileri çeşitliliği gibi insanları etkileyen unsurları kapsamaktadır (Özafşarlıoğlu Sakallı ve Saygın, 2019). Finansal farkındalığı daha önemli hale getiren faktörler (Yardımcıoğlu ve Yörük, 2016):

- Finansal ürünlerin karışık olması,
- Finansal ürünlerin sayısının artması,
- Nüfus patlaması ve yaşam süresini artması,
- Emeklilik kurallarındaki değişiklikler,
- Gelirdeki değişiklikler,
- Sermaye piyasasındaki değişiklikler.

3.3.3. Finansal Yetenek Kavramı

TDK (2024)'e göre yetenek kavramı “ Bir organizmanın belirli bir duruma uyum sağlama yeteneği, ya da "adaptasyon" veya "uyum" koşullarıyla ifade edilir. Finansal okuryazarlık ile ilgili farkındalığı arttırmak , finansal eksiklikleri gidermek adına doğru bir finansal eğitim politikası oluşturabilmek için öncelikle finansal yetenek seviyesini belirlemek gerekir (Mammadova vd., 2021).

Dünya Bankası, tanımında başka bazı kaynaklara atıfta bulunarak "finansal okuryazarlık" ifadesi yerine "finansal yetenek" kavramını tercih etmiştir. Bu yetenek, tüketicilerin finansal menfaatleri doğrultusunda hareket ederken kendi gereksinimlerine uygun finansal hizmetlere erişim sağlama, bu hizmetleri anlama, seçme ve kullanma konusundaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını içeren bir içsel yetenek olarak tanımlanmaktadır (Barış ve Şahin, 2018).

Finansal yetenek kavramının temel bileşenlerinden biri, finansal beceriler ve yeterliliklerdir. Bu beceriler, hem bireylerin kişisel durumlarıyla hem de onların etki alanı dışındaki finansal meseleler hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bu konuları anlamalarını sağlar. Ancak, finansal becerilere sahip olmak, gerekli bilgi birikimine erişmeden ve bu bilgiyi etkin bir şekilde kullanmayı bilmeden mümkün değildir. Finansal konularda yetkin olan bireyler, karşılaştıkları sorunları tanımlama becerisine sahiptir ve bu sorunların üstesinden gelmek için etkili ve verimli çözümler geliştirebilirler. Günümüzde değişen dünyada fırsatları değerlendirebilmek ve mali açıdan güvenli sonuçlar elde edebilmek, finansal yeteneklerin geliştirilmesiyle

mümkün olmaktadır. Finansal yetenekler, bireylerin para kavramını daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Farklı seçenekler arasında optimal finansal kararlar alabilmek ve günlük yaşamlarda finansal güvenliklerini sağlamaları için bireylerin finansal bilgi seviyelerinin yüksek olması son derece önemlidir (Danışman vd., 2016).

3.3.4. Finansal Erişim Kavramı

Son yıllarda finansal erişim konusuna olan ilgi, araştırmacıların ve politika belirleyicilerin dikkatini çekmiştir. Finans sektörünün ekonomik büyüme sürecinde çeşitli yönlerde etkisi vardır. Küçük işletmelerin ve düşük gelirli bireylerin tasarruf, kredi ve ödeme gibi finansal gereksinimlerini karşılamalarına yardımcı olacak önlemler alınmalıdır. Bu önlemlerden bazıları şu şekilde sıralanabilir: Hizmetlere ulaşımı kolaylaştırmak, kaynakların yatırıma yönlendirilmesini teşvik etmek, risk ve getiriye uygun şekilde kaynakların dağılımını sağlamak ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmak. Bu sebeple gelişmekte olan ülkeler finansal erişimi arttıracak politikalar uygulamaktadırlar (Kuzucu, 2019).

Finansal erişim bireylerin ve işletmelerin finansal hizmetlere rahatça ulaşabilmesini sağlar. Herkesin, temel finansal hizmetlere, bankacılık, kredi, sigorta ve yatırım gibi ürünlere erişimini hedeflemektedir. Finansal erişim; ekonomik ilerleme, yoksulluğun azaltılması, finansal esneklik, gelir sağlama ve gelir eşitsizliğini ortadan kaldırmak için büyük bir öneme sahiptir (Korkmaz vd., 2024).

FODER (Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği)'e göre finansal ürünlere ve hizmetlere erişim; şirketlerin ve hane halkının ihtiyaç duydukları mevduat, kredi, sigorta ve ödeme işlemleri gibi finansal ürünlere uygun koşullarda, yeterli düzeyde erişebilmelerini ve bu imkânları kullanabilmelerini ifade eder (FODER, 2025).

3.3.5. Davranışsal Finans Kavramı

Yeni bir finans teorisi olan davranışsal finans teorisi 1980'lerin sonlarında ortaya çıkmıştır. Davranışsal finans, yatırımcıların yatırım süreci boyunca yaşadıkları psikolojik değişim sürecini inceler (Zhuo, 2021). Davranışsal finans, finans ve ekonomi alanlarında giderek artan bir ilgi görmekle beraber, özellikle finansal davranış, para yönetimi ve borsaya odaklanmaktadır. Davranışsal finans, finansal piyasalarda bireylerin ve kurumların davranışsal yönlerini inceler ve yatırım yönetimi stratejilerinde büyük önem taşır. Psikoloji ve sosyolojiden yararlanarak, belirsiz durumlarda karar alma süreçlerine ışık tutar. Yatırımcıların duyguları ve önyargıları

piyasa üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Davranışsal finans; finans, psikoloji, sosyoloji ve diğer disiplinlerden gelen ilkeleri bir araya getiren disiplinler arası bir yaklaşım sergilemektedir. Psikolojinin finansa entegre edilerek finansal karar alma süreçlerinde önemli bir etkiye sahip olan önyargıları ortaya koyarak piyasa verimliliği üzerinde durmuştur (Hachicha vd., 2024).

2001 yılında, özellikle ABD’de ve birçok ülkede finansal piyasalarda yaşanan çöküş, yatırımcıların bu piyasalara dair güvenlerini büyük ölçüde sarsmıştır. Böyle olumsuz durumlar, yatırımcıları her iyi durumun ardından bir felaketin yaşanacağına inandırmıştır. Bu süreçte, geleneksel finans görüşünün aksine, yatırımcıların her zaman mantıklı kararlar veren bireyler olmadığı ve bu yüzden piyasa hareketlerinin her zaman mantıklı nedenlerle açıklanamayacağı görüşünü savunan davranışsal finans anlayışı daha fazla önem kazanmaya başlamıştır (Aytekin ve Aygün, 2016).

Davranışsal finans yatırımcı psikolojisini ve bunun finansal karar alma sürecindeki rolünü incelemekle ilgilenir. Önyargılar kişinin davranışlarını etkileme eğilimindedir ve potansiyel olarak yetersiz karar almaya yol açabilir. Bu tür kararlar büyük ölçekte piyasalarda bozulmalara yol açabilir ve bu durum piyasa anomalileri olarak bilinir. Bu anomaliler gerek bireylerin, gerekse ekonominin finansal sağlığı üzerinde yıkıcı bir etkiye sahip olduğundan, bunların önlenmesi gerekir (Kapoor ve Prosad, 2017).

3.3.6. Sürü Davranışı Kavramı

Geleneksel ekonomide varsayılanın aksine, bilişsel önyargılar, buluşsal yöntemler ve duygular gibi psikolojik faktörlerin, rasyonel karar verme sürecinden sistematik ve öngörülebilir sapmalara yol açtığı ortaya çıkmıştır. Davranışsal karar teorisi, insanların kararlarını başkalarının eylemlerine dayandırma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bireyler, kalabalığın kendilerinden daha bilgili olduğuna inandıklarında ve uyumu tercih ettiklerinde sürü halinde hareket ederler (Compen vd., 2022).

Sürü davranışı; herhangi bir yatırım aracına yatırım yapmak isteyen kişinin, başkalarının kararlarından habersiz olması, diğer yatırımcıların yatırım yapmadığını öğrenmesiyle kendisinin de aynı yatırım aracına yatırım yapmamaya karar vermesi neticesinde ortaya çıkar. Sürü davranışı; bireylerin kendi kişisel bilgilerine dayanarak

bağımsız kararlar vermek yerine başkalarını takip etmeyi ve kolektif davranışı taklit etmeyi seçtiği bir olgu olarak tanımlanabilir (Şahin, 2020).

Sürü davranışını kavrayabilmek için mutlaka sosyal ve psikolojik boyutlarının mutlaka değerlendirilmesi gerekmektedir. 1950 yılında Harvey Leibenstein, "Bando Arabası Etkisi" adını verdiği bir kavram geliştirmiştir. Bu kavram, bir yerel seçim kampanyasında bir palyaçonun bando arabasına binip çevresindekileri müziğe katılmaya ve desteklediği adaya oy vermeye teşvik etmesiyle ortaya çıkan durumu ifade etmektedir. Halkın, bu palyaçonun etrafında bir araya gelmesiyle oluşan bu olay, bando arabası etkisi olarak adlandırılmış ve sürü psikolojisi alanında önemli bir kavram haline gelmiştir. Bu bağlamda, sosyal faktörlerin psikolojik etkilerini göstermesi açısından sürü davranışı, insanların diğer bireylerle aynı hızda olma, onlarla uyum içinde olmak, moda ya uygunluk veya bir grubun üyesi olma isteği ile bir ürünü satın alma arzusu olarak tanımlanmıştır (Başarır, 2021).

Sürü, piyasa katılımcılarının kolektif eylemlerini taklit etmek için kendi inançlarını bastırma eğilimindedir ve piyasa bir yakınsamaya, çeşitli davranış kalıplarına yol açar (Hasan vd., 2023). Sürü davranışı irrasyonel yatırımcı davranışı olarak nitelendirilir. İlk olarak Keynes tarafından ortaya atılan bu yaklaşım, eksik bilgi durumunda yatırımcıların başkalarından etkilendiğini, dolayısıyla kendi bilgilerini göz ardı edip, başkalarının karar alma süreçlerini takip ettiğini göstermektedir (Zhou vd., 2022).

3.4. Finansal Okuryazarlığın Bireyler Ve Finansal Sistem İçin Önemi

Finansal okuryazar olmanın bireyler ve finansal sistem için ifade ettiği öneme değinilecektir.

3.4.1. Finansal Okuryazarlığın Bireyler İçin Önemi

Finansal okuryazarlık, en basit tanımıyla, "finansal kavramlar ve riskler hakkında bilgi sahibi olma, bu bilgiyi farklı finansal bağlamlarda etkili kararlar almak için kullanabilme becerisi, motivasyonu ve güveni" olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, finansal okuryazarlık bireylerden başlayarak, toplumun genel finansal karakterini doğrudan etkileyen temel bir yeterlilik alanı olarak kabul edilmektedir. Özellikle çocuklar ve gençler için finansal okuryazarlık, birçok ülkenin eğitim ve ekonomi politikalarında giderek daha fazla önem kazanan bir başlık haline gelmiştir (Ural ve Demireli, 2020).

Günümüzde para harcamak ve kaynakları kullanmak, geçmişe göre çok daha kolay hale gelmiştir. Bunun başlıca nedenlerinden biri medyanın ve diğer çeşitli unsurların bireyleri harcamaya teşvik etmesidir. Ayrıca, borçlanmanın günümüzdeki kolaylığı da bu durumu pekiştirmektedir. Kredi kartları, taksit seçenekleri ve tüketici kredileri borç almayı kolaylaştırırken, bireylerin bütçelerini yönetmelerini zorlaştırmaktadır (Güvenç, 2017).

Finansal mimarideki gelişmeler, finansal araçlar, teknikler ve uygulamalardaki çeşitliliğin artması finansal okuryazarlığın öneminin artmasına yol açmaktadır. Finansal okuryazarlık seviyelerinin artırılması, bireylere finansal ürün ve hizmetlerin işleyişi hakkında bilgi vererek ve hangilerinin daha uygun olduğunu göstererek bilinçli finansal tercihler yapmalarına katkıda bulunmaktadır (Temizel ve Bayram, 2011).

Finansal okuryazarlığın artırılması, finansal araçlara olan güvenin yükselmesine önemli katkılar sağlar. Bireyler ve aileler, finansal işlemlerini serbest piyasa koşullarında güvenle yürütebilmek için gerekli bilgilere sahip olmalıdır; bu noktada, finansal okuryazarlığın payı oldukça büyüktür. Temel bankacılık işlemleri, mevduat hesabı açma, kredi kartı kullanma, bireysel emeklilik hesabı oluşturma, tüketici kredisi alma ve hayat sigortası yaptırmaya gibi basit görünen işlemler, günlük yaşamda sıradan bireyler için zorluklar yaratabilmektedir. Kredi alternatiflerini karşılaştırmaktan, uygun ödeme yöntemlerini seçmeye, ne kadar tasarruf yapılması gerektiğinden nereye yatırım yapılacağına ve en uygun koşullarla kredi temin etmeye kadar birçok finansal kararı etkin bir şekilde alabilmek, gün geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Bu nedenle, finansal okuryazarlık seviyemizi artırmamız giderek daha da büyük bir ihtiyaç haline gelmektedir (Ural ve Demireli, 2020).

Bireylerin ve tüketicilerin finansal okuryazarlığının artırılması, yalnızca onlara değil, aynı zamanda finansal sisteme ve dolayısıyla genel ekonomiye de önemli katkılarda bulunmaktadır. Düşük finansal okuryazarlığa sahip bireylerin yanlış finansal kararlar alma olasılığının daha yüksek olduğu bilinmektedir. Bu tür hataların yaratabileceği sorunlar ise, başlangıçta küçük gibi görünen durumların zamanla büyüyerek ciddi sorunlara yol açabilmesiyle kartopu etkisi yaratabilir. Bir bireyin yapacağı yanlış bir karar, öncelikle onu maddi kayıplara uğrattırken, aynı zamanda psikolojik sorunlara da sebep olabilir ve refah kaybına yol açabilir. Bireylerin yaşadığı bu tür problemler, ailelerine ve dolayısıyla topluma da sirayet edebilir. Finansal

piyasaların daralması, finansal krizlerin ortaya çıkmasına neden olabilir; bu krizler ise işsizlik üzerinde ciddi bir baskı oluşturur. İşsizliğin artması da intihar ve boşanma gibi sosyal sorunların artışını tetikleyebilir. Görüldüğü gibi, hatalı finansal kararların sonuçları bir döngü içerisinde bireylerden topluma, oradan ekonomiye ve en nihayetinde tekrar bireylere kadar uzanabilmektedir (Albayrak, 2023).

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi finansal davranışın neden olduğu tercih hatalarının en aza indirilmesi ile mümkün olmaktadır. Hataların en aza indirilmesi ile alınacak finansal kararların bireye büyük oranda fayda sağlaması beklenmektedir (Kuyumcu, 2018).

3.4.2. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem İçin Önemi

Finansal piyasaların karmaşıklığı, finansal sistem içerisinde finansal ürünlerin artması, belirli bir düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olmayan kişilerin finansal piyasalara yanıt vermesini engelleyebilir ve finansal sisteme olan güven olumsuz yönde etkilenebilir. Geleceğe yönelik maddi güvencesi daha az olan kişiler, gelecek endişesi nedeniyle rasyonel davranmamaktadır. Dolayısıyla bireyler piyasanın oynaklığına ve istikrarsızlığına neden olmaktadır. Aslında finansal okuryazarlığı düşük kişilerin verdiği kötü kararlar sadece kendilerine zarar vermekle kalmamakta, aynı zamanda finansal sistemin sistemsel işleyişinde aksamalara ve sorunlara da yol açmaktadır (Tetik, 2019).

Finansal sistemin düzgün bir şekilde işlemesiyle finansal istikrarın korunması için, sistemin temel bileşenleri olan tasarruf sahipleri ve yatırımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması büyük önem taşımaktadır. Yüksek finansal okuryazarlığa sahip ekonomik birimler tarafından gerçekleştirilen fon transfer sistemi, finansal yapının daha açık, şeffaf, etkin ve verimli bir şekilde işlemesine katkıda bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal sistemle ilgili bilgilerini artırarak, kişisel tasarrufların yükseltilmesine ve karşılaşılabilecekleri finansal risklerin daha iyi yönetilmesine olanak tanır. Finansal bilgi seviyesinin yükselmesi, kişilerin daha sağlıklı finansal kararlar almasını sağlar. Küresel çapta yaşanan ekonomik krizler, salgınlar, doğal afetler, doğal kaynakların kıtlığı ve piyasalardaki karmaşıklık, finansal farkındalığın önemini daha da artırmıştır. Dolayısıyla, finansal okuryazarlık düzeyinin artmasının ekonomik ve finansal sistem üzerinde olumlu etkiler yaratarak, krizlerden etkilenme oranını da azaltacağı söylenebilir (Özdemir, 2022).

Finansal okuryazarlık bireylerin ve kurumların finansal kararlarını daha bilinçli bir şekilde almalarına olanak tanır. Bu durum ekonominin sağlıklı işlemesi ve istikrarının sürdürülmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Finansal okuryazar bireyler, alacakları ürün veya hizmetler hakkında detaylı araştırmalar yaparak, piyasa etkinliğini artırır. Bunun sonucunda düşük fayda sağlayan ancak yüksek maliyetli ürünler satın alınmaz, bu durum da bu tür ürünlerin piyasa dışına itilmesine yol açar. Ayrıca finansal okuryazarlık kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin (örneğin; tefecilik ve kaçakçılık) azaltılmasına da katkı sağlar. Bu tür faaliyetler bireylere ve ülke ekonomisine çeşitli zararlar verir; haksız rekabet yaratır, bütçe açıklarına neden olur ve vergi gelirlerini azaltarak ekonomik verimliliği düşürür (Salman ve Esmeray, 2020).

3.5. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler Ve Finansal Okuryazarlığı Arttırmanın Yolları

3.5.1. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal kararlar alırken bilgi, beceri ve anlayışlarını kullanabilme yeteneğidir. Finansal okuryazarlığı etkileyen çeşitli faktörler vardır ve bu faktörlerin başlıcaları eğitim, aile geçmişi ve servet düzeyidir. Bu faktörler bireylerin finansal bilgilere erişimini, bu bilgileri nasıl kullandıklarını ve finansal risklerle nasıl başa çıktıklarını önemli ölçüde etkileyebilir (Yalçın ve Öztürk, 2019):

- a) Eğitim Faktörü:** Eğitim seviyesi, finansal okuryazarlık düzeyi ile doğrudan ilişkilidir. Yüksek eğitim seviyesi, bireylerin finansal konularla ilgili daha fazla bilgi edinmelerine ve bu bilgileri daha etkili kullanmalarına olanak tanır. Eğitim, bireylerin finansal kavramları anlamalarını ve karmaşık finansal kararlar alırken daha bilinçli olmalarını sağlar. Aksine, düşük eğitim seviyesi finansal okuryazarlık eksikliklerine yol açabilir.
- b) Aile Geçmişi:** Aile geçmişi, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinde önemli bir rol oynar. Ebeveynlerin eğitim seviyesi ve finansal durumları, çocuklarının finansal bilgilerle tanışıklık düzeyini etkileyebilir. Aileler, finansal bilgi ve becerilerini çocuklarına aktararak onların finansal okuryazarlıklarını geliştirebilir. Ayrıca, ailenin sahip olduğu servet ve bu servetin miras bırakılıp

bırakılmayacağı da bireylerin finansal kararlarındaki bilgiyi şekillendiren faktörlerden biridir. Aile geçmişi zenginliği ve finansal yönetim yetenekleri, çocukların gelecekteki finansal kararlarını etkileyebilir.

- c) **Zenginlik ve Servet:** Zengin bireyler, finansal riskleri minimize edebilmek ve varlıklarını koruyabilmek için finansal bilgi edinmeye mecbur kalırlar. Mal varlıklarının risk altında olmaması için, yatırımcılar doğru finansal kararlar vermek zorundadırlar. Bu yüzden, yüksek servet sahibi bireyler, finansal bilgiyi kullanarak daha bilinçli yatırım yapar ve finansal kayıpları en aza indirmeye çalışır. Zenginliğin yanı sıra, servet yönetiminde sağlanan bilgi ve deneyim, finansal okuryazarlık düzeyini artırır.
- d) **Psikolojik Faktörler:** Bireylerin psikolojik yapısı, karar alma süreçlerinde büyük bir öneme sahiptir. Psikolojik yapıyı şekillendiren unsurlar arasında heyecan ve duygular gibi faktörler bulunmaktadır. Örneğin, yatırımcılar arasında risk seven, riske kayıtsız kalan ve riski sevmeyen (risk almayan) üç farklı tip bulunmaktadır. Bu yatırımcılar, risk seviyelerine göre yatırım tercihlerini belirlemektedirler. Ayrıca psikologlar, insanların aşırı güven duygusunun, sahip oldukları bilgileri abartmalarına ve karşılaştıkları riskleri küçümsemelerine yol açtığını ifade etmektedir. Aşırı güvenin bir sonucu olarak hatalı veya yanlış kararlar alınmakta ve bu durum, yapılan yatırımın değerini olumsuz etkileyebilmektedir (Bağcı ve Arabacı, 2019).
- e) **Demografik Faktörler:** Yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek, bakmakla yükümlü olunan aile üyelerinin sayısı ve gelir düzeyi finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen demografik özelliklerdir. Kadınların finansal okuryazarlık ile ilgili soruları doğru bir şekilde yanıtlama olasılıklarının oldukça düşük olduğunu ve bilmiyorlarsa yanıt vermekten kaçınmaya daha eğilimli olduklarını gösteren bulgular elde edilmiştir. Erkeklerin parayı bir güç kaynağı olarak gördükleri ve maddi varlıkların sosyal çekiciliklerini arttıracığına inandıkları, kadınların ise paraya daha pasif bir yaklaşım sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Yaş ile ilgili olarak, yapılan araştırmalar finansal okuryazarlığın yaşam döngüsünün ortasında yer alan yetişkinler arasında daha yüksek olduğunu ve genellikle gençler ile yaşlı bireyler arasında daha düşük seviyelerde bulunduğunu göstermektedir. Medeni durum da finansal okuryazarlık seviyesiyle ilişkilidir. Evli bireyler, bekâr olanlara kıyasla daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip olma eğilimindedir. Bakmakla

yükümlü olunan aile üyesi sayısı açısından, aile refahını gözeten bireyler bütçeye daha fazla dikkat edebileceğinden finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olabileceği düşünülebilir. Ancak, ampirik veriler bu beklentiyi doğrulamamaktadır. Çocuk sahibi olan bireylerin, iki veya üç çocuklu olanlara göre daha düşük finansal okuryazarlık seviyesine sahip olma olasılığının daha az olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bağımlı bireylere sahip ailelerin, düşük finansal okuryazarlık seviyelerini gösterme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Bu sonuçların olası bir açıklaması, ters nedensellik üzerine kurulabilir; yüksek (düşük) finansal okuryazarlık düzeyine sahip bireyler, aile planlaması konusunda daha (az) fazla endişe gösterebilir. Meslek analizi yapıldığında, uzun iş deneyimine sahip bireylerin daha fazla finansal durumu deneyimlediklerini ve bu sayede daha fazla bilgi edindiklerini, böylece daha karmaşık bilgileri analiz etme yeteneklerinin geliştiğini ortaya koymuştur. Öte yandan, çalışanların, mali konularla daha az temas halinde olan vasıfsız ya da işsiz bireylerin, finansal performanslarının daha düşük olduğuna dikkat çekilmiştir. Bireylerin finansal yaşamlarını organize etme ve planlama yeteneklerinin, düzenli bir gelire sahip olmaları durumunda daha iyi koşullarda olduğu göz önüne alındığında, finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek eğitim seviyelerine ve daha fazla finansal bilgiye erişime sahip bireylerde daha fazla olduğu görülmektedir (Potrich, vd., 2015).

Bu faktörlerin birleşimi, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen karmaşık bir yapı oluşturur. Eğitim, aile geçmişi ve zenginlik gibi faktörlerin her biri, finansal bilgi edinme süreçlerini ve finansal kararları şekillendirir.

3.5.2. Finansal Okuryazarlığı Arttırmanın Yolları

Finansal sistem içerisinde çok çeşitli ürün ve aracın olması insanları yanlış kararlar almaya itmektedir. Bireyler bu çeşitlilikten dolayı yaptıkları tasarrufları doğru bir yatırım aracında değerlendiremedikleri için, yapmış oldukları yatırımların sonucunda zarara uğramaktadırlar. Bu anlamda toplumsal bilincin gelişmesi adına ilk etapta bireylerin biriktirdikleri parayı doğru yatırımlarda değerlendirme, borç-alacak ilişkilerinde dikkatli olma ve parayı doğru değerlendirebilmeleri için finansal okuryazarlık hayati önem teşkil etmektedir (Yılmaz ve Kaymakçı, 2021).

Finansal okuryazarlık ülkelerin politika ve stratejilerini etkileyen bir faktördür. Dünya Bankası ve OECD gibi uluslararası kuruluşlar yaptıkları araştırmalara göre finansal okuryazarlığın devlet politikası olması gerektiğini belirtmişlerdir. Türkiye’de bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında finansal okuryazarlık eğitim sistemi içerisinde ele alınan bir konu olmalıdır. Bireylerin sadece üniversite ve ortaokul seviyelerinde değil, ilkokul yıllarından başlayarak finansal eğitim almalarına öncülük edilmelidir. OECD’nin sürekli üzerinde durduğu ve önemseydiği bir husus olan finansal eğitim devlet politikası haline gelerek, küçük yaştan itibaren tüm eğitim basamaklarında öğrencilere ders olarak okutulmalıdır. Son dönemlerde finansal sistemin karmaşık bir hale gelmesi ve ürün çeşitliliğinin artması neticesinde bireylerin doğru karar vermelerini sağlamak için finansal eğitimin geniş kitlelere yayılması gerekmektedir. Halkın tamamına finansal eğitim vererek bireylerin finansal farkındalığı arttırılmalıdır (Tektaş, 2019).

Tasarrufların düşük olması ve borç oranlarının yüksek seviyelere çıkması finansal okuryazarlığı arttıracak stratejilerin önemini ortaya koymaktadır. Çoğu bireyin (%86) para harcamayı ve yönetmeyi ailesinden öğrendiği, diğer bireylerin ise (%3,5) bu davranışı eğitimle kazandığı ortaya çıkmaktadır. Fakat finansal okuryazarlık yalnızca aile içinde öğrenilen bir kavram olmamalıdır. Finansal okuryazarlığın ilköğretimden yükseköğretime kadar her seviyede eğitime entegre edilmesi gerekmektedir (Tanyel, 2022).

3.6. Finansal Eğitim

Finansal okuryazarlık ve finansal eğitim son zamanlarda ulusal ve uluslararası düzeyde hükümetlerin, çeşitli finansal kurumların, eğitim kurumlarının, medyanın ve diğer kuruluşların ilgi konusu haline gelmiştir. Bunun sonucunda birçok çalışma, proje ve strateji hayata geçirilmiş, hatta finansal okuryazarlık konuları okul eğitimine dâhil edilmiştir. Günümüzde pek çok ülke finansal okuryazarlık ve finansal eğitim ile ilgilenmektedir. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)’nün faaliyetleri buna bir örnektir ve üye devletlerdeki finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olması nedeniyle OECD 2003 yılında bir finansal eğitim projesi başlatmıştır (Opletalova, 2015).

Finansal eğitim ile ilgili çeşitli ülkeler farklı uygulamalar başlatma yoluna gitmiştir. 2017'den beri, İtalyan Finansal Eğitim Komitesi kanıta dayalı politikayı

desteklemek için çeşitli girişimleri teşvik eden ulusal bir finansal eğitim stratejisi oluşturmuştur. Daha yakın zamanda, Nisan 2023'te İtalyan hükümeti, önümüzdeki üç yıl içinde finansal eğitimi vatandaşlık eğitimine yerleştirme sürecini başlatmıştır (Sconti vd., 2024). Ayrıca İtalya'da bir teknik üniversitede “*Finanza per tutti*” (“Herkes İçin Finans”) 2017'den beri İtalyanca olarak sunulan ve Üniversite'nin özel çevrimiçi platformunda ücretsiz olarak sunulan bir MOOC kullanılmaya başlanmıştır. Genel halkı hedefleyen dersin amacı, günlük sorunlardan başlayarak, örneğin ipotek nasıl alınır, servet nasıl yatırılır, banka hesabı nasıl seçilir vb. gibi temel finansal okuryazarlık kavramlarını öğretmektir (Agasisti vd., 2023).

Finansal eğitim, İngiltere, Meksika ve İsviçre gibi pek çok ülkede, matematik müfredatının temel bir bileşeni olarak sunulmaktadır. Örneğin, Avustralya'da 2011 yılından bu yana tüketici ve finansal okuryazarlık, gençleri sadece "iş arayanlar" değil, aynı zamanda "iş yaratıcıları" haline getirmek amacıyla, sayı ve cebir derslerinin bir parçası olarak matematik müfredatına entegre edilmiştir (Tural Sönmez ve Topcal, 2022).

OECD finansal eğitimi şu şekilde tanımlamaktadır: Finansal eğitim; tüketicilerin ve yatırımcıların finansal ürün ve kavramlara ilişkin anlayışlarını geliştirme, bilgi, eğitim yoluyla finansal fırsatlar ve risklerin bilincinde olmalarını sağlama, doğru tercihler yapmalarını, nereden yardım alacaklarını öğretme ve finansal refahlarını arttıran güven ve beceriler ile ilgili bir süreçtir (Temizel ve Özgüler, 2015).

Finansal okuryazarlık, finansal ürünler ve uygulamalar hakkında bilinçli kararlar verme yeteneğidir. Finansal okuryazarlık sadece bireyler veya aileler için değil aynı zamanda sermaye piyasalarının büyümesi açısından da kritik bir öneme sahiptir. Sermaye piyasasının gelişmesi yatırımcı sayısının artmasını zorunlu hale getirir. Bu durumu gerçekleştirmek için de finansal eğitime ihtiyaç duyulmaktadır (Fettahoğlu, 2015). Finansal eğitim ve finansal okuryazarlık, ulusal ekonomilerin yanı sıra bireysel yatırımcılar ve kurumsal yatırımcılar açısından da çok önemli kavramlardır. Tasarruf ve yatırım arasındaki ilişkiyi dengeleyen bir ülkede bireysel ve kurumsal yatırımcılara yeterli finansal eğitimin sağlanması, o ülkede finansal piyasaların gelişmesinin önünü açmaktadır. Finansal okuryazarlığı yetersiz olan yatırımcılar genellikle piyasa durumlarını etkili bir şekilde değerlendirememektedir, bu da yatırımlarında maddi kayıplar yaşamalarına ve dolayısıyla yatırım kararlarından vazgeçmelerine neden olmaktadır. Bu koşullar altında kaynakların finansal sisteme ve

ekonomiye yeterince aktarılamaması gibi bir engel meydana gelmektedir. Finansal okuryazarlığı yüksek yatırımcıların finansal piyasalara yaptığı yatırımlar, finansal sistemin ve ekonominin verimli ve etkin işleyişine katkı sağlamaktadır (Sarı ve Saka Ilgın, 2021).

Finansal eğitimin geliştirilmesi, günümüzde bireylerin ve toplumların mali durumlarını daha iyi yönetebilmeleri için zorunlu bir hale gelmiştir. Bunun başlıca nedenlerini sıralayacak olursak (Öztürk ve Demir, 2015):

- a) **Finansal Enstrümanlarda Yaşanan Gelişmeler:** Finansal piyasalarda yaşanan gelişmeler ve yenilikler, yatırımcıların daha bilinçli kararlar alabilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle yeni ürünlerin ve araçların çeşitlenmesi, karmaşık hale gelmesi, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini artırmak zorunluluğunu ortaya koymuştur.
- b) **Ürün Çeşitliliğinin Artması ve Karmaşıklaşması:** Yeni finansal ürünler, daha geniş yatırım fırsatları sunsa da aynı zamanda daha yüksek riskler ve karmaşıklıklar içermektedir. Bu çeşitlilik, bireylerin doğru seçimler yapabilmeleri için daha fazla bilgiye sahip olmasını gerektirir.
- c) **Çapraz Ürün Satışlarının Artışı:** Birçok finansal kurum, birden fazla ürününü bir arada sunarak çapraz satış yapmaktadır. Bu durum, tüketicilerin farklı ürünler arasındaki ilişkileri ve finansal ürünlerin özelliklerini anlamalarını zorlaştırır. Bu nedenle, finansal bilgi ve eğitim bu noktada önemli bir rol oynamaktadır.
- d) **Finansal Piyasaların Daha Karışık Bir Duruma Gelmesi:** Günümüzde finansal piyasaların yapısı, daha önce hiç olmadığı kadar karmaşık hale gelmiştir. Hisse senetlerinden kripto paralara kadar geniş bir yelpazede işlem yapılırken, bireylerin bu piyasalarda doğru ve bilinçli hareket edebilmesi için finansal okuryazarlık önem kazanmıştır.
- e) **Finansal Yatırımlara Olan İlginin Artması:** Son yıllarda yatırım yapma bilincinin artması, bireylerin finansal piyasalarda aktif olmaya başlamasına yol açmıştır. Ancak, yatırım yaparken karar mekanizmalarının iyi anlaşılması ve yönetilmesi gerektiği için finansal eğitim gereklidir.
- f) **Finansal Yatırımların Artan Önemi:** Finansal yatırımların artan popüleritesi, bireylerin ekonomik güvenliklerini sağlamak ve mali hedeflerine ulaşmak için

daha stratejik düşünmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu da finansal eğitimle desteklenmesi gereken bir konu haline gelmiştir.

g) **Kredi, Emeklilik ve Sigorta Ürünlerinde Bireysel Sorumluluğun Artması:**

Kredi kartları, emeklilik fonları ve sigorta ürünleri gibi finansal araçlar, bireylerin mali sorumluluğunu artıran unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, bireylerin finansal kararlarını daha dikkatli ve bilinçli alabilmesi için finansal eğitim ihtiyacını doğurur.

h) **Yaşam Süresinin Uzaması ve İleriye Yönelik Planlama Gerekliliği:**

Yaşam süresinin artması, bireylerin uzun vadeli finansal planlama yapmalarını zorunlu hale getirmiştir. Emeklilik planlaması, sağlık sigortası, çocukların eğitimi gibi konular, ileriye yönelik mali kararlar almayı gerektirir. Bu tür planlamaların sağlıklı yapılabilmesi için finansal eğitim şarttır.

Bu nedenler, finansal eğitimin günümüzde neden bu kadar önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Finansal okuryazarlık, bireylerin kendi mali durumlarını daha iyi yönetebilmelerini sağlarken, toplumsal anlamda da ekonomik istikrarın sağlanmasına katkı sağlar.

OECD tarafından finansal eğitim ve farkındalık konusundaki raporda sunulan tavsiyeler şunlardır (Uyar ve Atalay, 2021):

-Finansal kapasite arttırılmalı, finansal eğitim eşit ve tarafsız olarak planlanmalı, teşvik edilmeli ve geliştirilmelidir.

-Finansal eğitim programları, finansal matematik ve ekonomi konularının yanı sıra temel tasarruf ilkelerini de kapsamalıdır.

-Finansal eğitim; ekonomik güven ve istikrarın yanı sıra finansal kurumların düzenlenmesi ve tüketicinin korunması için de geniş bir çerçevede ele alınmalıdır.

-Finansal eğitim programları, hedef kitlelerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanmalı ve onların finansal bilgi düzeyini arttırmaya odaklanmalıdır.

-Kişilerin tercihlerine uygun olacak şekilde yapılandırılmalı, ömür boyu devam eden bir süreç olarak ele alınmalıdır.

-Bireyler küçük yaşlardan itibaren finansal konularla tanışmalı ve finansal eğitimi okulda almaya başlamalıdır.

-Finansal eğitimin hükümet destekli programların içinde yer alması gerekmektedir.

-Finansal eğitim programlarının etkin bir şekilde ölçülmesi ve değerlendirilmesi için yeni yöntemlerin geliştirilmesi teşvik edilmelidir.

Finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenmesi, bireylerin finansal tercihlerini nasıl yaptıklarını ve finansal eğitimin ne şekilde etkili olabileceğini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle finansal eğitimin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisini artırabilmesi için bireylere belirli becerilerin kazandırılması gerekmektedir. Bu beceriler şu şekilde sıralanabilir (Bayrakdaroğlu ve Bilge, 2018):

- Sayısal verileri anlama yeteneği,
- Bilgi teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilme,
- Kredi kartlarının verimli kullanımına dair bilgi sahibi olma,
- Finansal bilgileri kavrama, sorgulama ve analiz etme yeteneği,
- Tüketici hakları ve yükümlülükleri hakkında bilgi sahibi olma,
- Finansal gereksinimlerin giderilmesinde farklı yöntemlerin risk ve getirilerini değerlendirebilme yeteneği.

2014 yılında Türkiye’de Sermaye Piyasası Kurulu tarafından ilk ulusal strateji planı yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanmıştır. Bu plan kapsamında, finansal farkındalığın artırılması hedeflenmekte ve bunun sonucunda kısa vadede bireylerin ekonomik anlamda refahının artması, yatırım yapan kişi sayısının yükselmesi, finansal sektöre nitelikli iş gücü sunulması, finansal piyasaların büyümesi ve daha etkin bir şekilde çalışması beklenmektedir. Orta ve uzun vadede ise, ülke ekonomisinin daha istikrarlı hale gelmesi ve toplum genelinde yaşam standartlarının yükselmesi öngörülmektedir. Bu Eylem Planı, finansal ürün ve hizmetlere dair bilginin artırılmasına ve bu doğrultuda talep yönünün güçlendirilmesine odaklanmaktadır (SPK, 2016).

Finansal eğitim faaliyetlerinde uyulması gereken ilke ve esaslar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir (SPK, 2016):

- a) **Kapsayıcılık:** Finans piyasalar konusunda bilgi ve deneyime sahip bireylerden, bu piyasalarda hiçbir şekilde bulunmamış olanlara kadar toplumun her kesiminin finansal eğitim imkânlarından yararlanabilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca finansal eğitim çalışmaları, tüm finansal ürün ve hizmetleri kapsayacak şekilde planlanmalıdır.

- b) **Tarafsızlık:** Finansal eğitimler, eşit, şeffaf ve objektif bir şekilde sunulmalı; herhangi bir finansal kurum veya ürünün tanıtımını içermemelidir.
- c) **Farkındalık Oluşturma:** Finansal eğitim programları, finansal konuların ve risklerin anlaşılması gerekliliği konusunda bir bilinç oluşturmali ve bu amaca yönelik araçlar içermelidir.
- d) **Süreklilik:** Bireylerin yaşamlarının her aşamasında finansal eğitime erişimi sağlanmalı; ayrıca, başlatılan eğitim faaliyetleri orta ve uzun vadede sürdürülebilir olmalıdır.
- e) **Ölçüm ve Gözden Geçirme:** Öncelikle belirlenen hedef kitlenin finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesi daha sonra gerçekleştirilen eğitim aktivitelerinin düzenli aralıklarla değerlendirilmesi gerekir. Bu aşamada net ve ölçülebilir hedeflerin saptanması, somut ve ölçülebilir hedeflerin oluşturulması, eğitim programlarının en etkili yöntemler doğrultusunda yeniden yapılandırılması büyük bir öneme sahiptir.
- f) **Etkin ve Sonuç Odaklı Olma:** Finansal eğitim etkinlikleri, hazırlık safhasından uygulama aşamasına kadar yalnızca toplumun faydasına olacak şekilde düzenlenmeli ve bu stratejiler doğrultusunda hedef kitleye yönelik kazanımlar sunulmalıdır.
- g) **İhtiyaca Göre Olma:** Finansal eğitim faaliyetlerinde, bireylerin farklı ihtiyaçları ile birlikte, gelir, eğitim düzeyi ve diğer değişkenlikler göz önünde bulundurulmalıdır. Gerekli içerikler, doğru yerde, doğru zamanda ve uygun iletişim araçları kullanılarak bireylere sunulmalıdır.
- h) **Anlaşılır Dil ve Pratik Anlatım:** Kullanılan dil ve içerikler, hedef kitle tarafından anlaşılabilir olmalı; hukuki, teknik ve yabancı kelimeler en az düzeyde tutulmalıdır. Karmaşık finansal konular, herkesin günlük yaşamda karşılaşabileceği kolay örneklerle aktarılmalıdır.
- i) **Eğiticilerin Eğitimi:** Finansal eğitim verecek kişilere, bu programları başarılı ve güvenli bir şekilde aktarabilmeleri için gerekli kaynakların sağlanması ve uygun eğitimin verilmesi önemlidir.

Araştırmalar, finansal eğitim almış bireylerin aşağıdaki davranışları sergileme eğilimlerinin eğitimsiz bireylere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Er ve Çetintaş, 2018):

- Daha fazla gelire sahip olma

- Daha çok birikim yapma
- Emeklilik için daha fazla birikim yapma
- Borçlarını etkin bir şekilde yönetme
- Akıllıca borçlanma
- Finansal hedefler konusunda realist olma
- Finansal piyasalarda daha aktif olma
- Finansal konularda özgüvenli olma
- Tüketici haklarını bilme, ürünleri daha doğru bir şekilde seçme, , finansal planlama ve bütçeleme yapma.

Bu bulgular, finansal eğitimin bireyler üzerindeki olumlu etkilerini açıkça ortaya koymaktadır.

4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4.1. LİTERATÜR TARAMASI

Finansal okuryazarlık ve finansal okuryazarlığa etki eden demografik faktörler ile ilgili literatürde birçok çalışma mevcuttur. Aşağıda Türkiye’de ve dünyada finansal okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

4.1.1. Araştırmanın Literatürü

Chen ve Volpe (1998) finansal okuryazarlığın incelenmesi amacıyla 924 üniversite öğrencisine anket uygulamıştır. Araştırma öğrencilerin finansal okuryazarlığı ile bireysel özellikleri arasındaki ilişkiyi ve finansal okuryazarlığın öğrencilerin görüşleri ile kararları üzerindeki etkisini ortaya koymayı hedeflemiştir. Elde edilen sonuçlar katılımcıların soruların yaklaşık % 53’ünü doğru yanıtladıklarını göstermektedir. Özellikle işletme bölümü dışında eğitim görenler, kadınlar, alt sınıflardaki öğrenciler, 30 yaş altındaki bireyler ve sınırlı iş deneyimi olan kişilerin daha düşük bilgi seviyelerine sahip olduğu görülmüştür. Daha az bilgiye sahip olan bu öğrencilerin, yanlış görüşler geliştirme ve hatalı kararlar alma eğiliminde oldukları anlaşılmıştır.

Beal ve Delpachitra (2003) Avustralya’nın Southern Queensland Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmek amacıyla bir anket düzenlemiştir. Anket üniversite 1. Sınıfta eğitim gören 789 öğrenciye uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Bu durumun temel sebebi ise, öğrencilerin üniversite hayatı öncesi eğitim dönemlerinde finansal konularla ilgili yeterli bir eğitim almamış olmalarıdır.

Cude, J. Brenda vd. (2006) yapmış oldukları çalışma ile, nicel ve nitel verileri kullanarak üniversite öğrencilerinin genel finansal yönetim seviyelerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma özellikle üniversite öğrencilerinin finansal bilgi ve davranışları ne şekilde edindiğini ve bazı öğrencileri diğer öğrencilerinden daha fazla finansal riske sokan etkenleri araştırmaktadır. Yaklaşık olarak 2000 öğrenci ile sanal ortamda bir anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen bulgular ebeveynlerin çocuklarının finansal sosyalleşmesinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Sonuçlar; öğrenciler, ebeveynler, kampüs yöneticileri ve finans alanındaki

profesyoneller ile eğitimciler için finansal eğitim olanaklarına dair değerli içgörüler sunmaktadır.

Öndes ve Arlı (2010) bir kamu üniversitesinin personeline yönelik yaptıkları çalışmada 263 kişiye anket çalışması uygulamışlardır. Elde edilen veriler açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile analiz edilmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyine etki eden faktörleri basit rassal örnekleme yöntemi kullanarak analiz etmişlerdir. Yapılan t testi ve varyans analizi ile cinsiyet, medeni durum, finans takibi ve finansal varlıklar değişkenlerinin finansal okuryazarlık düzeyine etki ettiğini belirlemişlerdir.

Sohn vd. (2012) yapmış oldukları çalışmada Koreli gençler arasında finansal sosyalleşmenin araçları, finansal deneyimler, paraya yönelik tutumlar, demografik özellikler ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkileri test etmek amaçlanmıştır. Ergenler için 2006 Kore Ulusal Finansal Okuryazarlık Testi Anketi (N = 1185) kullanılarak, finansal okuryazarlıkla ilişkili faktörleri belirlemek için bir dizi regresyon analizi yapılmıştır. Medyayı finansal sosyalleşmenin ana aracı olarak seçenlerin ve banka hesabı olanların finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Örneklem arasında, parayı bir ödül veya çaba karşılığında ödül olarak görenlerin finansal okuryazarlığı daha yüksekken, parayı kaçınma veya başarı olarak görenlerin finansal okuryazarlığı daha düşük çıkmıştır. Orta düzeyde aylık harçlık alan öğrencilerin finansal okuryazarlığının, en yüksek harçlığı alan gruba göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Kılıç vd. (2015) üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla Gaziantep Üniversitesi öğrencilerine bir anket çalışması uygulamışlardır. Tesadüfi olmayan (non-random) örnekleme yöntemlerinden kota örnekleme yöntemiyle yapılan araştırmada 12 farklı fakülteden 40'ar öğrenci yani toplamda 480 öğrenci üzerinde anket yapılmıştır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığı çeşitli demografik özelliklere göre incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi %48 olarak ölçülmüştür. Kız öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi, erkek öğrencilere göre daha düşük çıkmıştır. Kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımının okuryazarlık düzeyi üzerinde belirleyici olduğu görülmüştür. Öğrencilerin finansal okuryazarlık konusunda en fazla bilgi sahibi oldukları alanın bireysel bankacılık olduğu, en az bilgi sahibi oldukları alanın ise yatırım konusu olduğu tespit edilmiştir.

Alkaya ve Yağlı (2015) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi öğrencilerinin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını araştırmışlardır. Finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için frekans-yüzde dağılımları kullanılmıştır. Demografik özellikler ile finansal bilgi, tutum ve davranış unsurları ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiler ki-kare bağımsızlık testi kullanılarak incelenmiştir. Analizin temel sonuçları finansal tutum ile finansal davranış arasında bir ilişki olduğu ve öğrencilerin finansal davranış ve tutumlarının olumlu olduğu ancak öğrencilerin finansal bilgi olarak yeterli olmadığı yönündedir.

Gutnu ve Cihangir (2015) Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi personelinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye çalışmışlardır. Bu kapsamda üniversitenin akademik ve idari personeline anket çalışması uygulanmış, sonuçlar frekans analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların güncel finansal olaylarla ilgilendiği ve finansal kavramlardan bazılarını bildiği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte katılımcıların büyük çoğunluğunun ekonomik ve finansal gelişmeleri internet ve televizyon gibi kaynaklardan takip ettiği ortaya çıkmıştır.

Çam ve Barut (2015) yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini ve davranışlarını ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu amaçla Gümüşhane Üniversitesi'nde ön lisans eğitimi gören 3520 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye çalışmışlardır. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada çoklu regresyon analizi kullanılmış ve üç model oluşturulmuştur. Araştırma, öğrencilerin finansal bilgiye sahip olmadıklarını ve ekonomi ile ilgili temel kavramlar hakkında sınırlı bir anlayışlarının bulunduğunu göstermiştir.

Fettahoğlu (2015) yapmış olduğu çalışmada, çalışmaya katılan örneklem grubunun finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeyi ve hane halkının aile bütçesini yönetme konusundaki bilgi ve davranışlarını ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Kocaeli'nde yaşayan ve 83 katılımcıdan oluşan rastgele bir örneklem kullanılarak anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler Anova metodu ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda katılımcıların finansal okuryazarlık konusunda temel bilgilere sahip oldukları ancak karmaşık ve bilgi yoğun araç, ürün ve tekniklerden yoksun oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak hane halkının yatırım araçlarını belirleme ve yatırım yapma konusunda bilgi eksikliği olduğu; hisse senedi, tahvil, yatırım fonu gibi menkul kıymet kullanımının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güler (2015) yapmış olduğu çalışmada hane halkının finansal okuryazarlık düzeyinin mevcut düzeyini ortaya çıkarmak, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik özellikler arasındaki ilişkiyi ölçmek ve bireylerin finansal okuryazarlığının borçlanma ve tasarruf davranışları üzerindeki etkisinin ölçülmesini amaçlamıştır. Anket Sakarya'da yaşayan ve finansal tüketici olan 453 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçları frekans, kümeleme ve ki-kare analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun tasarruf ettiği ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre hanelerin yarısından fazlasının finansal okuryazar olduğu, finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik özellikler ve tasarruf davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlık ile borçlanma davranışı arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Potrich vd. (2015) yapmış oldukları çalışmada finansal okuryazarlığı ölçmek için bir model geliştirmeyi ve önerilen ölçümün değişmezliğini üç ölçekte (finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış) test etmeyi amaçlamışlardır. Bunun için Brezilya'nın güneyinde yaşayan 991 kişiyle anket yapılmıştır. Toplanan verilerin analizinde yapısal eşitlik modellemesi (SEM) kullanılmıştır. Mevcut model, finansal okuryazarlığın finansal davranış, tutum ve bilginin bir kombinasyonu olarak ölçüldüğünü ileri sürmüştür. Yapılan testler bu modelin hem erkekler hem de kadınlar için yeterli olduğunu göstermiştir. Ancak erkeklerin ortalama olarak finansal okuryazarlığı kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır.

Şamiloğlu vd. (2016) yapmış oldukları çalışmada Erciyes Üniversitesi'ndeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini anket aracılığıyla analiz etmişler ve sonuçları SPSS programı ile yorumlamışlardır. Ankete Erciyes Üniversitesi'nde öğrenim gören işletme bölümünden 100 öğrenci ve diğer bölümlerden 100 öğrenci katılmıştır. Finansal okuryazarlık düzeyi, kredi kartı ve banka/bankamatik alışkanlıkları belirlenmeye çalışılırken; araştırmada kız ve erkek öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının karşılaştırması yapılarak, aile eğitiminin öğrencilerin finansal okuryazarlığına etkisi incelenmiştir. Araştırmada işletme bölümündeki öğrencilerin diğer öğrencilerden; erkek öğrencilerin ise kadın öğrencilerden daha yüksek seviyede finansal okuryazar olduğu ortaya çıkmıştır.

Elmas ve Yılmaz (2016) yapmış oldukları çalışmada Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü 4. Sınıf öğrencilerinin

finansal okuryazarlık düzeyini, üniversite eğitimlerinin finansal okuryazarlığa olumlu etkisinin olup olmadığını ve demografik faktörlerin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiş olup, bağımsız örneklem t testi yardımıyla analizler gerçekleştirilmiştir. Anket sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu ve kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında finansal okuryazarlık açısından anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Şahin ve Barış (2017)'ın yapmış oldukları çalışmada kamu sektörü çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeylerinin tasarruf alışkanlıkları üzerinde önemli bir etkisi bulunup bulunmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Bu amaçla Tokat'ta 427 kamu çalışanına yönelik yapılan ankette elde edilen verilerle lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre yaş, hane halkı geliri, ekonomik kalkınmayı kontrol edebilme yeteneği ve temel/ileri düzeyde finansal okuryazarlık, devlet çalışanlarının tasarrufları üzerinde anlamlı pozitif bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda bireysel finansal okuryazarlığın geliştirilmesi, özel sektör tasarruflarının artırılmasına yönelik bir politika aracı olabilir.

Çinko vd. (2017) yapmış oldukları çalışma ile üniversite öğrencilerinin finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Marmara Üniversitesi'nin farklı fakültelerindeki öğrenciler arasında yaptıkları anket çalışmalarını t-testi ve anova analizi ile incelemişlerdir. Anket sonuçlarında öğrencilerin ortalama finansal bilgi düzeyinin erkeklerde yüzde 4,97, kadınlarda 4,15 olduğunu; mali tutum puanlarının erkeklerde 2,63, kadınlarda 2,52; finansal davranış düzeyinin ise erkeklerde 3,16, kadınlarda 2,72 olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca finansal bilgi, davranış ve tutum seviyelerinin cinsiyet, yaşanan yer, gelir, fakülte ve sınıfa göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Chu vd. (2017) finansal okuryazarlığın hane halkı portföy seçimi ve finansal refahın bir göstergesi olan yatırım getirisi üzerindeki potansiyel etkilerini incelemiştir. Araştırmada, 2014 Çin Tüketici Finansmanı Anketi'nden elde edilen veriler kullanılarak finansal okuryazarlık ölçülmüş ve bu okuryazarlık temel ve ileri düzey olarak iki kategoriye ayrılmıştır. Çalışma, finansal okuryazarlığın hane halklarının hisse senedi ve yatırım fonu arasındaki seçimlerini nasıl etkilediğini test etmiştir. Sonuçlar, özellikle ileri düzey finansal okuryazarlığa sahip hanelerin, portföylerinin en azından bir kısmını uzmanlara devretme ve yatırım fonlarına yatırım yapma

konusunda daha istekli olduğunu göstermektedir. Ancak, finansal okuryazarlıkları konusunda aşırı güven duyan haneler, kendi başlarına yatırım yapma eğiliminde bulunmuş ve portföylerinde yalnızca hisse senedi bulundurma olasılıkları daha yüksek olmuştur. Ayrıca, finansal okuryazarlığı daha yüksek olan hanelerin olumlu yatırım getirisi elde etme şansının da daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, yüksek finansal okuryazarlığın daha iyi finansal sonuçlarla ilişkilendirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Kocabıyık ve Teker (2018) yapmış oldukları çalışmada Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarını ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Süleyman Demirel Üniversitesi'nde 2017 yılında gerçekleştirilen bu çalışmaya 708 öğrenci katılmıştır. Yapılan ankette verilerin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Ankete göre verilen yanıtların cinsiyete göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Cinsiyete göre farklı dağılım gösteren soruların neredeyse tamamında erkekler kadınlardan daha iyi durumda olup, “Fikrim yok” seçeneğinin yer aldığı soruların tamamında kadınlar bu seçeneği erkeklere göre daha yüksek oranda işaretlemişlerdir. Annelerin eğitim düzeyinin finansal okuryazarlık üzerinde çok az etkisi olmasına rağmen, ekonomi ve yönetim öğrencilerinin diğer programlardaki öğrencilere göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir.

Durmuşkaya ve Kavas (2018) Marmara Bölgesi'nde bulunan çeşitli üniversitelerin akademik personelinin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit etmek amacıyla 415 akademik personele anket çalışması uygulamışlardır. Lisansüstü mezunu olan akademisyenlerin lisans mezunu olanlardan, öğretim görevlisi ve öğretim üyesi olan akademisyenlerin araştırma görevlisi olanlardan finansal açıdan daha okuryazar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kakilli Acaravcı ve Bediroğlu (2019) yapmış oldukları çalışmada Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerinin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak, ayrıca finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek istemişlerdir. Araştırma kapsamında öğrencilere anket çalışması uygulanmış olup, analiz için; frekans analizi, t-testi, anova testi ve korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlığının orta düzeyde olduğu ve iktisat-finance eğitimi alanının öğrencilerin finansal okuryazarlığını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Sumer ve Gövdeli (2020) yapmış oldukları çalışmada Atatürk Üniversitesi Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 483 öğrenci arasından 263 öğrenci yüzde 5 hata oranıyla seçilmiştir. Araştırmada veriler uygulama anketi yoluyla elde edilmiş ve SPSS programı ile analiz edilmiştir. Finansal okuryazarlık ile öğrencilerin okudukları bölüm için Ki-Kare analizi yapılmıştır. Finansal okuryazarlık ile cinsiyet, finansal davranış ile cinsiyet ve bölüm arasındaki ilişkiyi incelemek için Whitney U testi kullanılmıştır. Öğrencilerin finansal tablolar, faiz, matematiksel işlemler ve paranın zaman değeri ile ilgili sorulara doğru, yatırımlar, vergilendirme ve mevzuatla ilgili sorulara yanlış cevap verdikleri ortaya çıkmıştır. Meslek, cinsiyet ve ekonomik davranış arasında ise bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Oktay ve Kandil Göker (2020) Kırıkkale Üniversitesi'ndeki fakülteler ve yüksekokullarda görev yapan 438 akademik ve idari personel üzerinde gerçekleştirdikleri ankette akademik ve idari personeli finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmeye çalışmışlardır. Finansal okuryazarlık seviyeleri ile yaş, cinsiyet, unvan, eğitim durumu ve gelir gibi demografik özellikler arasında frekans analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda cinsiyet ile ileri finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadro türü ile ileri düzey finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Özdemir vd. (2021) Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi'nde görev yapan 951 akademik personele kolayda örnekleme yöntemiyle anket çalışması uygulamıştır. Çalışma sonucunda; cinsiyet, unvan ve yaş ile finansal okuryazarlık tutum ve davranışları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Ekinci (2022) yapmış olduğu çalışmada hane halkının finansal okuryazarlık düzeyini incelemiştir. Anket çalışmasındaki örneklem Konya ilinde yaşayan 384 kişiden oluşmuştur ve veriler betimsel istatistikler ve çok değişkenli analiz yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Konya ilindeki hane halkının finansal okuryazarlıklarının düşük seviyede olduğu, erkeklerin kadınlardan, evli bireylerin ise bekârlardan çok finansal bilgi, davranış ve finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu ve kamu çalışanı olanların daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olduğu belirtilmiştir.

Yürük (2023) Dicle Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini anket yöntemiyle tespit etmeye çalışmıştır. Hipotezleri t testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) metotları ile analiz edilmiştir. Toplam 13 fakülte ve yüksekokuldaki 708 öğrenci arasında gerçekleştirilen ankette erkek öğrencilerin finansal okuryazarlığının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyi en yüksek tıp fakültesi öğrencileri çıkarken, en düşük ise İlahiyat Fakültesi öğrencileri çıkmıştır.

Sundarasan vd. (2023) yapmış oldukları çalışmada kadınların finansal okuryazarlığının, finansal okuryazarlıktaki cinsiyet farklılıklarının ve sosyoekonomik faktörlerin kadınları finansal açıdan nasıl etkilediğini araştırmış, bunu için de kadınların finansal okuryazarlığının bibliyometrik ve içerik analizini yapmışlardır. Verilerin çıkarılması için Ocak 2023'te 1998 ile 2022 yılları arasında yayınlanan 312 makale ile Web of Science Core veri tabanından yararlanılmıştır. Biblioshiny uygulamasına ek olarak VOSviewer yazılımı anahtar kelimeleri ve bibliyografik arama ağı görselleştirme için kullanılmıştır. Kadınların eğitim düzeyinin finansal okuryazarlığın finansal refah üzerindeki etkisini arttırdığı, finansal öz yeterlilik veya kişinin finansal planlama becerilerine olan güveninin de kadınların finansal davranışlarında önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Finansal okuryazarlıktaki cinsiyet farklılıklarının sanayileşmiş ülkelerde en güçlü olduğu ve bunun kişisel özellikler, ekonomik ve sosyal faktörlerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma, genç ve yaşlı gruplarda finansal okuryazarlığın orta yaşlılara göre daha düşük olduğunu göstermiştir. Yüksek eğitilmiş kişilerin finansal okuryazar olma eğiliminde olduğunu, finansal okuryazarlığın emeklilik planlamasını geliştirdiği ve finansal okuryazarlığın emeklilik planlaması üzerindeki etkisinin araçsal faktörler nedeniyle hafife alındığı vurgulanmıştır.

Choung vd. (2023) yapmış oldukları çalışmada Koreli yetişkinler arasında dijital finansal okuryazarlık ile finansal refah arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çevrimiçi anket verilerini kullanan bu çalışma CFPB ölçeği ile analiz edilmiş, dijital finansal okuryazarlığın finansal refahla ilişkili olduğunu ve bu ilişkinin büyük ölçüde finansal bilgiye ve kendini dijital sahtekârlıktan koruma becerisine dayandığını göstermiştir. Dijital finansal okuryazarlığın finansal refah üzerinde finansal bilgidan daha yüksek bir marjinal etkisinin olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Murugiah vd. (2023) yapmış oldukları çalışmada Kuzey Malezya'daki ilkokul öğrencileri arasındaki finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek ve finansal okuryazarlığı etkili öğretmek için etkileşimli ve ilgi çekici yöntemleri ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Çevrimiçi bir anket kullanarak çoklu regresyon analizi yapmışlardır. Örneklem büyüklüğü Krejcie ve Morgan (1970)'in yaklaşımı kullanılarak oluşturulmuş olup, 7-12 yaş ve üzeri 419 ilkokul öğrencisi ile ailesi katılmıştır. Sonuçlar, ilkokul öğrencilerinin yüzde 80'in üzerinde puanlarla yüksek düzeyde finansal okuryazarlık sergilediğini göstermiştir. Ayrıca ebeveynler, çocuklarının okullar tarafından sunulan kişisel finans derslerine kaydolmasını, okulun mali görevlerine veya etkinliklerine katılmasını, çevrimiçi finans oyunlarında yer almalarını istemişlerdir. Çalışma, finansal okuryazarlığın geliştirilmesinde okulların, öğretmenlerin ve ebeveynlerin aktif katılımının önemli rollerini vurgulamıştır. Bu çalışma, etkileşimli ve ilgi çekici öğretim yöntemlerinin okul sınıflarına ve çevrimiçi etkinliklere dahil edilmesini önermiştir.

Twumasi vd. (2023) Gana'daki kırsal hanelerde, hane halkı gıdası ile beslenme güvenliği ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Analizdeki olası seçim yanlılığı sorununu çözmek için endojen tedavi regresyon (ETR) tekniğini kullanmışlardır. Çalışmanın sonucunda gıda ve beslenme güvenliği ile finansal okuryazarlık arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Noviarini vd. (2023) yapmış oldukları çalışmada emeklilerden oluşan grup için finansal okuryazarlık, borç sorunları, risk toleransı ve sonraki kaynak tahsisi kararları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Anket yönteminin kullanıldığı çalışmada yeni karşılaştırmalı çok kriterli karar verme analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda; emeklilerin finansal okuryazarlık düzeyi yüksek seviyede çıkmıştır. Finansal okuryazarlığın erkeklerin borç kaygısını azalttığı, kadınların risk toleransını arttırdığı belirtilmiş olup, bu durum KiwiSaver (2 Temmuz 2007'den bu yana faaliyet gösteren bir Yeni Zelanda tasarruf planı)'ın daha fazla tercih edilmesiyle ilişkilendirilmiştir.

Kumar vd. (2023) yapmış oldukları çalışmada dijital finansal okuryazarlığın, finansal özerkliğin, finansal yeteneğin ve dürtüselliğin finansal karar alma ve algılanan finansal refah üzerindeki aracı etkilerini incelemiştir. SmartPLS3.3 ile 13 yapısal hipotezi test etmek için kartopu örnekleme tekniği ve kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak Delhi/NCR (Ulusal Başkent Bölgesi), Hindistan'dan 512 katılımcıdan veriler toplanmıştır. Önerilen modelin seçimden bağımsız tahmin

gücünü değerlendirmek için kısmi en küçük kareler (PLS) tahmini kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, becerilerin doğrudan finansal karar almayı ve algılanan finansal refahı etkilediğini ve dijital finansal okuryazarlığın, finansal karar vermenin doğrudan ve aracı bir yordayıcısı olarak ortaya çıktığını göstermiştir.

Wen vd. (2024) yapmış oldukları çalışmada finansal okuryazarlık ile girişimcilik ilişkisini incelemiştir. 2013 ve 2015 Çin Hane halkı Mali Araştırması'ndan (CHFS) kısa bir panel veri seti ile bireysel ve hane düzeyinde zamanla değişmeyen, gözlemlenmeyen özellikleri açıklamak için panel regresyon tekniklerini kullanmışlardır. Finansal okuryazarlığın kırsal ve kentsel göçmenler arasında girişimciliği teşvik etmede önemli bir rol oynadığını ancak bu ilişkilerde önemli cinsiyet, bölge ve yaş farklılıklarının bulunduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Mahmood vd. (2024) yapmış oldukları çalışmada Pakistan Menkul Kıymetler Borsası'ndaki (PSX) yatırım kararları bağlamında yatırımcı davranışını ve bunun çeşitli davranışsal sapmalarla ilişkisi incelemiştir. Veriler Pakistan'daki 261 bireysel yatırımcının katıldığı yapılandırılmış bir anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmada, hipotezi test etmek için hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Çeşitli davranışsal önyargıların ele alındığı ve istatistiksel olarak sabitleme ve adaptasyonun, aşırı güvenin ve sürünün önemli ölçüde katkıda bulunduğunu ortaya çıkaran çalışmada, finansal okuryazarlığın bu önyargılar üzerindeki düzenleyici etkisi araştırılmış ve finansal okuryazarlığın yatırım yapma- karar verme sürecindeki davranışsal önyargılar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Yukarıda Türkiye'de ve dünyada finansal okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir. Bu çalışmanın literatürdeki çalışmalardan farkı Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personelinden oluşmasıdır. Malatya ili Turgut Özal Üniversitesi'nde finansal okuryazarlık ile ilgili akademik ve idari personele yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması bu çalışmayı yapma konusundaki en büyük etkenlerden biridir.

5. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

5.1. FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNE ETKİ EDEN DEMOGRAFİK FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ PERSONELİ ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMA VE ELDE EDİLEN BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, araştırmanın yöntemi, araştırmanın evreni, örnekleme, verileri toplama teknikleri, bulgular, tanımlayıcı istatistikler, hipotezler ve sonuçlara yer verilecektir.

5.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile, Malatya Turgut Özal Üniversitesi'nde görev yapan akademik ve idari personelin finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik faktörlerin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda hem literatürde bu alanda yapılmış olan çalışmalara katkı sağlamak hem de Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personelinin finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik faktörlerin belirlenmesi hedeflenmektedir.

5.1.2. Araştırmanın Önemi

Finansal okuryazarlık bireylerin hayatlarını idame ettirme, gelir-gider dengelerini sağlama, tasarruf yapma, nakit akışını yönetme, yatırım yapma ve toplumsal refahın yükselmesi adına büyük bir önem arz ettiğinden günlük hayatta sıkça karşımıza çıkan bir kavramdır.

Bu bağlamda finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik faktörlerin belirlenmesi ile ilgili çeşitli çalışmaların yapıldığı anlaşılmıştır. Fakat, Malatya ili Malatya Turgut Özal Üniversitesi'nde finansal okuryazarlık ile ilgili akademik ve idari personele yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması bu çalışmayı yapma konusundaki en büyük etkenlerden biridir. Ayrıca deprem sonrası personel hareketliliğinin yaşanması, bu nedenle personellerin demografik özelliklerinin değişmesi gibi nedenler de çalışmanın yapılmasındaki gerekçelerden biridir.

5.1.3. Araştırmanın Varsayımları Ve Sınırlılıkları

Araştırmada katılımcıların anketteki soruları okudukları, anladıkları ve gerekli çıkarımları yapabildikleri varsayılmıştır. Ayrıca katılımcıların sorulara, doğru ve

samimi bir şekilde yanıt verdikleri de kabul edilmiştir. Araştırma Malatya ili Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personeli ile sınırlandırılmıştır.

5.1.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada verilerinin toplanması ile verilerin analizlerine ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

5.1.4.1. Araştırmanın Evreni Ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini Malatya Turgut Özal Üniversitesi'nde görev yapmakta olan akademik ve idari personel oluşturmaktadır. Malatya'da 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem sonrası Malatya Turgut Özal Üniversitesi'nde personel hareketliliği yaşaması ve bu nedenle personellerin demografik özelliklerinin değişmesi nedeniyle örneklem olarak Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personeli seçilmiştir. Malatya Turgut Özal Üniversitesi Birim Faaliyet Raporu'na göre 2023 yılında 881 akademik ve idari personel görev yapmaktadır. (<https://personel.ozal.edu.tr/> Erişim tarihi: 15.05.2024). Çalışmada 280 kişiye uygulanan anket sayısı 320'ye çıkarılmıştır.

5.1.4.2. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmada veriler online ve yüz yüze anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Basit rassal örnekleme yoluyla uygulanan online ve yüz yüze anketlerden hatalı olanlar çıkarılıp geriye kalan 320 anket üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Araştırma 'da veriler 2024 Mayıs ve 2025 Şubat ayları arasında online ve yüz yüze olarak Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personeline uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak seçilen anket dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "Demografik Özellikler", ikinci bölümde "Finansal Bilgi", üçüncü bölümde "Finansal Davranış" ve dördüncü bölümde "Finansal Tutum" ile ilgili sorular yer almaktadır. İstatistiksel çözümlerler gerçekleştirilirken, anketteki sorulara dair frekans ve yüzde gibi değerleri gösteren tablolar hazırlanmış ve hipotezler test edilmiştir.

5.1.4.3. Bulgular

Bu bağlamda çalışmada öncelikli olarak demografik özelliklerin Tanımlayıcı İstatistikleri, Güvenilirlik Testi, Normallik Testi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testine yer verilmiştir.

5.1.4.3.1. Tanımlayıcı İstatistikler (Demografik Özellikler)

Çalışmada cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir durumu, aylık harcama, eğitim durumu, kadro, unvan, görev yapılan birim, çocuk sayısı, ailede çalışan sayısı, konut ve araç durumu incelenerek tanımlayıcı istatistikler oluşturulmuştur.

5.1.4.3.1.1. Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum İstatistikleri

Bu başlık altında çalışmaya katılanların cinsiyeti, yaşı ve medeni durumu ile ilgili faktörler açıklanacak olup, istatistiki verilerine yer verilecektir.

Çizelgede cinsiyet faktörü incelendiğinde; çalışmaya katılanların %44,4 (142 kişi)'ü kadın, %55,6 (178 kişi)'sı erkek katılımcılardan oluşmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.1. Anketi Cevaplayanların Cinsiyeti

Cinsiyet			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Kadın	142	44,4	44,4
Erkek	178	55,6	100,0
Toplam	320	100,0	

Çizelgede yaş faktörü incelendiğinde, çalışmaya katılanların %9,1 (29 kişi)'i 18-25 yaş aralığını, %50,6 (162 kişi) 'sı 26-40 yaş aralığını, %30,3 (97 kişi)'ü 41-50 yaş aralığını, %10 (32 kişi)'u ise 51 yaş ve üzerini kapsamaktadır

Çizelge 5.1.4.3.1.2. Anketi Cevaplayanların Yaşı

Yaş			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
18-25	29	9,1	9,1
26-40	162	50,6	59,7
41-50	97	30,3	90,0
51-+	32	10,0	100,0
Toplam	320	100,0	

Çizelgede medeni durum faktörü incelendiğinde, çalışmaya katılanların %60,6 (194 kişi)'sı evli, %39,4 (126 kişi) 'ü bekâr katılımcılardan oluşmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.3. Anketi Cevaplayanların Medeni Durumu

Medeni Durum			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
Evli	194	60,6	60,6
Bekâr	126	39,4	100,0
Toplam	320	100,0	

5.1.4.3.1.2. Gelir Durumu ve Aylık Harcama İstatistikleri

Bu başlık altında çalışmaya katılanların gelir durumu ve aylık harcamaları ile ilgili faktörler açıklanacak olup, istatistiki verilerine yer verilecektir.

Çizelgede gelir durumu ele alındığında, çalışmaya katılanların %3,8 (12 kişi)'inin 20.000-30.000 aralığında, %28,4 (91 kişi) 'ünün 30.001-40.000 aralığında, % 27,8 (89 kişi)'inin 40.001-60.000 aralığında, %40 (128 kişi)'ının ise 60.001 ve üzeri gelir düzeyine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.4. Anketi Cevaplayanların Gelir Durumu

Gelir Durumu			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
20.000-30.000	12	3,8	3,8
30.001-40.000	91	28,4	32,2
40.001-60.000	89	27,8	60,0
60.001-+	128	40,00	100,0
Toplam	320	100,0	

Çizelgede aylık harcama incelendiğinde, çalışmaya katılanların %13,1 (42 kişi)'inin 15.000-21.000 aralığında, %20,6 (66 kişi)'sının 21.000-30.000 aralığında, % 27,5 (88 kişi)'inin 30.000-45.000 aralığında, %38,8 (124 kişi)'inin ise 45.000 ve üzeri aylık harcama yaptığı ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.5. Anketi Cevaplayanların Aylık Harcaması

Aylık Harcamanız			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
15.000-21.000	42	13,1	13,1
21.000-30.000	66	20,6	33,8
30.000-45.000	88	27,5	61,3
45.000-+	124	38,8	100,0
Toplam	320	100,0	

5.1.4.3.1.3. Eğitim Durumu, Kadro, Unvan ve Görev Yapılan Birimin İstatistikleri

Bu başlık altında çalışmaya katılanların eğitim durumu, kadro, unvan ve görev yapılan birimi ile ilgili faktörler açıklanacak olup, istatistiki verilerine yer verilecektir.

Çizelgede eğitim durumu faktörü incelendiğinde, çalışmaya katılanların % 0,3 (1)'ü ilkokul-ortaokul mezunu, %10,0 (32 kişi) 'u lise mezunu, % 36,6 (117 kişi)'sı üniversite mezunu, % 53,1 (170 kişi)'i lisansüstü mezunundan oluşmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.6. Anketi Cevaplayanların Eğitim Durumu

Eğitim Durumu			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
İlkokul-Ortaokul	1	,3	,3
Lise	32	10,0	10,3
Üniversite	117	36,6	46,9
Lisansüstü	170	53,1	100,0
Toplam	320	100	

Çizelgede kadro faktörü incelendiğinde, çalışmaya katılanların % 41,3 (132)'ü akademik, %58,8 (188 kişi) 'i idari personelden oluşmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.7. Anketi Cevaplayanların Kadrosu

Kadro			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
Akademik	132	41,3	41,3
İdari	188	58,8	100,0
Toplam	320	100,0	

Çizelgede kadronun bulunduğu unvan incelendiğinde, çalışmaya katılanların % 5,0 (16 kişi)'ı profesör, %14,4 (46 kişi) 'ü doçent, % 8,4 (27 kişi)'ü doktor öğretim üyesi, % 5,3 (17 kişi)'ü araştırma görevlisi, % 6,9 (22 kişi)'u öğretim görevlisi, %1, 6 (5 kişi)'sı öğretim görevlisi doktor, % 0,3 (1 kişi)'ü uzman, %30, 6 (98 kişi)'sı memur, % 14,7 (47 kişi)'si işçi, %3,1 (10 kişi) 'i şef, % 0,6 (2 kişi)'sı bölüm sekreteri, % 4,1 (13 kişi)'i şube müdürü, % 1,9 (6 kişi)'u daire başkanı, % 2,8 (9 kişi)'i fakülte sekreteri ve % 0,3 (1 kişi)'ü enstitü sekreterinden oluşmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.8. Anketi Cevaplayanların Kadrosunun Bulunduğu Unvan

Kadronuzun Bulunduğu Unvan			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
Prof. Dr.	16	5,0	5,0
Doç. Dr.	46	14,4	19,4
Dr. Öğr. Üyesi	27	8,4	27,8
Arş. Gör.	17	5,3	33,1
Öğr. Gör.	22	6,9	40,0

Öğr. Gör. Dr.	5	1,6	41,6
Uzman	1	,3	41,9
Memur	98	30,6	72,5
İşçi	47	14,7	87,2
Şef	10	3,1	90,3
Bölüm Sekreteri	2	,6	90,9
Şube Müdürü	13	4,1	95,0
Daire Başkanı	6	1,9	96,9
Fakülte Sekreteri	9	2,8	99,7
Enstitü Sekreteri	1	,3	100,0
Toplam	320	100,0	

Çizelgede görev yapılan birim incelendiğinde, çalışmaya katılanların % 10,3 (33 kişi)'ü Rektörlüğe Bağlı Birimlerde, % 3,1 (10 kişi) 'i Enstitü'de, % 38,8 (124 kişi)'i Fakülte'de, % 5,9 (19 kişi)'u Yüksekokul'da, % 14,7 (47 kişi)'si Meslek Yüksekokulu'nda, % 19,4 (62 kişi)'ü Daire Başkanlığı'nda, % 0,9 (3 kişi)'u Koordinatörlük'te, % 5,6 (18 kişi)'sı Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde, % 1,3 (4 kişi)'ü Genel Sekreterlik'te görev yapmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.9. Anketi Cevaplayanların Görev Yaptığı Birim

Görev Yaptığınız Birim			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
Rektörlüğe Bağlı Birimler	33	10,3	10,3
Enstitü	10	3,1	13,4
Fakülte	124	38,8	52,2
Yüksekokul	19	5,9	58,1
Meslek Yüksekokulu	47	14,7	72,8
Daire Başkanlığı	62	19,4	92,2
Koordinatörlük	3	,9	93,1
Uygulama ve Araştırma Merk.	18	5,6	98,8
Genel Sekreterlik	4	1,3	100,0
Toplam	320	100,0	

5.1.4.3.1.4. Çocuk Sayısı ve Ailedeki Çalışan Sayısı İstatistikleri

Bu başlık altında çalışmaya katılanların çocuk sayısı ve ailede çalışan sayısı ile ilgili faktörler açıklanacak olup, istatistiki verilerine yer verilecektir.

Çizelgede çocuk sayısı incelendiğinde, çalışmaya katılanların % 41,9 (134 kişi)'unun çocuk sahibi olmadığı, % 19,4 (62 kişi) 'ünün, 1 çocuk sahibi olduğu, % 25,9 (83 kişi)'unun 2 çocuk sahibi olduğu, % 10,0 (32 kişi)'unun 3 çocuk sahibi olduğu, % 2,8 (9 kişi)'inin 4 ve üzeri çocuk sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.10. Anketi Cevaplayanların Çocuk Sayısı

Çocuk Sayınız			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
Yok	134	41,9	41,9
1	62	19,4	61,3
2	83	25,9	87,2
3	32	10,0	97,2
4 ve Üzeri	9	2,8	100,0
Toplam	320	100,0	

Çizelgede ailedeki çalışan sayısı incelendiğinde, çalışmaya katılanların % 14,1 (45 kişi)'inin ailesinde çalışan olmadığı, % 35,6 (114 kişi) 'sının ailesinde 1 çalışan olduğu, % 43,4 (139 kişi)'ünün ailesinde 2 çalışan olduğu, % 5,6 (18 kişi)'sının ailesinde 3 çalışan olduğu, % 1,3 (4 kişi)'ünün ailesinde 4 ve üzeri çalışan olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.11. Anketi Cevaplayanların Ailedeki Çalışan Sayısı

Ailedeki Çalışan Sayısı			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
Yok	45	14,1	14,1
1	114	35,6	49,7
2	139	43,4	93,1
3	18	5,6	98,8
4 ve Üzeri	4	1,3	100,0
Toplam	320	100,0	

5.1.4.3.1.5. Konut Durumu ve Araç Sayısı İstatistikleri

Çizelgede konut durumu faktörüne baktığımızda, çalışmaya katılanların % 44,7 (143 kişi)'sinin kirada oturduğu, % 55,3 (177 kişi) 'ünün ise mülk sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.12. Anketi Cevaplayanların Konut Durumu

Konut Durumu			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
Kira	143	44,7	44,7
Mülk Sahibi	177	55,3	100,0
Toplam	320	100,0	

Çizelgede araç durumu incelendiğinde, çalışmaya katılanların % 68,1 (218 kişi)'inin araç sahibi olduğu, % 31,9 (102 kişi) 'unun ise araç sahibi olmadığı anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.13. Anketi Cevaplayanların Aracı

Araç Durumu			
	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde(%)
Evet	218	68,1	68,1
Hayır	102	31,9	100,0
Toplam	320	100,0	

5.1.4.3.2. Güvenirlilik Analizi

Ankete verilen cevaplar istatistik programında analiz edilerek değerlendirilmiştir. Maddelerin iç tutarlılığını ölçmekte önemli bir gösterge olan Cronbach alpha katsayısı, bir ölçekte yer alan maddelerin homojen yapısını açıklamak ya da değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Yüksek bir Cronbach alpha katsayısına sahip bir ölçek, içindeki maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğu ve benzer bir özelliği ölçtüğü anlamına gelir. Cronbach alpha özellikle likert türü ölçeklerde sıkça başvurulan bir ölçüdür. Bu katsayı şu şekilde ifade edilmektedir (Yıldız ve Uzunsakal, 2018):

$0 < x < 0.40$ ise güvenilir değil

$0.40 < x < 0.60$ ise düşük güvenilirlikte

$0.60 < x < 0.80$ ise oldukça güvenilir

$0.80 < x < 1.00$ ise yüksek güvenilirlikte

olduğu belirtilmektedir.

Finansal okuryazarlık anketinin Cronbach alpha değeri 0, 658 olarak ölçülmüştür ve bu değer ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Çizelge 5.1.4.3.1.14. Güvenirlilik Analizi Sonucu

Cronbach's Alpha	N of Items
,658	24

5.1.4.3.3. Normallik Testi

Normal dağılım, belirli bir değişkenin değerlerinin belirli bir düzen içerisinde dağılımını ifade eden bir olasılık dağılımıdır. Dağılımların normal dağılıp dağılmadığını test etmek için yaygın olarak iki yöntem kullanılmaktadır. Bunlar; Shapiro-Wilk Yöntemi ve Kolmogorov- Smirnov (K-S) Yöntemi. Shapiro-Wilk Yöntemi genellikle gözlem sayısının 50'nin altında olduğu durumlarda tercih edilmektedir (Alpar, 2012). Kolmogorov- Smirnov (K-S) testi ise normallik analizi için örnek ortalaması ve örnek varyansı kullanarak incelenir. Bu test, iki örneğin aynı ana kütleden kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlemeye yarar (Turanlı ve Gürış, 2018).

Aşağıdaki normallik testinde kolmogorov-smirnov ile shapiro-wilk yöntemlerine yer verilmiştir. Çalışmada sonuçlar < 0.05 olduğu için (0.000) normal dağılmamaktadır.

Analiz sonucuna göre test normal dağılım sergilemediği için parametrik olmayan testler olan Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis gibi testlerden yararlanılacaktır.

Çizelge 5.1.4.3.1.15. Normallik Test Sonucu

Ele alınan değişkenler	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
*Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	,285	320	,000	,732	320	,000
* Kredi Kartımın Hesap Kesim Tarihini Biliyorum	,531	320	,000	,336	320	,000
* Kredi Kartımın Son Ödeme Tarihini Biliyorum	,529	320	,000	,348	320	,000
* Kredi Kartı Limitimi Biliyorum	,531	320	,000	,336	320	,000
* Kredi Kartı Nakit Avansı Hakkında Bilgi Sahibiyim	,481	320	,000	,502	320	,000
* Finansal Birikim Ve Ödemeleriniz İçin Bankacılık Faaliyetlerinden Yararlanıyor musunuz?	,495	320	,000	,479	320	,000
* Sanal Bankacılık (İnternet, Mobil) Kullanıyor musunuz?	,541	320	,000	,205	320	,000
*Gelecekte Beklenen Durumlar İçin (Eğitim-Evlilik-Emeklilik) Bir Fon Hazırladınız Mı?	,362	320	,000	,634	320	,000
*Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	,391	320	,000	,623	320	,000
*Alışverişlerinizde Karşılaştırma Yapar Mısınız?	,465	320	,000	,544	320	,000
* Kredi Kartı Borçlarınızı Zamanında Ödüyor Musunuz?	,520	320	,000	,397	320	,000
*Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	,239	320	,000	,878	320	,000
*Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	,248	320	,000	,885	320	,000
* Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	,203	320	,000	,901	320	,000
* Gelecek İçin Birikim Yaparım	,282	320	,000	,871	320	,000
* Gelecek İçin Birikim Yapmaktansa Paramı Harcamak Beni Daha Mutlu Eder	,224	320	,000	,896	320	,000
* Bugün İçin Yaşar Yarın İçin Pek Endişelenmem	,270	320	,000	,843	320	,000
* Para Harcanmak İçin Vardır	,228	320	,000	,892	320	,000
*Sizce Çocuklara Kaç Yaşında Harçlık Verilmelidir	,230	320	,000	,886	320	,000
* Satın Aldığım Ürünlerin Fiyatından Şikayet Ederim	,238	320	,000	,881	320	,000
*Bir Şey Satın Aldıktan Sonra Bile Acaba Aynı Şeyi Başka Bir Yerden Daha Ucuza Alabilir Miydim Diye Düşünüyorum	,241	320	,000	,883	320	,000
*Finansal Olarak Güvende Olmayacağından Endişeleniyorum	,244	320	,000	,888	320	,000
*Günlük Satın Alımlarda Bile Para Harcamaktan Çekinirim	,247	320	,000	,881	320	,000
* Finansal Konularda Karar Vermeden Önce Finansal Bilgi Edinmek İçin Çok Zaman ve Çaba Harcamam	,197	320	,000	,906	320	,000

5.1.4.3.4. Mann-Whitney U Testi

Bu teknik, kesintisiz ölçülen iki bağımsız grup arasındaki farklılıkların testinde kullanılmaktadır. Bu test, bağımsız örnekler için uygulanan t-testlerine parametrik olmayan bir alternatif sunar. T-testinde iki grubun ortalamaları karşılaştırılırken, Mann-Whitney U testi grupların medyanlarını karşılaştırır. Sürekli değişkenler, iki grup içinde sıralı bir formata dönüştürülür ve böylece gruplar arasındaki sıralamanın farklı olup olmadığı değerlendirilir. Değerler sıralı hale getirildiği için, bu değerlerin asıl değerleri önemli bir rol oynamaz (Kalaycı, 2010).

5.1.4.3.5. Kruskal-Wallis Testi

Kruskal-Wallis testi, gruplar arası tek yönlü varyans analizinin (One-way ANOVA) nonparametrik bir alternatifidir. Bu analiz, sürekli değişkenlere sahip üç veya daha fazla grup arasında karşılaştırmalar yapma imkanı sunar. Bu test, gruplar arası bir analizden oluşmaktadır; dolayısıyla her bir grupta farklı bireylerin yer alması gerekmektedir (Kalaycı, 2010).

5.1.4.4. Hipotezler

Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personelinin finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik faktörleri ölçmek amacıyla aşağıdaki hipotezlerin geçerliliği araştırılmıştır.

H₁: Cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₂: Eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₃: Kadro türü ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₄: Gelir durumu ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₅: Yaş ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₆: Medeni durum ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₇: Cinsiyet ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

5.1.4.5. Hipotezlerin Test Edilmesi

Aşağıda, çalışmada kullanılan finansal okuryazarlık ile seçilen bazı demografik özellikler arasındaki ilişki test edilmiştir. Hipotez ve tablolar sırasıyla verilmiştir.

H₁:Cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Mann-Whitney U Testi’nden yararlanılmıştır. p değeri $> 0,05$ ’ten büyük olduğu için cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Dolayısıyla birinci hipotez kabul edilmiştir.

Aşağıdaki çizelgede Mann-Whitney U Testi sıralamalarına ve Mann-Whitney U Testi test istatistiklerine yer verilmiştir.

Çizelge 5.1.4.3.1.16. Mann-Whitney U Testi Test Sıralamaları

Ele alınan değişkenler	Cinsiyetiniz	N	Ortalama
Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	"Kadın"	143	157,29
	"Erkek"	177	163,10
	Toplam	320	
Kredi Kartımın Hesap Kesim Tarihini Biliyorum	"Kadın"	143	159,55
	"Erkek"	177	161,27
	Toplam	320	
Kredi Kartımın Son Ödeme Tarihini Biliyorum	"Kadın"	143	159,66
	"Erkek"	177	161,18
	Toplam	320	
Kredi Kartı Limitimi Biliyorum	"Kadın"	143	164,02
	"Erkek"	177	157,66
	Toplam	320	
Kredi Kartı Nakit Avansı Hakkında Bilgi Sahibiyim	"Kadın"	143	165,16
	"Erkek"	177	156,74
	Toplam	320	
Finansal Birikim Ve Ödemeleriniz İçin Bankacılık Faaliyetlerinden Yararlanıyor musunuz?	"Kadın"	143	155,73
	"Erkek"	177	164,35
	Toplam	320	
Sanal Bankacılık (İnternet, Mobil) Kullanıyor musunuz?	"Kadın"	143	163,57
	"Erkek"	177	158,02
	Toplam	320	
Gelecekte Beklenen Durumlar İçin (Eğitim-Evlilik-Emeklilik) Bir Fon Hazırladınız M	"Kadın"	143	159,03
	"Erkek"	177	161,68
	Toplam	320	
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	"Kadın"	143	158,66
	"Erkek"	177	161,99
	Toplam	320	
Alışverişlerinizde Karşılaştırma Yapar Mısınız?	"Kadın"	143	157,54
	"Erkek"	177	162,89
	Toplam	320	

Çizelge 5.1.4.3.1.16. Mann-Whitney U Testi Test Sıralamaları (devamı)

Ele alınan değişkenler	Cinsiyetiniz	N	Ortalama
Kredi Kartı Borçlarınızı Zamanında Ödüyor Musunuz?	"Kadın"	143	155,16
	"Erkek"	177	164,81
	Toplam	320	
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	"Kadın"	143	152,10
	"Erkek"	177	167,28
	Toplam	320	
Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	"Kadın"	143	154,26
	"Erkek"	177	165,55
	Toplam	320	
Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	"Kadın"	143	152,39
	"Erkek"	177	167,05
	Toplam	320	
Gelecek İçin Birikim Yaparım	"Kadın"	143	160,44
	"Erkek"	177	160,55
	Toplam	320	
Gelecek İçin Birikim Yapmaktansa Paramı Harcamak Beni Daha Mutlu Eder	"Kadın"	143	165,52
	"Erkek"	177	156,45
	Toplam	320	
Bugün İçin Yaşar Yarın İçin Pek Endişelenmem	"Kadın"	143	163,99
	"Erkek"	177	157,68
	Toplam	320	
Para Harcanmak İçin Vardır	"Kadın"	143	165,97
	"Erkek"	177	156,08
	Toplam	320	
Sizce Çocuklara Kaç Yaşında Harçlık Verilmelidir	"Kadın"	143	156,63
	"Erkek"	177	163,62
	Toplam	320	
Satın Aldığım Ürünlerin Fiyatından Şikayet Ederim	"Kadın"	143	168,49
	"Erkek"	177	154,05
	Toplam	320	

Çizelge 5.1.4.3.1.16. Mann-Whitney U Testi Test Sıralamaları (devamı)

Ele alınan değişkenler	Cinsiyetiniz	N	Ortalama
Bir Şey Satın Aldıktan Sonra Bile Acaba Aynı Şeyi Başka Bir Yerden Daha Ucuza Alabilir Miydim Diye Düşünüyorum	"Kadın"	143	155,21
	"Erkek"	177	164,77
	Toplam	320	
Finansal Olarak Güvende Olmayacağından Endişeleniyorum	"Kadın"	143	168,21
	"Erkek"	177	154,27
	Toplam	320	
Günlük Satın Alımlarda Bile Para Harcamaktan Çekinirim	"Kadın"	143	161,50
	"Erkek"	177	159,69
	Toplam	320	
Finansal Konularda Karar Vermeden Önce Finansal Bilgi Edinmek İçin Çok Zaman ve Çaba Harcamam	"Kadın"	143	162,94
	"Erkek"	177	158,53
	Toplam	320	

Çizelge 5.1.4.3.1.17. Mann-Whitney U Testi Test İstatistikleri

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	12196	22492	-0,601	0,548
Kredi Kartımın Hesap Kesim Tarihini Biliyorum	12519	22815	-0,324	0,746
Kredi Kartımın Son Ödeme Tarihini Biliyorum	12536	22832	-0,276	0,783
Kredi Kartı Limitimi Biliyorum	12152	27905	-1,194	0,232
Kredi Kartı Nakit Avansı Hakkında Bilgi Sahibiyim	11989,5	27742,5	-1,148	0,251
Finansal Birikim Ve Ödemeleriniz İçin Bankacılık Faaliyetlerinden Yararlanıyor musunuz?	11974	22270	-1,217	0,223
Sanal Bankacılık (İnternet, Mobil) Kullanıyor musunuz?	12216,5	27969,5	-1,506	0,132
Gelecekte Beklenen Durumlar İçin (Eğitim-Evlilik-Emeklilik) Bir Fon Hazırladınız Mı?	12446	22742	-0,295	0,768
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	12392	22688	-0,377	0,706
Alışverişlerinizde Karşılaştırma Yapar Mısınız?	12232,5	22528,5	-0,68	0,497
Kredi Kartı Borçlarınızı Zamanında Ödüyor Musunuz?	11892,5	22188,5	-1,585	0,113
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	11455	21751	-1,503	0,133
Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	11762,5	22058,5	-1,124	0,261
Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	11495,5	21791,5	-1,454	0,146
Gelecek İçin Birikim Yaparım	12646,5	22942,5	-0,012	0,991
Gelecek İçin Birikim Yapmaktansa Paramı Harcamak Beni Daha Mutlu Eder	11938	27691	-0,9	0,368
Bugün İçin Yaşar Yarın İçin Pek Endişelenmem	12157	27910	-0,635	0,526
Para Harcanmak İçin Vardır	11873	27626	-0,98	0,327
Sizce Çocuklara Kaç Yaşında Harçlık Verilmelidir	12102,5	22398,5	-0,698	0,485
Satın Aldığım Ürünlerin Fiyatından Şikayet Ederim	11513,5	27266,5	-1,436	0,151
Bir Şey Satın Aldıktan Sonra Bile Acaba Aynı Şeyi Başka Bir Yerden Daha Ucuza Alabilir Miydim Diye Düşünüyorum	11899,5	22195,5	-0,95	0,342
Finansal Olarak Güvende Olmayacağından Endişeleniyorum	11552,5	27305,5	-1,391	0,164
Günlük Satın Alımlarda Bile Para Harcamaktan Çekinirim	12512,5	28265,5	-0,18	0,857
Finansal Konularda Karar Vermeden Önce Finansal Bilgi Edinmek İçin Çok Zaman ve Çaba Harcamam	12306	28059	-0,437	0,662

H₂: Eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Kruskal Wallis Testi'nden yararlanılmıştır. p değeri < 0,05'ten küçük olduğu için eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık vardır. Dolayısıyla ikinci hipotez reddedilmiştir.

Aşağıdaki çizelgede Kruskal-Wallis Testi Test İstatistiklerine yer verilmiştir. Çalışmada anlamlı farklılık olan sorular çizelgede verilmiş olup, istatistik ve sıralamaların tamamı EK-3'te yer almaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.18. Kruskal-Wallis Testi Test İstatistikleri

	Chi-square	df	Asymp. Sig.
Kredi Kartının Hesap Kesim Tarihini Biliyorum	11,673	2	***0,003
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	7,405	2	**0,025
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	8,572	2	**0,014
Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	6,642	2	***0,036

*** %1'de anlamlı, **% 5'te anlamlı, * % 10'da anlamlı

Aşağıdaki çizelgede Kruskal Wallis Testi test sıralamalarına yer verilmiştir. Ortalama sonuçlarına göre lise mezunlarının üniversite ve lisansüstü mezunlarına kıyasla kredi kartının hesap kesim tarihini bildiği, üniversite mezunlarının, lise ve lisansüstü mezunlarına göre beklenmeyen durumlar için kendilerini güvenceye alacak finansal önlemler aldığı, lisansüstü mezunlarının lise ve üniversite mezunlarından daha çok yatırımlar konusunda bilgi topladığı ve gelecek için finansal planlama yaptığı söylenebilir.

Çizelge 5.1.4.3.1.19. Kruskall Wallis Testi Sıralamaları

	Eğitim Durumunuz	N	Ortalama
Kredi Kartımın Hesap	Lise	32	184,88
Kesim Tarihini Biliyorum	Üniversite	117	161,36
	Lisansüstü	170	154,38
	Toplam	319	
		319	
Beklenmeyen Durumlar İçin	Lise	32	160,80
(Hastalık, Afet, İşsizlik,	Üniversite	117	175,07
Kaza vb.) Kendinizi	Lisansüstü	170	149,48
Güvenceye Alabilecek	Toplam	319	
Finansal Önlemler Alıyor			
Musunuz?			
Yatırımlar Konusunda Bilgi			
Toplarım	Lise	32	152,36
	Üniversite	117	142,49
	Lisansüstü	170	173,49
	Toplam	319	
Gelecek İçin Finansal Plan	Lise	32	158,56
Yaparım	Üniversite	117	143,85
	Lisansüstü	170	171,39
	Toplam	319	

H₃: Kadro türü ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Kadro türü ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemek için Mann-Whitney U Testi'nden yararlanılmıştır. p değeri < 0,05'ten küçük olduğu için kadro türü ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık vardır. Dolayısıyla üçüncü hipotez reddedilmiştir.

Aşağıdaki çizelgede Mann-Whitney U Testi Test İstatistiklerine yer verilmiştir. Çalışmada anlamlı farklılık olan sorular çizelgede verilmiş olup, istatistik ve sıralamaların tamamı EK-4'te yer almaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.20. Mann-Whitney U Testi Test İstatistikleri

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	10513	28279	-2,5012	**0,012
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	10774	19552	-2,36048	**0,018
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	9752	27518	-3,35796	***0,001
Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	9666	27432	-3,48543	***0,000
Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	10369	28135	-2,58114	***0,010
Gelecek İçin Birikim Yaparım	10094	27860	-2,98865	***0,003

*** %1'de anlamlı, **% 5'te anlamlı, * % 10'da anlamlı

Aşağıdaki çizelgede Mann-Whitney U Testi Test sıralamalarına yer verilmiştir. Ortalama sonuçlarına göre akademik personelin idari personele göre yüksek enflasyonun alım gücünü etkilediğini düşündüğü, idari personelin akademik personele göre beklenmeyen durumlar için kendilerini güvenceye alabilecek finansal önlemler aldığı, akademik personelin idari personele göre yatırımlar konusunda bilgi topladığı, gelecek için finansal plan yaptığı, gelecek için birikim yaptığı ve alışveriş ile harcama konusunda yeterince mantıklı davrandığı söylenebilir.

Çizelge 5.1.4.3.1.21. Mann-Whitney U Testi Test Sıralamaları

	Kadronuz	N	Ortalama
Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	Akademik	132	174,86
	İdari	188	150,42
	Toplam	320	
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	Akademik	132	148,12
	İdari	188	169,19
	Toplam	320	
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	Akademik	132	180,62
	İdari	188	146,37
	Toplam	320	
Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	Akademik	132	181,27
	İdari	188	145,91
	Toplam	320	
Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	Akademik	132	175,95
	İdari	188	149,65
	Toplam	320	
Gelecek İçin Birikim Yaparım	Akademik	132	178,03
	İdari	188	148,19
	Toplam	320	

H₄: Gelir durumu ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Gelir durumu ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemek için Kruskal-Wallis Testi'nden yararlanılmıştır. p değeri < 0,05'ten küçük olduğu için gelir durumu ile finansal davranış arasında anlamlı bir farklılık vardır. Dolayısıyla dördüncü hipotez reddedilmiştir.

Aşağıdaki çizelgede Kruskal-Wallis Testi test İstatistiklerine yer verilmiştir. Çalışmada anlamlı farklılık olan grup çizelgede verilmiş olup, istatistik ve sıralamaların tamamı EK-5'te yer almaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.22. Kruskal Wallis Testi Test İstatistikleri

	Finansal Bilgi	Finansal Davranış	Finansal Tutum	Finansal Okuryazarlık
Chi-square	2,036	14,423	3,043	3,651
df	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,565	***,002	,385	,302

*** %1'de anlamlı, **% 5'te anlamlı, * % 10'da anlamlı

Aşağıdaki çizelgede Kruskal Wallis Testi test sıralamalarına yer verilmiştir. Ortalama sonuçlarına göre gelir durumu 20.000-30.000 arasında olanların, 30.001-40.000, 40.001-60.000, 60.001 ve üzeri gelir düzeyine sahip olanlardan daha anlamlı bir finansal davranışa sahip olduğu söylenebilir.

Çizelge 5.1.4.3.1.23. Kruskal Wallis Testi Sıralamaları

	Gelir Durumunuz	N	Ortalama
Finansal Bilgi	"20.000-30.000"	12	144,92
	"30.001-40.000"	91	156,82
	"40.001-60.000"	89	154,52
	"60.001-...."	128	168,73
	Toplam	320	
Finansal Davranış	"20.000-30.000"	12	191,83
	"30.001-40.000"	91	187,13
	"40.001-60.000"	89	142,16
	"60.001-...."	128	151,38
	Toplam	320	
Finansal Tutum	"20.000-30.000"	12	150,00
	"30.001-40.000"	91	159,75
	"40.001-60.000"	89	148,67
	"60.001-...."	128	170,24
	Toplam	320	
Finansal Okuryazarlık	"20.000-30.000"	12	152,17
	"30.001-40.000"	91	162,85
	"40.001-60.000"	89	145,92
	"60.001-...."	128	169,75
	Toplam	320	

H₅:Yaş ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Yaş ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemek için Kruskall-Wallis Testi'nden yararlanılmıştır. p değeri > 0,05'ten büyük olduğu için yaş ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Dolayısıyla beşinci hipotez kabul edilmiştir.

Aşağıdaki çizelgede Kruskall Wallis Testi test istatistiklerine yer verilmiştir.

Çizelge 5.1.4.3.1.24. Kruskall-Wallis Testi Test İstatistikleri

	Finansal Bilgi	Finansal Davranış	Finansal Tutum	Finansal Okuryazarlık
Chi-square	,539	4,143	5,444	4,502
df	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,910	,246	,142	,212

Aşağıdaki çizelgede Kruskall Wallis Testi test sıralamalarına yer verilmiştir.

Çizelge 5.1.4.3.1.25. Kruskall Wallis Testi Sıralamaları

	Yaşınız	N	Ortalama
Finansal Bilgi	"18-25"	29	166,33
	"26-40"	162	162,83
	"41-50"	97	156,60
	"51+-."	32	155,23
	Toplam	320	
Finansal Davranış	"18-25"	29	189,78
	"26-40"	162	160,73
	"41-50"	97	151,04
	"51+-."	32	161,52
	Toplam	320	
Finansal Tutum	"18-25"	29	182,29
	"26-40"	162	152,65
	"41-50"	97	158,39
	"51+-."	32	186,89
	Toplam	320	
Finansal Okuryazarlık	"18-25"	29	182,28
	"26-40"	162	154,16
	"41-50"	97	156,97
	"51+-."	32	183,55
	Toplam	320	

H₆: Medeni durum ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Medeni durum ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemek için Kruskal-Wallis Testi'nden yararlanılmıştır. p değeri < 0,05'ten küçük olduğu için medeni durum ile finansal davranış arasında anlamlı bir farklılık vardır. Dolayısıyla altıncı hipotez reddedilmiştir.

Aşağıdaki çizelgede Kruskal-Wallis Testi test istatistiklerine yer verilmiştir. Çalışmada anlamlı farklılık olan grup çizelgede verilmiş olup, istatistik ve sıralamaların tamamı EK-6'da yer almaktadır.

Çizelge 5.1.4.3.1.26. Kruskal-Wallis Testi Test İstatistikleri

	Finansal Bilgi	Finansal Davranış	Finansal Tutum	Finansal Okuryazarlık
Chi-square	1,947	6,393	,244	,975
df	1	1	1	1
Asymp. Sig.	,163	**,011	,622	,324

*** %1'de anlamlı, **% 5'te anlamlı, * % 10'da anlamlı

Aşağıdaki çizelgede Kruskal Wallis Testi test sıralamalarına yer verilmiştir. Ortalama sonuçlarına göre medeni durumu bekâr olanların, evli olanlara kıyasla daha anlamlı bir finansal davranışa sahip olduğu söylenebilir.

Çizelge 5.1.4.3.1.27. Kruskal Wallis Testi Sıralamaları

	Medeni Durum	N	Ortalama
Finansal Bilgi	"Evli"	194	154,93
	"Bekâr"	126	169,08
	Toplam	320	
Finansal Davranış	"Evli"	194	150,24
	"Bekâr"	126	176,29
	Toplam	320	
Finansal Tutum	"Evli"	194	158,45
	"Bekâr"	126	163,66
	Toplam	320	
Finansal Okuryazarlık	"Evli"	194	156,39
	"Bekâr"	126	166,83
	Toplam	320	

H₇: Cinsiyet ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Cinsiyet ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi incelemek için Mann Whitney U Testi'nden yararlanılmıştır. p değeri $> 0,05$ 'ten büyük olduğu için cinsiyet ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Dolayısıyla yedinci hipotez kabul edilmiştir.

Aşağıdaki çizelgede Mann Whitney U Testi test istatistiklerine yer verilmiştir.

Çizelge 5.1.4.3.1.28. Mann Whitney U Testi Test İstatistikleri

	Finansal Bilgi	Finansal Davranış	Finansal Tutum	Finansal Okuryazarlık
Mann-Whitney U	12429,500	12081,000	12478,500	12614,000
Wilcoxon W	28182,500	22377,000	22774,500	28367,000
Z	-,287	-,717	-,215	-,050
Asymp. Sig. (2-tailed)	,774	,473	,829	,960

Aşağıdaki çizelgede Mann Whitney U Testi test sıralamalarına yer verilmiştir.

Çizelge 5.1.4.3.1.29 Mann Whitney U Testi Test İstatistikleri

	Cinsiyetiniz	N	Ortalama
Finansal Bilgi	"Kadın"	143	162,08
	"Erkek"	177	159,22
	Toplam	320	
Finansal Davranış	"Kadın"	143	156,48
	"Erkek"	177	163,75
	Toplam	320	
Finansal Tutum	"Kadın"	143	159,26
	"Erkek"	177	161,50
	Toplam	320	
Finansal Okuryazarlık	"Kadın"	143	160,79
	"Erkek"	177	160,27
	Toplam	320	162,08

6. SONUÇ

Bu çalışma Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personelinin finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik özelliklerin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda akademik ve idari personelin cinsiyet, yaş, medeni durumları, gelir durumları, aylık harcama, eğitim durumları, kadro, kadronun bulunduğu unvan, görev yapılan birim, çocuk sayısı, konut durumları, ailedeki çalışan sayısı ve araç durumları ile finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişki analiz edilmiştir.

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında hane halkı, üniversite personeli, üniversite ve ilköğretim öğrencileri, kamu ve özel sektör çalışanları ile emeklilere, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından finansal okuryazarlık ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Günlük finansal işlemlerde yanlış yapmamak, tasarruf ve birikimleri uygun yatırım araçlarına yönlendirmek, borç ve kredi işlemlerinde en uygun finansal kuruluşu seçmek, emeklilik ve sigorta planları ile daha birçok finansal alanda doğru tercihler yapmak adına finansal okuryazar olunması şarttır. İyi bir finansal okuryazar olmanın yolu ise finansal eğitimden geçmektedir. Bu anlamda gerek ülkemiz gerekse dünyada çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Yapılan eğitimler hem bireylerin iyi bir finansal okuryazar olması, hem de finansal sistemin iyi işlemesi adına oldukça faydalı olmaktadır.

Çalışmaya katılanların 142'si (%44,4) kadın, 178'i (%55,6) erkektir. Yaş aralıklarına göre; 29 kişi (%9,1) 18-25 yaş aralığını, 162 kişi (%50,6) 26-40 yaş aralığını, 97 kişi (%30,3) 41-50 yaş aralığını, 32 kişi ise (%10) 51 yaş ve üzerini kapsamaktadır. Medeni duruma göre; 194 kişi (%60,6) evli, 126 kişi (%39,4) bekârdır. Gelir durumu ele alındığında; 12 kişi (%3,8) 20.000-30.000 aralığında, 91 kişi (%28,4) 30.001-40.000 aralığında, 89 kişi (%27,8) 40.001-60.000 aralığında, 128 kişi ise (%40) 60.001 ve üzeri gelir düzeyine sahiptir. Aylık harcamaya göre; 42 kişi (%13,1) 15.000-21.000 aralığında, 66 kişi (%20,6) 21.000-30.000 aralığında, 88 kişi (%27,5) 30.000-45.000 aralığında, 124 kişi ise (%38,8) 45.000 ve üzerinde aylık harcama yaptığı ortaya çıkmaktadır. Eğitim durumuna göre; 1 kişi (%0,3) ilköğretim-ortaokul mezunu, 32 kişi (%10,0) lise mezunu, 117 kişi (%36,6) üniversite mezunu, 170 kişi (%53,1) lisansüstü mezunundan oluşmaktadır. Kadroya göre; 132 kişi (%41,3) akademik, 188 kişi (%58,8) idari personeldir. Kadronun bulunduğu ünvana göre; 16 kişi (%5,0) profesör, 46 kişi (%14,4) doçent, 27 kişi (%8,4) doktor öğretim üyesi, 17

kişi (% 5,3) araştırma görevlisi, 22 kişi (% 6, 9) öğretim görevlisi, 5 kişi (%1, 6) öğretim görevlisi doktor, 1 kişi (% 0,3) uzman, 98 kişi (%30, 6) memur, 47 kişi (% 14,7) işçi, 10 kişi (%3,1) şef, 2 kişi (% 0,6) bölüm sekreteri, 13 kişi (% 4,1) şube müdürü, 6 kişi (% 1,9) daire başkanı, 9 kişi (% 2,8) fakülte sekreteri ve 1 kişi (% 0,3) enstitü sekreterinden oluşmaktadır. Görev yapılan birime göre, 33 kişi (% 10,3) Rektörlüğe Bağlı Birimlerde, 10 kişi (% 3,1) Enstitü’de, 124 kişi (% 38,8) Fakülte’de, 19 kişi (% 5,9) Yüksekokul’da, % 14,7 (47 kişi)’si Meslek Yüksekokulu’nda 62 kişi (% 19,4) Daire Başkanlığı’nda, 3 kişi (% 0,9) Koordinatörlük’te, 18 kişi (% 5,6) Uygulama ve Araştırma Merkezi’nde, 4 kişi (% 1,3) Genel Sekreterlik’te görev yapmaktadır. Çocuk sayısına göre; 134 kişi (% 41,9)’nin çocuk sahibi olmadığı, 62 kişi (% 19,4)’nin 1 çocuk sahibi olduğu, 83 kişi (% 25,9)’nin 2 çocuk sahibi olduğu, 32 kişi (% 10,0)’nin 3 çocuk sahibi olduğu, 9 kişi (% 2,8)’nin ise 4 ve üzeri çocuk sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Ailedeki çalışan sayısına göre, 45 kişi (% 14,1) ’nin ailesinde çalışan olmadığı, 114 kişi (% 35,6)’nin ailesinde 1 çalışan olduğu, 139 kişi (% 43,4)’nin 2 çalışan olduğu, 18 kişi (% 5,6)’nin ailesinde 3 çalışan olduğu, 4 kişi (% 1,3)’nin ise ailesinde 4 ve üzeri çalışan vardır. Konut durumu faktörüne baktığımızda, 143 kişi (% 44,7) kirada otururken, 177 kişi (% 55,3) ise mülk sahibidir. Araç durumuna göre; 218 kişi (% 68,1) araç sahibi iken, 102 kişi (% 31,9) ise araç sahibi değildir.

Akademik ve idari personelin finansal okuryazarlıkları cinsiyete göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Finansal okuryazarlıkla eğitim düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kadro türü ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Finansal davranışla gelir arasında anlamlı bir farklılık varken; yaş ile finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Finansal davranış ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum ve finansal okuryazarlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında finansal okuryazarlık açısından cinsiyete göre bir farklılık yoktur. Yani kadın ve erkek katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri aynıdır. Öndes ve Arlı (2020)’nin yapmış olduğu çalışmada finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik faktörlerden cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık vardır. Özdemir vd. (2021)’nin çalışması

sonucunda; cinsiyet, ile finansal okuryazarlık tutum ve davranışları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Durmuşkaya ve Kavas (2018)'ın çalışmasında akademik personelin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık varken benzer şekilde bu çalışmada da finansal okuryazarlık ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim seviyesi yükseldikçe finansal okuryazarlık düzeyi de artmaktadır.

Oktay ve Kandil Göker (2020)'in çalışmasında kadro türü ile ileri düzey finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bu çalışmada ise kadro türü ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Malatya Turgut Özal Üniversitesi akademik ve idari personeline uygulanan çalışma neticesinde finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik faktörler incelenmiştir.6 Şubat 2023 depremi de göz önünde bulundurulursa birçok personelin demografik özelliklerinde farklılıklar meydana gelmiştir. Demografik özelliklerde meydana gelen değişiklikler finansal okuryazarlığı etkilemiştir. Finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması için finansal terimler öğrenilmeli, bireyler finansal planlar yapmalı, üniversite genelinde gerek kamu gerekse özel sektör yöneticileri tarafından çeşitli eğitimler düzenlenmelidir.

7. KAYNAKLAR

- Agasisti, T., Barucci, E., Cannistrà, M., Marazzina, D., Soncin, M. (2023). Online or on-campus? Analysing the effects of financial education on student knowledge gain. *Evaluation and Program Planning*. 98, 102273.
- Akande, J. O., Hosu, Y. S., Kabiti, H., Ndhleve, S., Garidzirai, R. (2023). Financial literacy and inclusion for rural agrarian change and sustainable livelihood in the Eastern Cape, South Africa. *Heliyon*. 9(6), 1-12.
- Albayrak, M. A. (2023). Türkiye’de Üniversite Öğrencilerine Yönelik Finansal Okuryazarlık Ölçeği. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 189p.
- Alkan, Gönül (2019). Finansal Piyasalar ve Kurumlar, Detay Yayıncılık
- Alkaya, A., & Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış Ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 40, 585-599.
- Alpar, R. (2012). Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlilik. Detay Yayıncılık.
- Arifin, A. Z. (2018). Influence of financial attitude, financial behavior, financial capability on financial satisfaction. In *15th International Symposium on Management (INSYMA 2018)*. Atlantis Press. 186, 100-103.
- Atkinson, A., & Messy, F. A. (2012). *Measuring financial literacy: Results of the OECD*. OECD Publishing.
- Ay, M. Ve Ebdülrazzade, S. (2021). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bir Çalışma: Selçuk Üniversitesi İibf Örneği. *Uluslararası Muhasebe Ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-17.
- Aytekin, Ö. G. Y. E., Aygün, D. D. M. (2016). Finasta Yeni Bir Alan “Davranışsal Finans”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. (2),143-156.
- Bağcı, H., Arabacı, S. M. (2019). Finansal okuryazarlık düzeyinin ve finansal okuryazarlığı etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Business & Management Studies: An International Journal*. 7 (3), 68-88.
- Banthia, D., Dey, S. K. (2022). Impact of financial knowledge, financial attitude and financial behaviour on financial literacy: Structural equation modeling approach. *Universal Journal of Accounting and Finance*. 10(1), 327-337.
- Barış, S. ve Şahin, M. (2018). Kamu Çalışanlarında Finansal Okuryazarlık. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 13(1), 79-98.
- Başarır, Y. (2021). Yatırım Kararlarının Alınmasında Sürü Davranışı: Literatür Taraması. *Ekonomi Ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 129-141.
- Bayrakdaroğlu, A., & Bilge, S. (2018). Kadınlarda Finansal Eğitimin Finansal Okuryazarlık Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 19(42 Kadın Çalışmaları Özel Sayısı), 97-120.
- Bayram, S. S. (2010). Finansal Okuryazarlık Ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama. *Business & Management Studies: An International Journal*, 2, 105-135.

- Bayram, S. S. (2014). Finansal Okuryazarlık Ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama. *Business & Management Studies: An International Journal*, 2(2), 105-135.
- Beal D., Delpachitra S., (2003). Financial Literacy Among Australian University Students. *Economic Papers: A Journal Of Applied Economics And Policy*, 22 (1). Pp. 65-78
- Boz, D. (2019). Kütahya İlinde Bulunan Özel Eğitim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrenci Velilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, 82, 147-160.
- Bozçelik, E. E. (2020). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Kamu Kaynaklı Ekonomik Desteklere Etkilerinin Analizi: Aydın İli Örneği. Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, 268p.
- Canbulut, G. (2008). Finansal Bilgi Manipülasyonu ve Örnek Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 155p.
- Chen, H., Volpe, R. P. (1998). An analysis of personal financial literacy among college students. *Financial services review*. 7(2), 107-128.
- Choi, I., Kim, W. C. (2023). Enhancing financial literacy in South Korea: Integrating AI and data visualization to understand financial instruments' interdependencies. *Societal Impacts*. 1(1-2), 100024.
- Choung, Y., Chatterjee, S., Pak, T. Y. (2023). Digital financial literacy and financial well-being. *Finance Research Letters*. 58, 104438.
- Chu, Z., Wang, Z., Xiao, J. J., Zhang, W. (2017). Financial literacy, portfolio choice and financial well-being. *Social indicators research*. 132, 799-820.
- Cole, S., Fernando, N. (2008). Assessing the importance of financial literacy. *ADB Finance for the Poor*. 9(2), 1-6.
- Compen, B., Pitthan, F., Schelfhout, W., De Witte, K. (2022). How to elicit and cease herding behaviour? On the effectiveness of a warning message as a debiasing decision support system. *Decision support systems*. 152, 113652.
- Coşkun, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Davranış ve Tutumlarının Belirlenmesi: Finansal Okuryazarlık Algıları Üzerine Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2247-2258.
- Cude, B., Lawrence, F., Lyons, A., Metzger, K., LeJeune, E., Marks, L., Machtmes, K. (2006). College students and financial literacy: What they know and what we need to learn. *Proceedings of the Eastern Family Economics and Resource Management Association*. 102(9), 106-109.
- Çam, A. V., Barut, A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Global Journal of Economics and Business Studies*. 4(7), 63-72.
- Çelikten, L. (2020). Marmara Finansal Okuryazarlık Programı'nın Geliştirilmesi ve İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 281p.
- Çetin, M. (2024). Küresel ve Ulusal Düzeyde Finansal Okuryazarlık ve Yatırımcı Eğitimi Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 25(1), 241-259.

- Çetiner, M., Çilingirtürk, A. M. (2019). Sosyal Ağların Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkisi. *Sosyoekonomi*, 27 (41), 41-56.
- Çetinkaya, A. (2024). Çalışanların Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Firma Performansı Üzerine Etkisi: Ayakkabı Sektörü Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, 77p.
- Çinko, M., Avcı, E., Ergun, S., Tekçe, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği. *Marmara Business Review*. 2(1), 25-50.
- Danışman, E., Sezer, D., Gümüş, U. T. (2016). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *International Journal Of Finance And Banking Studies*, 25-30.
- Diri, N. Ç., Arı, S. (2020). Örneklerle Finansal Okuryazarlık. Ankara: İksad Publishing House.
- Durmuşkaya, S., Kavas, Y. (2018). Akademik Gelişim ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*. 25(3), 925-939.
- Dwiastanti, A. (2015). Financial Literacy as the Foundation for Individual Financial Behavior. *Journal of Education and Practice*. 6(33), 99-105.
- Ekinci, T. (2022). Hanehalkının Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Konya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, 110p.
- Er, B., Çetintaş, M. (2018). İşçilerde Finansal Okuryazarlık: Finansal Bilgi, Tutum Ve Davranış Eksenli Bir Araştırma. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(2), 61-71.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A., Sönmez, H. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(4), 113-125.
- Er, B., Taylan, A. E. (2017). Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(14), 297-317.
- Ergün, K. (2018). Financial Literacy Among University Students: A Study İn Eight European Countries. *International Journal Of Consumer Studies*. 42(1), 2-15.
- Erişen, M. A., Yılmaz, F. Ö. (2021). Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Journal Of Academic Value Studies*. 7(3), 194-202.
- Faulkner, A. E. (2015). A systematic review of financial literacy as a termed concept: More questions than answers. *Journal of Business & Finance Librarianship*. 20(1-2), 7-26.
- Fettahoğlu, S. (2015). Hane Halkının Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Kocaeli'nde Bir Araştırma. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*. (67), 101-116.

- Finke, M. S., Howe, J. S., Huston, S. J. (2017). Old age and the decline in financial literacy. *Management Science*. 63(1), 213-230.
- Garg, N., Singh, S. (2018). Financial literacy among youth. *International journal of social economics*. 45(1), 173-186.
- Gönen, E., Özmete, E. (2007). Finansal Refah: Finansal Yönetim Sürecinden Duyulan Tatmin, Finansal Davranışlar İle Öz-Saygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 11(11), 57-69.
- Gutnu, M., Cihangir, M. (2019). Finansal Okuryazarlık: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Personeli Üzerinde Bir Araştırma. *The Journal of Academic Social Science*. 10(10), 415-424.
- Güler, E. (2015). Hanehalkının Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 123p.
- Güler, E., Tunahan, H. (2017). Finansal Okuryazarlık: Hane Halkı Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*. 5(3), 79-104.
- Gümüş, U. T., Pailer, M. K. (2019). Öğrencilerin Finans Dersi Alma Durumunun Finansal Okur Yazarlık Seviyesine Etkisi: Bir Nazilli Örneği. *OPUS International Journal Of Society Researches*. 11(18), 1494-1516.
- Güngör Karyağdı, N. (2018). Finansal Okuryazarlık ve Farkındalığının Belirlenmesine Yönelik Bitlis Eren Üniversitesi SBMYO öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *İşletme Ekonomisi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 1(2), 110-126.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *İlköğretim Online*. 16(3), 935-948.
- Hachicha, F., Argoubi, M., Guesmi, K. (2024). The knowledge domain and emerging trends in Behavioral Finance: A Scientometric Analysis. *Research in International Business and Finance*. 70, 1-16.
- Hasan, I., Tunaru, R., Vioto, D. (2023). Herding behavior and systemic risk in global stock markets. *Journal of Empirical Finance*. 73, 107-133.
- Hastings, J. S., Madrian, B. C., Skimmyhorn, W. L. (2013). Financial literacy, financial education, and economic outcomes. *Annu. Rev. Econ.*, 5(1), 347-373.
- Herdjiono, M. V. I., Damanik, L. A. (2016). Pengaruh financial attitude, financial knowledge, parental income terhadap financial management behavior. *Jurnal Manajemen Teori dan Terapan*. 9(3), 226-241.
- Kalaycı, (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayın Dağıtım.
- Karakuş, T. F., Doğukanlı, H. (2021). Genel Olarak Finansal Okuryazarlık: Adana İli'nde Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 25(1), 47-72.
- Kapoor, S., Prosad, J. M. (2017). Behavioural finance: A review. *Procedia computer science*. 122, 50-54.
- Kakilli Acaravcı, S., Bediroğlu, K. (2019). Finansal Okuryazarlık: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Üzerine Uygulama. *İşletme Ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 30-51.

- Kavas, Y. B., & Kesebir, M. (2023). Finansal kararlar üzerinde finansal okuryazarlık, finansal risk ve zaman algısı etkisinin belirlenmesi hakkında literatür incelemesi. *MF Yürük ve MF Buğan (Edt.), Finansal Piyasaların Evrimi-III* (ss. 107-126). Özgür Yayınları.
- Kaya, H. (2019). Finansal Okuryazarlık Ve İibf'de Verilen Muhasebe-Finansman Derslerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkileri: Cumhuriyet Üniversitesi İibf Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 142p.
- Kaya, İ. U., Kilic, B. (2021). Finansal Okuryazarlık ve Dijitalleşme: Ölçek Geliştirme Üzerine Bir Çalışma. *İktisadi İdari Ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*. 6(15), 296-315.
- Khan, MS, Azad, I., Moosa, S. ve Javed, MY (2024). Do we really need financial literacy to access the behavioral dynamics of generation Z? A case of Oman. *Heliyon*. 10 (13), 1-15
- Kılıç, Y., Ata, H. A. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (66), 129-150.
- Kocabıyık, T., Teker, T. (2018). Finansal Okuryazarlık: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2(2), 117-144.
- Korkmaz, Ö. F., Korkmaz, S. S., Tunçez, H. A., Gültekin, N. (2024). Finansal Okuryazarlık, Finansal Tabana Yayılma ve Finansal Erişim Üzerine Literatür İncelemesi. *Söke İşletme Fakültesi Dergisi*. 1(1), 16-25.
- Kumar, P., Pillai, R., Kumar, N., Tabash, M. I. (2023). The interplay of skills, digital financial literacy, capability, and autonomy in financial decision making and well-being. *Borsa Istanbul Review*. 23(1), 169-183.
- Kumar, R., Pathak, D. C. (2022). Financial awareness: a bridge to financial inclusion. *Development in Practice*. 32(7), 968-980.
- Kuyumcu, O. (2018). Finansal Okuryazarlığın Makroekonomik Önemi ve Ülkemizde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Bursa İli Uygulaması. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, 163p.
- Kuzucu, S. (2019). Finansal Erişim Üzerine Güncel Bir Literatür Taraması. *Pressacademia Procedia*. 10(1), 27-31.
- Lusardi, A. ve Messy, FA (2023). Finansal okuryazarlığın önemi ve finansal refah üzerindeki etkisi. *Finansal Okuryazarlık ve Refah Dergisi*. 1 (1), 1-11.
- Lusardi, A., Mitchell, O. S. (2011). Financial literacy around the world: an overview. *Journal of pension economics & finance*. 10(4), 497-508.
- Mahmood, F., Arshad, R., Khan, S., Afzal, A., Bashir, M. (2024). Impact of behavioral biases on investment decisions and the moderation effect of financial literacy; an evidence of Pakistan. *Acta Psychologica*. 247, 104303.
- Mammadova, G., Gökalp, M., Hatunoğlu, B. Y. (2020). İlkokul ve ortaokul öğretim programlarındaki kazanımlarda finansal okuryazarlıkla ilgili öğrencilerin tutum ve görüşleri. *OPUS International Journal of Society Researches*. 18(39), 598-626.

- Mouna, A., Anis, J. (2017). Financial literacy in Tunisia: Its determinants and its implications on investment behavior. *Research in International Business and Finance*. 39, 568-577.
- Murugiah, L., Ismail, R., Taib, H. M., Applanaidu, S. D., Long, M. N. H. B. H. (2023). Children's understanding of financial literacy and parents' choice of financial knowledge learning methods in Malaysia. *MethodsX*. 11, 102383.
- Münyas, T. (2021). Mali Müşavir Adaylarının Finansal Okuryazarlık Tutum Ve Davranışlarıyla İlgili Bir İnceleme. *Muhasebe Ve Denetime Bakış*. 20(62), 223-244.
- Noviarini, J., Coleman, A., Roberts, H., Whiting, R. H. (2023). Financial literacy and retirees' resource allocation decisions in New Zealand. *Pacific-Basin Finance Journal*. 79, 101985.
- OECD. (2016). Financial education in Europe trends and recent developments financial. OECD Publishing.
- Oktay, M., & Göker, İ. E. K. (2020). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Bireylerin Tasarruf Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Kırıkkale Üniversitesi Akademik Ve İdari Personeli Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Akademisi Dergisi*, 1(1), 34-55.
- Opletalova, A. (2015). Financial education and financial literacy in the Czech education system. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 171, 1176-1184.
- Öndes, H., & Bayram Arlı, N. (2020). Üniversite Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(Armağan Sayısı), 101-116.
- Özafşarlıoğlu Sakallı, S. ve Saygın, M. (2019). “Girişimcilerin Finansal Farkındalıkları ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Uşak Ticaret ve Sanayi Odası Örneği”. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 8 (4), 3668-3684.
- Özdemir, F. S., Bengü, H., Bulut, E., Çelik, S. (2021). Bilim İnsanlarının Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 449-482.
- Özdemir, B. (2022). Eğitim Sürecinde Finansal Okuryazarlık: Literatür Çalışması. *Evrensel Akademik Araştırma Dergisi*. 4(2), 64-70.
- Özdemir, G. (2022). Finansal Okuryazarlık ve Davranışsal Finans İlişkisi: Erzincan İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Erzincan, 192p.
- Öztürk, E., Demir, Y. (2015). Finansal okuryazarlık ve para yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personel üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (68), 113-134.
- Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., Coronel, D. A., Bender Filho, R. (2015). Financial literacy in Southern Brazil: Modeling and invariance between genders. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*. 6, 1-12.
- Potrich, ACG, Vieira, KM ve Kirch, G. (2015). Determinants of financial literacy: Analysis of the impact of socioeconomic and demographic variables. *Revista Contabilidade & Finanças*. 26, 362-377.

- Pramedi, A. D., & Haryono, N. A. (2021). Pengaruh financial literacy, financial knowledge, financial attitude, income dan financial self efficacy terhadap financial management behavior entrepreneur lulusan perguruan tinggi di surabaya. *Jurnal Ilmu Manajemen*. 9(2), 572-586.
- Salman, Ü. N., & Esmeray, A. (2020). Finansal Okuryazarlık: Muhasebe ve Finansman Eğitimi Alan Öğrencilere Yönelik Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*. 12(2), 2002-2016.
- Saraç, E. (2014). Finansal Okuryazarlık Ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, 88p.
- Sarı, S.S. ve Saka Ilgın, K. (2021). Finansal Okuryazarlık ve Finansal Eğitim Üzerine Teorik Bir İnceleme. *ETÜ Sentez İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 6, 43-63.
- Sconti, A., Caserta, M., Ferrante, L. (2024). Gen Z and financial education: evidence from a randomized control trial in the South of Italy. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*. 112, 1-13.
- Serdaroğlu, HU ve Bekır, H. (2024). Türkiye'de okul öncesi dönemde “okuryazarlık” terimleri ile ilgili yapılan lisansüstü tezler. *Alanyazın*, 5(2), 165-177.
- Siswanti, I., Halida, A. M. (2020). Financial knowledge, financial attitude, and financial management behavior: Self-control as mediating. *The International Journal of Accounting and Business Society*. 28(1), 105-132.
- Sohn, S. H., Joo, S. H., Grable, J. E., Lee, S., Kim, M. (2012). Adolescents' financial literacy: The role of financial socialization agents, financial experiences, and money attitudes in shaping financial literacy among South Korean youth. *Journal of adolescence* 35(4), 969-980.
- Sönmez, Y., & Kılıç, E. (2020). Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Kastamonu Üniversitesi Örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*. 10(2), 479-497.
- SPK. (2016). Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları. <https://www.tcmb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 17.03.2025).
- Sumer, S., Gövdeli, T. (2020). Finansal Okuryazarlık ve Finansal Davranış Üzerine Bir Çalışma. *Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*. 1(1), 86-98.
- Sundarasan, S., Rajagopalan, U., Kanapathy, M., Kamaludin, K. (2023). Women's financial literacy: A bibliometric study on current research and future directions. *Heliyon*. 9, 1-17.
- Şahin, C. (2020). Herding Behaviour In Financial Markets: A Literature Review. *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Business & Economics Journal*. 23, 107-116.
- Şahin, M., Barış, S. (2017). Finansal Okuryazarlık Ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(2), 77-103.
- Şamiloğlu, F., Kahraman, Y. E., Bağcı, H. (2016). Finansal Okuryazarlık Araştırması: Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*. 12(12), 308-318.

- Tanyel, H. H. (2022). Sosyal Bilgiler Dersinde Finansal Okuryazarlık Becerisinin Kazandırılmasında Farklılaştırılmış Öğretim Etkinliklerinin Etkisi. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, 275 p.
- Tektaş, D. (2019). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Mesleki, Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Muhasebe ve Finansman Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 131p.
- Temizel, F., Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İibf) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 12(1), 73-86.
- Temizel, F., Özgüler, İ. (2015). Finansal Eğitime Bakış. *Business & Management Studies: An International Journal*. 3(1), 1-16.
- Tetik, N. (2019). Türkiye'nin Finansal Okuryazarlık Düzeyi: Literatür Taraması ve Sonuçların Değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*. 14(6), 3505-3524.
- Tuncel, F. B., Polat, M. (2022). Arıcıların Finansal Okuryazarlık Düzeyi: Bingöl Örneği. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 24(42), 488-509.
- Tural Sönmez, M., Topcal, B. (2022). Ortaokul Matematik Ders Kitaplarındaki Finansal Okuryazarlık İlişkilendirme İçeriklerinin Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 23(3), 2596-2630.
- Turanlı M., Güriş S. (2018). Temel İstatistik. pp-587, Der Yayınları, İstanbul.
- Türkiye'de Finansal Okuryazarlık ve Erişim ve Dijital Olgunluk (2022). <https://www.teb.com.tr/UPLOAD/PDF/2023/TEB-FOE-ve-Dijital-Olgunluk-Rapor-2022-Kamu-Paylasimi.pdf> (Erişim Tarihi: 18.03.2025).
- Twumasi, M. A., Essilfie, G., Ntiamoah, E. B., Xu, H., Jiang, Y. (2023). Assessing financial literacy and food and nutritional security relationship in an African country. *Heliyon*. 9,
- Ural, M., Demireli E. (2020). Hayatın İçinde Finansal Okuryazarlık. Pp-24-25, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Uyar, S., Atalay, I. (2021). Finansal Okuryazarlık ve Üniversitede Verilen Derslerin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkisi. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*. (64), 1-17.
- Yalçın, Z., Öztürk, M. E. (2019). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi amacıyla Türkiye'de üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmalar: Munzur Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (MÜSBİD)*. 8(15), 83-98.
- Yardımcıoğlu, M., Yörük, A. (2016). Türkiye'deki Finansal Okuryazarlığın Ve Finansal Farkındalığın Durumu. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (Muvu)/Journal Of Accounting & Taxation Studies (Jats)*. 9(2), 173-207.
- Yazgan, A. E., Yıldırım, A. (2022). Finansal Risk Toleransının Finansal Tutum ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Z Kuşağı Üzerine Bir Araştırma. *Ekonomi ve Finansal Araştırmalar Dergisi*. 4(2), 119-141.

- Uzunsakal, E., Yıldız, D. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması Ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(1), 14-28.
- Yılmaz, H., Elmas, B. (2016). Finansal Okuryazarlık: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(1), 115-140.
- Yılmaz, H., Kaymakçı, T. (2021). Finansal Davranışlar ve Finansal Okuryazarlık İlişkisi. *Akademik Hassasiyetler*. 8(15), 141-164.
- Yılmaz, Y., Tuncel, M. (2017). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Dicle Üniversitesi İİBF öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(14), 311-322.
- Yücel, S., Çiftçi, N. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(1), 143-161.
- Yüksel, B. (2022). Finansal Okuryazarlık ve Finansal Risk Analizi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Altınbaş Üniversitesi, İstanbul, 96p. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Yürük, M. F. (2023). Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Dicle Üniversitesi Örneği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 33, 426-452.
- Walstad, W. B., Rebeck, K., MacDonald, R. A. (2010). The effects of financial education on the financial knowledge of high school students. *Journal of consumer Affairs*. 44(2), 336-357.
- Wen, X., Cheng, Z., & Tani, M. (2024). Rural-urban migration, financial literacy, and entrepreneurship. *Journal of Business Research*. 175, 114302.
- Zhou, X., Gao, Y., Wang, P., Zhu, B., Wu, Z. (2022). Does herding behavior exist in China's carbon markets?. *Applied Energy*. 308, 118313.
- Zhuo, J., Li, X., & Yu, C. (2021). Parameter behavioral finance model of investor groups based on statistical approaches. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 80, 74-79.
- <https://www.skdturkiye.org/> ING Türkiye Turuncu damla Projesiyle 10 Yılda Yaklaşık 60 Öğrenciye Ulaştı. (Erişim Tarihi: 17.04.2025).
- <https://habitatdernegi.org/hakkimizda/> (Erişim tarihi: 17.04.2025).
- https://www.iienstitu.com/blog/finans-nedir#google_vignette(Erişim Tarihi: 17.04.2025).
- <https://personel.ozal.edu.tr/2023 Birim Faaliyet Raporu>.(Erişim Tarihi: 15.05.2024).
- <https://www.fo-der.org>, Erişim tarihi: 22.11.2024

EK-1: ANKET

Bu anket çalışması, Malatya Turgut Özal Üniversitesi Akademik ve İdari Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin test edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma verileri yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacak olup, başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacaktır. Ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, ankete vereceğiniz cevaplarınız, araştırmanın amacına ulaşması açısından önemlidir. Katkılarınız için teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz. **(28.03.2024 tarihinde, 22 Sayılı/3 nolu karar ile Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından ‘Uygundur’ onayı almıştır.)**

Şeyma SALMAN

İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Prof. Dr. Süleyman Serdar KARACA

Danışman/Muhasebe ve Finansman ABD

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

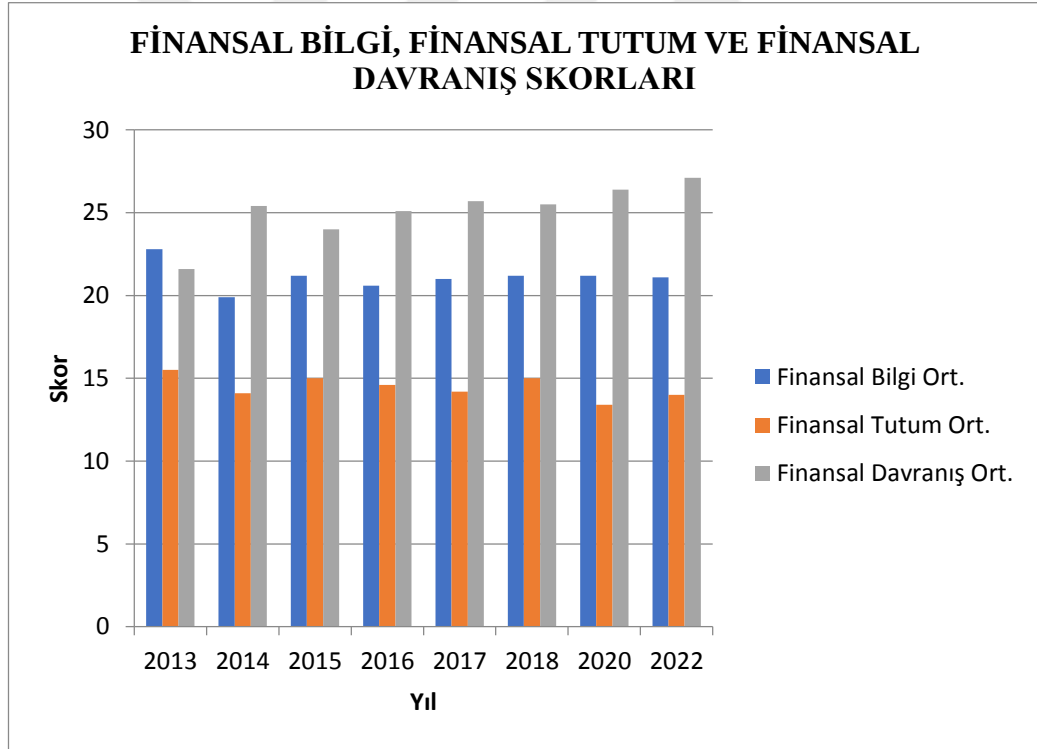
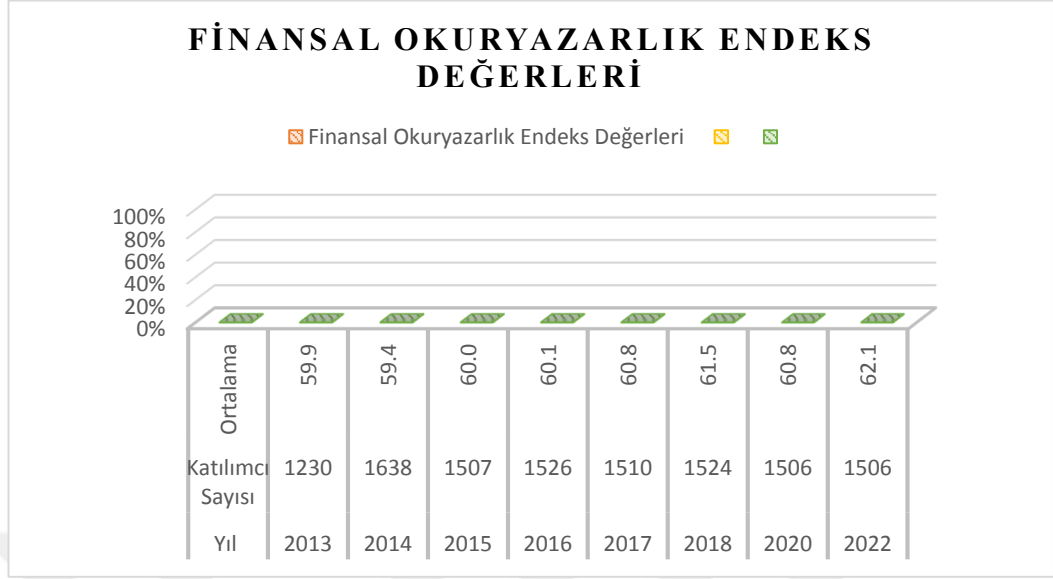
1.	Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek
2.	Yaşınız ☐ 18-25 ☐ 26-40 ☐ 41-50 ☐ 51+.....
3.	Medeni Durumunuz ☐ Evli ☐ Bekâr
4.	Gelir Durumunuz ☐ 20.000-30.000 TL ☐ 30.001-40.000 TL ☐ 40.001-60.000 TL ☐ 60.001-.....
5.	Aylık Harcamanız ☐ 15.000-21.000 ☐ 21.000-30.000 ☐ 30.000-45.000 ☐ 45.000-.....
6.	Eğitim Durumunuz ☐ İlkokul-Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü
7.	Kadronuz ☐ Akademik ☐ İdari
8.	Kadronuzun Bulunduğu Unvan ☐ Prof. Dr ☐ Doç. Dr ☐ Dr. Öğr. Üyesi ☐ Arş. Gör ☐ Öğr. Gör ☐ Öğr. Gör. Dr. ☐ Okutman ☐ Uzman ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Şef ☐ Bölüm Sekreteri ☐ Şube Müdürü ☐ Daire Başkanı ☐ Fakülte Sekreteri ☐ Enstitü Sekreteri

9.	Görev Yaptığınız Birim ☐ Rektörlüğe Bağlı Birimler ☐ Enstitü ☐ Fakülte ☐ Yüksekokul ☐ Meslek Yüksek Okulu ☐ Daire Başkanlığı ☐ Koordinatörlük ☐ Uygulama ve Araştırma Merk. ☐ Genel Sekreterlik ☐ Hukuk Müşavirliği
10.	Çocuk Sayınız ☐ Yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ve üzeri
11.	Konut Durumunuz ☐ Kira ☐ Mülk Sahibi
12.	Ailedeki Çalışan Sayısı ☐ Yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ve üzeri
13.	Aracınız Var mı? ☐ Evet ☐ Hayır
FİNANSAL BİLGİ	
14.	Yüksek enflasyon alım gücünü etkiler. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
15.	Kredi kartımın hesap kesim tarihini biliyorum. ☐ Evet ☐ Hayır
16.	Kredi kartımın son ödeme tarihini biliyorum. ☐ Evet ☐ Hayır
17.	Kredi kartı limitimi biliyorum. ☐ Evet ☐ Hayır
18.	Kredi Kartı nakit avansı hakkında bilgi sahibiyim. ☐ Evet ☐ Hayır
FİNANSAL DAVRANIŞ	
19.	Finansal birikim ve ödemeleriniz için bankacılık faaliyetlerinden yararlanıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
20.	Sanal bankacılık (İnternet, mobil) kullanıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
21.	Gelecekte beklenen durumlar için (eğitim-evlilik-emeklilik) bir fon hazırladınız mı/ bu yönde bir girişim içinde misiniz? ☐ Evet

	☐ Hayır
22.	Beklenmeyen durumlar için (hastalık, afet, işsizlik, kaza vb.) kendinizi güvenceye alabilecek finansal önlemler alıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
23.	Alışverişlerinizde karşılaştırma yapar mısınız? ☐ Evet ☐ Hayır
24.	Kredi kartı borçlarınızı zamanında ödüyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
FİNANSAL TUTUM	
25.	Yatırımlar konusunda bilgi toplarım. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
26.	Gelecek için finansal planlama yaparım. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
27.	Alışveriş ve harcama konusunda yeterince mantıklı davranıyorum. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
28.	Gelecek için birikim yaparım. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
29.	Gelecek için birikim yapmaktansa, paramı harcamak beni daha mutlu eder. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
30.	Bugün için yaşar, yarın için pek endişelenmem. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum

31.	Para harcanmak için vardır. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
32.	Sizce çocuklara kaç yaşında harçlık verilmelidir? ☐ 5 ☐ 7 ☐ 9 ☐ 11 ☐ 13
33.	Satın aldığım ürünlerin fiyatından şikâyet ederim. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
34.	Bir şey satın aldıktan sonra bile, acaba aynı şeyi başka bir yerden daha ucuza alabilir miydim diye düşünüyorum. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
35.	Finansal olarak güvende olmayacağımdan endişeleniyorum. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
36.	Günlük satın alımlarda bile para harcamaktan çekinirim. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
37.	Finansal konularda karar vermeden önce finansal bilgi edinmek için çok zaman ve çaba harcamam. ☐ Kesinlikle katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Emin Değilim ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum

EK:2 FİNANSAL OKURYAZARLIK ENDEKS DEĞERLERİ İLE FİNANSAL BİLGİ, FİNANSAL TUTUM VE FİNANSAL DAVRANIŞ SKORLARI

**EK- 3 HİPOTEZ 2’NİN KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST
İSTATİSTİKLERİ ve TEST SIRALAMALARI**

KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ

	Chi-square	df	Asymp. Sig.
Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	3,474	2	0,176
Kredi Kartımın Hesap Kesim Tarihini Biliyorum	11,673	2	***0,003
Kredi Kartımın Son Ödeme Tarihini Biliyorum	5,203	2	0,074
Kredi Kartı Limitimi Biliyorum	4,059	2	0,131
Kredi Kartı Nakit Avansı Hakkında Bilgi Sahibiym	1,475	2	0,478
Finansal Birikim Ve Ödemeleriniz İçin Bankacılık Faaliyetlerinden Yararlanıyor musunuz?	4,594	2	0,101
Sanal Bankacılık (İnternet, Mobil) Kullanıyor musunuz?	1,274	2	0,529
Gelecekte Beklenen Durumlar İçin (Eğitim-Evlilik-Emeklilik) Bir Fon Hazırladınız Mı?	5,582	2	0,061
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	7,405	2	***0,025
Alışverişlerinizde Karşılaştırma Yapar Mısınız?	5,733	2	0,057
Kredi Kartı Borçlarınızı Zamanında Ödüyor Musunuz?	0,468	2	0,791
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	8,572	2	***0,014
Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	6,642	2	***0,036
Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	0,389	2	0,823
Gelecek İçin Birikim Yaparım	4,852	2	0,088
Gelecek İçin Birikim Yapmaktansa Paramı Harcamak Beni Daha Mutlu Eder	3,866	2	0,145
Bugün İçin Yaşar Yarın İçin Pek Endişelenmem	0,551	2	0,759
Para Harcanmak İçin Vardır	2,946	2	0,229
Sizce Çocuklara Kaç Yaşında Harçlık Verilmelidir	0,442	2	0,802
Satın Aldığım Ürünlerin Fiyatından Şikayet Ederim	0,903	2	0,637
Bir Şey Satın Aldıktan Sonra Bile Acaba Aynı Şeyi Başka Bir Yerden Daha Ucuza Alabilir Miydim Diye Düşünüyorum	2,909	2	0,234
Finansal Olarak Güvende Olmayacağından Endişeleniyorum	0,56	2	0,756
Günlük Satın Alımlarda Bile Para Harcamaktan Çekinirim	1,099	2	0,577
Finansal Konularda Karar Vermeden Önce Finansal Bilgi Edinmek İçin Çok Zaman ve Çaba Harcamam	1,026	2	0,599

*** %1’de anlamlı, **% 5’te anlamlı, * % 10’da anlamlı

KRUSKALL WALLİS TESTİ SIRALAMALARI

	Eğitim Durumunuz	N	Ortalama
Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	Lise	32	169,23
	Üniversite	117	148,29
	Lisansüstü	170	166,32
	Toplam	319	
Kredi Kartının Hesap Kesim Tarihini Biliyorum	Lise	32	184,88
	Üniversite	117	161,36
	Lisansüstü	170	154,38
	Toplam	319	
Kredi Kartının Son Ödeme Tarihini Biliyorum	Lise	32	168,92
	Üniversite	117	165,81
	Lisansüstü	170	154,32
	Toplam	319	
Kredi Kartı Limitimi Biliyorum	Lise	32	169,92
	Üniversite	117	164,09
	Lisansüstü	170	155,32
	Toplam	319	
Kredi Kartı Nakit Avansı Hakkında Bilgi Sahibiyim	Lise	32	171,72
	Üniversite	117	161,26
	Lisansüstü	170	156,93
	Toplam	319	
Finansal Birikim Ve Ödemeleriniz İçin Bankacılık Faaliyetlerinden Yararlanıyor musunuz?	Lise	32	169,38
	Üniversite	117	167,67
	Lisansüstü	170	152,96
	Toplam	319	
Sanal Bankacılık (İnternet, Mobil) Kullanıyor musunuz?	Lise	32	163,47
	Üniversite	117	161,68
	Lisansüstü	170	158,19
	Toplam	319	
Gelecekte Beklenen Durumlar İçin (Eğitim-Evlilik-Emeklilik) Bir Fon Hazırladınız Mı?	Lise	32	158,73
	Üniversite	117	173,52
	Lisansüstü	170	150,94
	Toplam	319	
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	Lise	32	160,80
	Üniversite	117	175,07
	Lisansüstü	170	149,48
	Toplam	319	
Alışverişlerinizde Karşılaştırma Yapar Mısınız?	Lise	32	184,30
	Üniversite	117	163,12
	Lisansüstü	170	153,28
	Toplam	319	
Kredi Kartı Borçlarınızı Zamanında Ödüyor Musunuz?	Lise	32	164,42
	Üniversite	117	161,31
	Lisansüstü	170	158,26
	Toplam	319	
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	Lise	32	152,36
	Üniversite	117	142,49
	Lisansüstü	170	173,49
	Toplam	319	
Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	Lise	32	158,56
	Üniversite	117	143,85
	Lisansüstü	170	171,39
	Toplam	319	

KRUSKALL WALLİS TESTİ SIRALAMALARI (Devamı)

Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	Lise	32	161,27
	Üniversite	117	155,93
	Lisansüstü	170	162,56
	Toplam	319	
Gelecek İçin Birikim Yaparım	Lise	32	159,13
	Üniversite	117	146,37
	Lisansüstü	170	169,54
	Toplam	319	
Gelecek İçin Birikim Yapmaktansa Paramı Harcamak Beni Daha Mutlu Eder	Lise	32	186,78
	Üniversite	117	162,23
	Lisansüstü	170	153,42
	Toplam	319	
Bugün İçin Yaşar Yarın İçin Pek Endişelenmem	Lise	32	168,84
	Üniversite	117	161,76
	Lisansüstü	170	157,12
	Toplam	319	
Para Harcanmak İçin Vardır	Lise	32	170,98
	Üniversite	117	148,88
	Lisansüstü	170	165,58
	Toplam	319	
Sizce Çocuklara Kaç Yaşında Harçlık Verilmelidir	Lise	32	166,33
	Üniversite	117	162,52
	Lisansüstü	170	157,07
	Toplam	319	
Satın Aldığım Ürünlerin Fiyatından Şikayet Ederim	Lise	32	153,34
	Üniversite	117	155,42
	Lisansüstü	170	164,41
	Toplam	319	
Bir Şey Satın Aldıktan Sonra Bile Acaba Aynı Şeyi Başka Bir Yerden Daha Ucuza Alabilir Miydim Diye Düşünüyorum	Lise	32	183,58
	Üniversite	117	161,50
	Lisansüstü	170	154,53
	Toplam	319	
Finansal Olarak Güvende Olmayacağından Endişeleniyorum	Lise	32	164,73
	Üniversite	117	155,19
	Lisansüstü	170	162,42
	Toplam	319	
Günlük Satın Alımlarda Bile Para Harcamaktan Çekinirim	Lise	32	166,86
	Üniversite	117	153,24
	Lisansüstü	170	163,36
	Toplam	319	
Finansal Konularda Karar Vermeden Önce Finansal Bilgi Edinmek İçin Çok Zaman ve Çaba Harcamam	Lise	32	169,97
	Üniversite	117	154,02
	Lisansüstü	170	162,24
	Toplam	319	

**EK- 4 HİPOTEZ 3'ÜN MANN-WHİTNEY U TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ
ve TEST SIRALAMALARI**

MANN-WHİTNEY U TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	10513	28279	-2,5012	***0,012
Kredi Kartımın Hesap Kesim Tarihini Biliyorum	11642	20420	-1,83509	0,066
Kredi Kartımın Son Ödeme Tarihini Biliyorum	11830	20608	-1,34676	0,178
Kredi Kartı Limitimi Biliyorum	11802	20580	-1,45178	0,147
Kredi Kartı Nakit Avansı Hakkında Bilgi Sahibiyim	11973,5	20751,5	-0,75644	0,449
Finansal Birikim Ve Ödemeleriniz İçin Bankacılık Faaliyetlerinden Yararlanıyor musunuz?	11422	20200	-1,77878	0,075
Sanal Bankacılık (İnternet, Mobil) Kullanıyor musunuz?	12284	21062	-0,42959	0,667
Gelecekte Beklenen Durumlar İçin (Eğitim-Evlilik-Emeklilik) Bir Fon Hazırladınız Mı?	11550	20328	-1,22001	0,222
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	10774	19552	-2,36048	***0,018
Alışverişlerinizde Karşılaştırma Yapar Mısınız?	11476	20254	-1,51279	0,130
Kredi Kartı Borçlarınızı Zamanında Ödüyor Musunuz?	11716	20494	-1,45217	0,147
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	9752	27518	-3,35796	***0,001
Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	9666	27432	-3,48543	***0,000
Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	10369	28135	-2,58114	***0,010
Gelecek İçin Birikim Yaparım	10094	27860	-2,98865	***0,003
Gelecek İçin Birikim Yapmaktansa Paramı Harcamak Beni Daha Mutlu Eder	12127,5	29893,5	-0,35519	0,723
Bugün İçin Yaşar Yarın İçin Pek Endişelenmem	11975	29741	-0,55688	0,578
Para Harcanmak İçin Vardır	11122,5	28888,5	-1,62581	0,104
Sizce Çocuklara Kaç Yaşında Harçlık Verilmelidir	12111,5	20889,5	-0,37814	0,705
Satın Aldığım Ürünlerin Fiyatından Şikayet Ederim	12259	30025	-0,18923	0,8499
Bir Şey Satın Aldıktan Sonra Bile Acaba Aynı Şeyi Başka Bir Yerden Daha Ucuza Alabilir Miydim Diye Düşünüyorum	11257,5	20035,5	-1,46022	0,144
Finansal Olarak Güvende Olmayacağından Endişeleniyorum	12095	29861	-0,39861	0,690
Günlük Satın Alımlarda Bile Para Harcamaktan Çekinirim	11994,5	20772,5	-0,52441	0,5999
Finansal Konularda Karar Vermeden Önce Finansal Bilgi Edinmek İçin Çok Zaman ve Çaba Harcamam	11514,5	29280,5	-1,12951	0,259

*** %1'de anlamlı, **% 5'te anlamlı, * % 10'da anlamlı

MANN-WHITNEY U TESTİ TEST SIRALAMALARI

	Kadronuz	N	Ortalama	Sıra Toplamı
Yüksek Enflasyon Alım Gücünü Etkiler	Akademik	132	174,86	23081,00
	İdari	188	150,42	28279,00
	Toplam	320		
Kredi Kartının Hesap Kesim Tarihini Biliyorum	Akademik	132	154,70	20420,00
	İdari	188	164,57	30940,00
	Toplam	320		
Kredi Kartının Son Ödeme Tarihini Biliyorum	Akademik	132	156,12	20608,00
	İdari	188	163,57	30752,00
	Toplam	320		
Kredi Kartı Limitimi Biliyorum	Akademik	132	155,91	20580,00
	İdari	188	163,72	30780,00
	Toplam	320		
Kredi Kartı Nakit Avansı Hakkında Bilgi Sahibiyim	Akademik	132	157,21	20751,50
	İdari	188	162,81	30608,50
	Toplam	320		
Finansal Birikim Ve Ödemeleriniz İçin Bankacılık Faaliyetlerinden Yararlanıyor musunuz?	Akademik	132	153,03	20200,00
	İdari	188	165,74	31160,00
	Toplam	320		
Sanal Bankacılık (İnternet, Mobil) Kullanıyor musunuz?	Akademik	132	159,56	21062,00
	İdari	188	161,16	30298,00
	Toplam	320		
Gelecekte Beklenen Durumlar İçin (Eğitim-Evlilik-Emeklilik) Bir Fon Hazırladınız Mı?	Akademik	132	154,00	20328,00
	İdari	188	165,06	31032,00
	Toplam	320		
Beklenmeyen Durumlar İçin (Hastalık, Afet, İşsizlik, Kaza vb.) Kendinizi Güvenceye Alabilecek Finansal Önlemler Alıyor Musunuz?	Akademik	132	148,12	19552,00
	İdari	188	169,19	31808,00
	Toplam	320		
Alışverişlerinizde Karşılaştırma Yapar Mısınız?	Akademik	132	153,44	20254,00
	İdari	188	165,46	31106,00
	Toplam	320		
Kredi Kartı Borçlarınızı Zamanında Ödüyor Musunuz?	Akademik	132	155,26	20494,00
	İdari	188	164,18	30866,00
	Toplam	320		
Yatırımlar Konusunda Bilgi Toplarım	Akademik	132	180,62	23842,00
	İdari	188	146,37	27518,00
	Toplam	320		

MANN-WHITNEY U TESTİ TEST SIRALAMALARI (Devamı)

Gelecek İçin Finansal Plan Yaparım	Akademik	132	181,27	23928,00
	İdari	188	145,91	27432,00
	Toplam	320		
Alışveriş ve Harcama Konusunda Yeterince Mantıklı Davranıyorum	Akademik	132	175,95	23225,00
	İdari	188	149,65	28135,00
	Toplam	320		
Gelecek İçin Birikim Yaparım	Akademik	132	178,03	23500,00
	İdari	188	148,19	27860,00
	Toplam	320		
Gelecek İçin Birikim Yapmaktansa Paramı Harcamak Beni Daha Mutlu Eder	Akademik	132	162,63	21466,50
	İdari	188	159,01	29893,50
	Toplam	320		
Bugün İçin Yaşar Yarın İçin Pek Endişelenmem	Akademik	132	163,78	21619,00
	İdari	188	158,20	29741,00
	Toplam	320		
Para Harcanmak İçin Vardır	Akademik	132	170,24	22471,50
	İdari	188	153,66	28888,50
	Toplam	320		
Sizce Çocuklara Kaç Yaşında Harçlık Verilmelidir	Akademik	132	158,25	20889,50
	İdari	188	162,08	30470,50
	Toplam	320		
Satın Aldığım Ürünlerin Fiyatından Şikayet Ederim	Akademik	132	161,63	21335,00
	İdari	188	159,71	30025,00
	Toplam	320		
Bir Şey Satın Aldıktan Sonra Bile Acaba Aynı Şeyi Başka Bir Yerden Daha Ucuza Alabilir Miydim Diye Düşünüyorum	Akademik	132	151,78	20035,50
	İdari	188	166,62	31324,50
	Toplam	320		
Finansal Olarak Güvende Olmayacağından Endişeleniyorum	Akademik	132	162,87	21499,00
	İdari	188	158,84	29861,00
	Toplam	320		
Günlük Satın Alımlarda Bile Para Harcamaktan Çekinirim	Akademik	132	157,37	20772,50
	İdari	188	162,70	30587,50
	Toplam	320		
Finansal Konularda Karar Vermeden Önce Finansal Bilgi Edinmek İçin Çok Zaman ve Çaba Harcamam	Akademik	132	167,27	22079,50
	İdari	188	155,75	29280,50
	Toplam	320		

**EK- 5 HİPOTEZ 4'ÜN KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ
ve TEST SIRALAMALARI**

KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ

	Finansal Bilgi	Finansal Davranış	Finansal Tutum	Finansal Okuryazarlık
Chi-square	2,036	14,423	3,043	3,651
df	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,565	**,002	,385	,302

*** %1'de anlamlı, **% 5'te anlamlı, * % 10'da anlamlı

KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST SIRALAMALARI

	Gelir Durumunuz	N	Ortalama Sıra
Finansal Bilgi	"20.000-30.000"	12	144,92
	"30.001-40.000"	91	156,82
	"40.001-60.000"	89	154,52
	"60.001-...."	128	168,73
	Toplam	320	
Finansal Davranış	"20.000-30.000"	12	191,83
	"30.001-40.000"	91	187,13
	"40.001-60.000"	89	142,16
	"60.001-...."	128	151,38
	Toplam	320	
Finansal Tutum	"20.000-30.000"	12	150,00
	"30.001-40.000"	91	159,75
	"40.001-60.000"	89	148,67
	"60.001-...."	128	170,24
	Toplam	320	
Finansal Okuryazarlık	"20.000-30.000"	12	152,17
	"30.001-40.000"	91	162,85
	"40.001-60.000"	89	145,92
	"60.001-...."	128	169,75
	Toplam	320	

**EK- 6 HİPOTEZ 6'NIN KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST
İSTATİSTİKLERİ ve TEST SIRALAMALARI**

KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST İSTATİSTİKLERİ

	Finansal Bilgi	Finansal Davranış	Finansal Tutum	Finansal Okuryazarlık
Chi-square	1,947	6,393	,244	,975
df	1	1	1	1
Asymp. Sig.	,163	**,011	,622	,324

*** %1'de anlamlı, **% 5'te anlamlı, * % 10'da anlamlı

KRUSKAL-WALLİS TESTİ TEST SIRALAMALARI

	Medeni Durum	N	Ortalama Sıra
Finansal Bilgi	"Evli"	194	154,93
	"Bekâr"	126	169,08
	Toplam	320	
Finansal Davranış	"Evli"	194	150,24
	" Bekâr"	126	176,29
	Toplam	320	
Finansal Tutum	"Evli"	194	158,45
	" Bekâr"	126	163,66
	Toplam	320	
Finansal Okuryazarlık	"Evli"	194	156,39
	"Bekar"	126	166,83
	Toplam	320	